

MASTERARBEIT / MASTER'S THESIS

Titel der Masterarbeit / Title of the Master's Thesis

**”הצגתה המפוייסת של החברה הישראלית בסרטיו של אבי נשר”
(„Die moderne israelische Gesellschaft im Spiegel der Filme von
Avi Nesher“)**

verfasst von / submitted by

Tatiana Yagudaev, Bakk.phil

angestrebter akademischer Grad / in partial fulfilment of the requirements for the degree of

Master of Arts (MA)

Wien, 2016 / Vienna 2016

Studienkennzahl lt. Studienblatt / degree programme code: A 066839

Studienrichtung lt. Studienblatt / degree programme: Masterstudium Judaistik

Betreut von / Supervisor: Univ.-Prof.Mag. Dr.Klaus Samuel Davidowicz

4-6

Einleitung

5-6

מבוא

הצגת הנושא

הסיבות לבחירתנו של אבי נשר

מטרתה של העבודה והשיטה

פרק 1

6-14

הקולנוע הישראלי, מראשיתו ועד היום- סקירה כללית

14-18

חלק מן הקונפליקטים בחברה הישראלית המוצגים בקולנוע הישראלי

תוך-חברתיים : דת ומדינה בחברה- הפרדה מול אחדות.

מחלוקות עדתיות (אשכנזים, ספרדים, תימנים וכו')

יחסם של הוותיקים לעולים החדשים

השואה

16-17

חוץ-חברתיים : יהודים/ישראלים וערבים

18

תפיסתה של מדינת ישראל בעיני העולם

פרק 2

18-21

2.1 ביוגרפיה קצרה על מר אבי נשר.

21-22

2.2 הכוכבים של נשר.

2.3 תפקידו של המקום/ העיר/ השכונה בעלילה.

22-23

2.4 הדאלוג עם הקהל- המטרה בכתובת והצגת תסריט מסוים.

24-25

2.5 הצגת הדמיות- כיצד מציג נשר את הדמיות בסרטיו.

2.6 סקירת הסרטים על פי סדרם הכרונולוגי

25-30	הלהקה – יצא בשנת 1978
30-35	דיזנגוף 99 – יצא בשנת 1979
35-37	הפחדנים - יצא בשנת 1980
37-42	זעם ותהילה- יצא בשנת 1984
42-45	השוברים - יצא בשנת 1984
45-52	סוף העולם שמאלה- יצא בשנת 2004
52-62	הסודות- יצא בשנת 2007
62-70	פעם הייתי- יצא בשנת 2012
70-78	פלאות – יצא בשנת 2013
78-81	3. טכניקת הצילום של נשר .
81-85	4.ראיון אישי עם אבי נשר.
85-87	5.סיכום ומסקנות.
87-88	6. Zusammenfassung und Schlüssfolgerung
89-96	7. מקורות.

Einleitung

Meine Masterarbeit „Die moderne israelische Gesellschaft im Spiegel der Filme von Avi Nesher“ setzt sich mit den in Israel produzierten Filmen von Avi Nesher (am 13.9. 1953 in Ramat Gan geboren) auseinander. Von 1978 („The Band“) bis heute („The Wonders“, IL 2013) drehte Nesher nur neun Spielfilme. Die frühen Filme wurden in Israel zu regelrechten Kultfilmen, alle anderen Produktionen waren große lokale Publikumserfolge. International sind jedoch die meisten seiner Filme nur auf Filmfestivals oder in Programmkinos gezeigt worden, eine breite Kino- und DVD-Auswertung sollte in Deutschland und Österreich nur „Ein Sommer in Haifa“ (IL 2010) erleben. In meiner Masterarbeit möchte ich zeigen, warum Nesher's Filme – auch im Gegensatz zum Ausland - in Israel so beliebt und erfolgreich sind. Vor allem habe ich den Schwerpunkt auf die Präsentation der israelischen Gesellschaft in seinen Filmen gelegt und inwieweit die Gesellschaft nur ein holzschnittartig skizzierter Hintergrund für die Geschichten ist, die er erzählen möchte. Nesher's Filme sind trotz subtiler Kameraführung, hervorragender Bildgestaltung und exzellenter Schauspielerführung bislang von der israelischen Filmakademie wenig beachtet worden. Vielleicht liegt es auch daran, dass er weder die israelische Geschichte glorifizieren und zur Mythenbildung beitragen will bzw. dass er sich auch nicht an der Demontage zionistischer Mythen beteiligt. Er ist ein Geschichtenerzähler im klassischen Sinn des europäischen Autorenkinos und daher wundert es nicht, dass seine Filme vor allem in Frankreich sehr erfolgreich sind und er auch einige seiner Filme wie „The Secrets“ (IL /F 2007) mit Frankreich co-produzierte und französische Superstars wie Fanny Ardant eingesetzt hat. Neben der Analyse der einzelnen Filme von Nesher und der Bezüge zur israelischen Geschichte und Gesellschaft habe ich vor allem die einzelnen Figuren in seinen Filmen genauer untersucht. Dabei hatte ich folgende Leitfragen:

Wie werden die Darsteller gecastet und wie werden die Figuren im Film präsentiert? Sind es stereotype Figuren der israelischen Gesellschaft oder haben sie ein „Eigenleben“ und sind ausgearbeitete Charaktere mit Tiefe und Entwicklung?

Wie präsentiert Nesher die Konflikte seiner Figuren vor dem Hintergrund der israelischen Gesellschaft (z. B. Orthodoxie versus säkularer Gesellschaft, Probleme der Shoah-Überlebenden in der israelischen Nachkriegsgesellschaft) und israelischer Geschichte (z. B. Unabhängigkeitskrieg) – wie setzt er dabei die Filmtechnik ein (Schnitt, Kameraausschnitt, Musik-Einsatz etc.)?

Für meine Analyse habe ich sämtliche verfügbare Literatur zum modernen israelischen Kino herangezogen sowie weltweit erschienene Filmkritiken. Ich habe in israelischen

Bibliotheken recherchiert und mir dort alle Filme besorgt. Vor allem habe ich den Regisseur Avi Nesher in Israel getroffen und er hat mir ein zweistündiges Interview gegeben, was für die Filmanalysen ungemein wichtig gewesen ist.

מבוא:

במסגרת הקורס "מבט קצר על הקולנוע הישראלי" של פרופסור קלאוס דוידוביץ' דנו ביצירותיו של מר אבי נשר, ניתחנו סצינות בודדות מסרטיו וכתוצאה מכך עלו שאלות רבות לדיון כאשר השאלה המרכזית שעלתה היא: איך מוצגת החברה הישראלית בעיניו של מר אבי נשר? האם סרטיו משאירים חותם בלתי נשכח על הצופים והאם הם מייצגים נאמנה את הטלטלות שעוברת החברה הישראלית הפצועה והמפולגת.

בעבודת המאסטר במסגרת לימודי בפקולטה ללימודי יהדות באוניברסיטת וינה, בחרתי לנסות לענות על חלק מן השאלות שנשאלו בכיתה. ראשית סקרתי חלק מהקונפליקטים החברתיים שאיתם התמודדה החברה הישראלית מראשית קום המדינה ועד היום. שנית, צפיתי בסרטיו של נשר וניסיתי להשוות איך ההתמודדויות הללו מוצגות דרך עיניו של הבמאי המוערך, איך מתמודד נשר עם הקונפליקטים ומהם המסרים אותם הוא בוחר להעביר, אם בכלל.

למה דווקא נשר?

במסגרת עבודתו כבמאי ישראלי, צילם אבי נשר תשעה סרטים ישראלים (בימים אלה הוא עובד על סרט חדש). בהשוואה לבמאים ישראלים אחרים או לבמאים בינלאומיים, ניתן למצוא כאלה שלהם הספק מכווץ יותר אך במבט מפקח יותר כאשר בוחנים את יצירותיו, אין ספק שהוא עומד בשורה אחת עם במאים מובילים בארץ ובעולם. העובדות מדברות בעד עצמן: שניים מהם לפחות הפכו לסרטי פולחן, אחרים זכו וזוכים להצלחה רבה בארץ וישמו הולך לפניו במסגרת רחבה יותר מעבר לים.

שנית, בסרטיו יש התייחסות לשנים משמעותיות וחשובות ביותר מתוך מאה השנים האחרונות של החברה הישראלית, מראשיתה ועד לימינו אלה.

שלישית, לאחר חיפוש תשובות לשאלת המחקר שהצגתי, עלו שאלות רבות אחרות בעקבות הצפייה בסרטיו. רציתי לבדוק מה סודם של סרטים אלה? מה הופך את חלקם לסרטי פולחן? האם העלילה של סרטיו אכן מיוחדת ובלתי נשכחת? האם השחקנים שלו עושים את ההבדל? מדוע טורח הקהל לצפות בסרטיו בבתי הקולנוע? איך אנחנו מוצגים על מסכי הקולנוע בעיניו של נשר? האם ישנו מסר סמוי שהוא מנהל עם הקהל ועם המציאות הישראלית הכואבת? אולי טכניקת הצילום שלו דווקא שהופכת אותם לכאלה? בעבודה זו אתייחס לכל השאלות הנ"ל

דרך פעולה:

לאחר צפייה בסרטים וקריאה של חומרים כתובים (מאמרים ומידע מהאינטרנט)

נבדקו בכל סרט הנקודות הבאות:

א. ליהוק השחקנים- מהם הקריטריונים לבחירת השחקנים, אם ישנם

ב. הרקע לסרט והעלילה – אלו מאורעות גרמו לכתיבת התסריט?

האם העלילה משקפת את המציאות?

ג. כיצד מוצגות הדמויות – האם הדמויות הן דמויות ישראליות טיפוסיות. האם הן דומיננטיות בצורה ברורה או חסרות אופי. האם יש התפתחות או שינוי בדמויות מתחילת הסרט ועד סופו.

ד. הקונפליקטים - כיצד הם מוצגים? האם ישנה חפיפה למציאות?

ה. פרטים טכניים- פס הקול בסרט, הכתוביות, זווית הצילום, מרחק צילום, אורך צילום, התאורה, תנועת המצלמה והצבעים.

ו. סיומם של הסרטים- האם הסיום בסרטיו הוא אוטופי או מציאותי.

ז. הביקורת- בארץ ובחו"ל.

1. פרק ראשון הקולנוע הישראלי, מראשיתו ועד היום- סקירה כללית

סרט ישראלי - מהו?

על פי ההגדרה שמופיעה בחוק לעידוד הסרט הישראלי¹ סרט ישראלי הוא סרט קולנוע שלפחות 80% מאורכו צולם, הוקלט, פותח ועובד בישראל או במקרים חריגים סרט שפחות מ-80% מאורכו צולם, הוקלט ועובד בישראל אך אושר על-ידי הרשות המוסמכת לפי סעיף 15² שרשאית לאשר סרטים "חריגים" אם הדבר נראה לה חיוני לטובת העידוד של תעשיית סרטים בישראל.³

סרטים צולמו בארץ ישראל עוד מסוף המאה התשע עשרה, היו אלו סרטים אילמים שנעשו ברצף לא קבוע ולא בתוך תעשייה מובנית.⁴ סרטים אילמים אלה, סרטי הרענוע, נולדו בארץ ישראל רק עשרים וחמש שנה אחרי המצאתם על ידי האחים לומייר בתחילת המאה ה-19.⁵ יחד עם זאת בסיס של תעשיית סרטים עדיין לא היה קיים, לא בתקופת היישוב ולא לאחר קום המדינה. הסרטים

¹ <http://www.fridmanwork.com/X6228.htm> 17.07.2017 21:00

² ראה שם

³ <http://www.fridmanwork.com/X6228.htm> 17.07.2017 21:00

⁴ <http://israel.com/he/home/lifestyle/film-tv/film> 17.07.2017 21:01

⁵ נתן ויעקוב גרוס, הסרט העיברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל. ירושלים תשנ"ב 1991 ע"מ 16

המעטים שנוצרו היו לרוב באיכות שונה מהסרטים שהובאו מחו"ל.⁶ ההתמקדות הייתה בייצור סרטי תעמולה ויומני חדשות שכללו סקירות ודיווחים קצרים על המתרחש, תמונות, נופים ואירועים בלי עריכה או עלילה, שעל פי רוב מטרתם הייתה לגייס תרומות ומימון למפעל הקרן הקיימת.⁷

בתחילת שנות העשרים הגיע לארץ ישראל חלוץ קולנוע בשם נתן אקסלרוד שהפך במרוצת הזמן לחלוץ המרכזי.⁸ אקסלרוד רצה להקים גם בישראל תעשייה קולנועית רצינית⁹ גם אם בתחילת דרכה תשרת רק את האדיאולוגיה הציונית. בעזרת תעמולה ניסתה התעשייה הקולנועית הצעירה להראות ליהודי התפוצות, העולים הפוטנציאליים, את ה"יהודי החדש" שגר בארץ ישראל, מתקיים מעבודה פיזית קשה, קשור לאדמתו ולשורשיו היהודים ולמקומות הקדושים. רצו להציג את היהודי הארץ-ישראלי-נחוש, חקלאי חרוץ, אחד שידע להגן על עצמו מפני הגויים (הערבים), אדם סקרן שלומד ומדבר עברית. בנוסף שאפה התעשייה להראות את ארץ ישראל כמדינה המתפתחת בצעדים גדולים, להתפאר בהישגיה ההתיישבות הציונית המתחדשת ואת דרכי התמודדותה עם האתגרים. כך בספטמבר 1927 החלו בצילומי הסרט העלילתי הארץ-ישראלי הראשון, "החלוץ", צילומים שלמרבית הצער לא הושלמו לעולם עקב בעיות פיננסיות.¹⁰ אקסלרוד הבין כי לא יצליח מיד להקים תעשיית סרטים מכלום (מחסור במשאבים)¹¹ לכן צמצם מעט את שאיפותיו. יחד עם צעירים נוספים הקים חברה לייצור יומני קולנוע בשם "סרטי מולדת" שפעלה במעבדה פרימיטיבית ברחוב משה מונטיפיורי בתל אביב.¹² חברה זו התקיימה חמש שנים, והפיקה מספר סרטי פרסומת ויומנים שתיעדו את הווי החיים בישראל לדוגמה: הנחת אבן הפינה לצינור הנפט בחיפה, ייסוד נתניה ועוד אירועים נוספים שאירעו בארץ ישראל.¹³ החל משנת 1931, פעלה חברה נוספת לייצור יומני קולנוע. החברה נקראה בשם "אגא" שהקים ברוך אגדתי, חלוץ קולנוע חשוב לא פחות מאקסלרוד אשר פעל במקביל והווה מתחרה רציני לאקסלרוד בימים ההם.¹⁴ אגדתי הפיק את הסרט הארץ-ישראלי המדובר הראשון בשפה העברית "זאת היא הארץ".¹⁵ עלילת הסרט אשר סיפרה את האמת הקשה של ארץ ישראל הנבנית, על האקלים הקשים, על הקדחת, על העזיבות ועל הייאוש. למרות זאת זכה הסרט לביקורות חיוביות מאוד גם בארץ וגם בתפוצות.¹⁶

חברת הפקות מקבילה בשם "הפילם הארץ-ישראלי" (פא"י) הוקמה בביתו של פרד דונקל, מפיק ואיש עסקים גרמני-נוצרי.¹⁷ זאת הייתה מעבדת הפילם הראשונה בארץ שעסקה בסרטים מדגמי

⁶ יהודה הראל, הקולנוע: מראשיתו ועד היום, תל אביב: יבנה, 1956.

⁷ <http://212.199.117.183/isracin/history.html> 21:04 17.07.2017

⁸ נתן ויעקב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל, הוצאה פרטית, ע"מ 91

⁹ <http://212.199.117.183/isracin/history.html> 21:04 17.07.2017

¹⁰ ראה שם

¹¹ נתן ויעקב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל, הוצאה פרטית, ע"מ 91

¹² <http://212.199.117.183/isracin/history.html> 21:06 17.07.2017

¹³ שם

¹⁴ נתן ויעקב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל. ירושלים תשנ"ב 1991 ע"מ 135

¹⁵ ראה שם ע"מ 141

¹⁶ ראה שם ע"מ 138

¹⁷ <http://www.cinema.co.il/movies/movie.aspx?movieId=56> פרד דונקל: צלם, מפיק ואיש עסקים גרמני-נוצרי, שנישא ליהודייה ובשנות השלושים נאלץ לברוח איתה ועם בתה מגרמניה הנאצית לפלשתינה-א"י. דונקל,

שהיה חבר במפלגה הנאצית, הוגדר על ידי שלטונות גרמניה כעריק. בארץ ישראל הפך לצלם ובמאי מגויס לתעמולה הציונית. דונקל מלווה בצילומיו את תקופת ההתיישבות בארץ ישראל משנות השלושים ועד קום המדינה.

16, 9 ו-8.5 מ"מ. מעבדה זו הפיקה וביימה את הסרט "ויהי בימי" – קומדיה פורמית בשתי מערכות.¹⁸ זהו הסרט האמנותי הקצר הראשון בארץ ישראל שצולם על מנת שיוקרן בצורה מסחרית. הסרט נוצר במימון פרטי ובכוח אדם מקומי עם תקציב מועט ביותר.¹⁹ את הסיפור לסרט, את הפקתו וגם את צילומו הציע נתן אקסלרוד.

שנת 1932 מסומנת כשנת מפנה בתעשיית הקולנוע בארץ. תקופה זו ושנים אחר כך עמדו בסימן התחדשות בכל תחומי החיים: הגיעו אלפי עולים, הונח היסוד להתיישבות עירונית וחקלאית, התגבשו קבוצות חברתיות ועוד.²⁰ החלוצים וחלוצי הקולנוע עובדים במקביל, הראשונים בונים את הארץ והשניים מזדהים עם מטרותיהם ומתעדים את בנייתה.²¹ האמנים/חלוצים אלה פעלו בתנאים קשים ושאפו ליצור יצירה אומנותית קולנועית ובמקביל לתת ביטוי בעבודתם לשורה של תופעות, ארועים ואלמנטים חברתיים שעמדו במרכז החיים בארץ כשהמטרה בין היתר, להביא לעליות נוספות ולגיוס כספים.²² בתיאור היסטורי הם ניסו לעצב את התכנים המקומיים החדשים ולצקת אותם לתבנית מוכרת של הקולנוע העולמי.²³ אופי הסרטים באותה התקופה הושפע מהסרט הרוסי, אשר היה אדיאולוגי ותמך במהפכה. האמנים הרוסים האמינו מאוד באדיאולוגיה של לנין וזו השפיעה מאוד על היוצרים הישראלים, רובם עולים מרוסיה, אשר ראו עצמם כממשיכי דרכם.²⁴ למימוש הרעיון בשנה זו צולם בארץ סרטו של הבמאי אלכסנדר פורד, "צבר", שהיה הסרט הארץ ישראלי, המדבר, העלילתי והראשון. סרט זה היה גם אחד מחמישה סרטים עלילתיים באורך מלא שהופקו בארץ במהלך כל שנות ה-30. למרות העובדה שצולם בארץ, עדיין לא ניתן לראות בו קולנוע ישראלי כיון שמיומו היה זר וייצורו הטכני בוצע במעבדות בוורשה.²⁵ ה"צבר" מעולם לא הוצג בארץ אלא בחו"ל. במדינות בהן הוקרן, ספג הסרט ביקורת חריפה כיון שהציג את המאבק בין היהודים והערבים כפי שהוצגו המאבקים בין המתישבים האמריקנים והאינדיאנים במערבונים, והביקורת טענה כי הוא זר לארץ ולרוח הארץ.

ההיסטוריה של הקולנוע הישראלי מתחילה למעשה עם סרט "עודד הנודד". הסרט העלילתי הראשון שהופק בשנת 1933 על ידי פא"י בבימויו של אקסלרוד בתקציב דל ופרטי של כ-400 לא"י לקהל הארץ הישראלי של ימי המנדט הבריטי.²⁶ הסרט צולם כסרט אילם, בתקציב מועט²⁷ אשר לא הצליח בחו"ל. בארץ, לעומת זאת, זכה הסרט להצלחה מסוימת ולביקורות טובות בעיתונות. 'עודד הנודד' הוקרן מספר שבועות בפני אולמות מלאים בקולנוע "עדן" בתל אביב, בקולנוע "ציון" בירושלים, בחיפה ובעוד יישובים בארץ. העלילה מספרת על קבוצת ילדי בית ספר וביניהם עודד

¹⁸ ראה שם שם 21: 04 17.07.2017

¹⁹ שם שם

²⁰ http://www.ybz.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/Article_61.2.pdf 21: 05 17.07.2017

²¹ <https://www.spitball.co/item/> 21: 06 17.07.2017

²² ראה שם

²³ http://www.ybz.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/Article_61.2.pdf 21: 04 17.07.2017

²⁴ <https://www.spitball.co/item> האוניברסיטה-הפתוחה/6335/מזרח-ומערב-בקולנוע-הישראלי/תקציר- 21: 10 17.07.2017 docx

²⁵ http://www.ybz.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/Article_61.2.pdf 21: 10 17.07.2017

²⁶ נתן ויעקב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל, הוצאה פרטית, <http://www.filmography.co.il/articles/65-27> עודד-הנודד-הסרט-העברי-העלילתי-הראשון 21: 12 17.07.2017

היוצא לטיול. עודד אבד בדרך והחשד נופל על הבדואים.²⁸ סרט זה מאוד אופייני לתקופה. דרך הטיול מנסה הבמאי להעביר מסר ציוני: להראות את תפארתה של הארץ, להתרשם מיופיה, מהעבודות החקלאיות המתבצעות בה, מהמיזוג בין ההיסטוריה לגיאוגרפיה העכשווית ומהצבריות שלה.²⁹ גם בסרט זה יש עדיין השפעה של המונטז' הסובייטי³⁰ וחלקים ממנו ערוכים בצורה כזו כדי להציג את ההתפתחות של החברה היצרנית. גם המוסיקה התוססת מוסיפה ומנגדת בין השממה של לפני התפתחותה של הארץ לתקופה שאחרי ההתפתחות.³¹

הצלחת הסרט 'עודד הנודד' וצילום הסרט 'צבר' יצרו בארץ אווירה של תחילתה של תעשייה קולנועית בשנים 1933 ו-1934. בשנים אלו הוקמו חברות הפקה רבות, שרובן פשטו רגל מבלי להפיק אף סרט. כל הסרטים שהופקו בשנים האלה שימשו את האדיאולוגיה והרעיון הציוני של התקופה: העלייה, ההתיישבות ובניית הארץ. בין סרטים אלה היו כאלה שמומנו על ידי קרן היסוד שרצתה להציג את פעולותיה.³²

קולנוע בימים אלה נתפס בעיני הישוב, בעיני יוצריו ומבקרי גו יחד, כמראה שנועדה לשקף ולשרת גישות ותפיסות חברתיות.³³ בעזרת הנושאים שהוצגו בסרטים קיבלה החברה חיזוק לפעילותיה וטישטוש הקשיים והבעיות שהעמידה בניית הארץ בפני בונה.³⁴

פרוץ מלחמת העולם השנייה לא עצרה את העשייה הקולנועית של אקסלרוד שהמשיך לצלם סרטים קצרים בהזמנת הקרן הקיימת.³⁵ הזמנתה של ממשלת המנדט הבריטית להפיק סרטי הדרכה בערבית, איפשרה לאקסלרוד ליצור סרטים גם לציבור העברי. הוא הפיק סרטי תעמולה עבור מחלקת הגיוס של הסוכנות היהודית שמבוקשה הייתה לקרוא לצעירים יהודיים להתגייס ליחידות העבריות של הצבא הבריטי. רק בסוף שנת 1941 כאשר הגיע לשיא המשבר הכלכלי, והנאצים הפציצו את ארץ ישראל הפסיק אקסלרוד את ייצור היומן.³⁶

28

<https://www.spitball.co/item/%D7%94%D7%90%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%91%D7%A8%D7%A1%D7%99%D7%98%D7%94-%D7%94%D7%A4%D7%AA%D7%95%D7%97%D7%94/6335/%D7%9E%D7%96%D7%A8%D7%97-%D7%95%D7%9E%D7%A2%D7%A8%D7%91-%D7%91%D7%A7%D7%95%D7%9C%D7%A0%D7%95%D7%A2-%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99/85746/%D7%AA%D7%A7%D7%A6%D7%94%D7%99%D7%A8-%D7%94%D7%A1%D7%A8%D7%98%D7%99%D7%9D.docx/>

29 ראה שם

30

<https://www.spitball.co/item/%D7%94%D7%90%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%91%D7%A8%D7%A1%D7%99%D7%98%D7%94-%D7%94%D7%A4%D7%AA%D7%95%D7%97%D7%94/6335/%D7%9E%D7%96%D7%A8%D7%97-%D7%95%D7%9E%D7%A2%D7%A8%D7%91-%D7%91%D7%A7%D7%95%D7%9C%D7%A0%D7%95%D7%A2-%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99/85746/%D7%AA%D7%A7%D7%A6%D7%94%D7%99%D7%A8-%D7%94%D7%A1%D7%A8%D7%98%D7%99%D7%9D.docx/>

31 ראה שם

17.07.2017 21: 10 http://www.ybz.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/Article_61.2.pdf

32 ראה שם

33 ראה שם

34 ראה שם

35 נתן ויעקב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל, הוצאה פרטית, ע"מ 91

36 ראה שם

סוף מלחמת העולם השנייה הביאה לתנופה חדשה בקולנוע הארץ ישראלי.³⁷ אחריה הפעילות הקולנועית הופכת לכלי שרת בידי התעמולה הציונית, הנושאים הם עדיין אותם נושאים והאידיאולוגיה הציונית עדיין קיימת אך יחד עם זאת נוצרת דמות חדשה דמותו של ה'צבר': גבר יפה וחזק היוצא לנקום את מות הוריו בגולה או המתגייס והנלחם נגד הערבים למען המדינה.³⁸ נוצרים מיתוסים חדשים: מעטים מול רבים, הזכות על הקיום, מחתרות, מורשת יהודית ועוד. נוצר סגנון קולנועי חדש, המחזק את דמותו של הלוחם והצבר.³⁹

שנות ה-50 הביאו להתפתחות נוספת ולשינויים חדשים בתחום.⁴⁰ אחרי קום המדינה רווחה הדעה שסרטים חלוציים על שיבת ציון ימשכו צופים רבים בעולם אך לא כך היה הדבר. הקולנוענים המקצוענים בעולם וביניהם אנשי קולנוע יהודים לא התעניינו במיוחד בנושא⁴¹ מפני שהיה רצון וצורך ליצור משהו חדש, שונה, רחוק מנושא זה שימשוך וידבר יותר אל הקהל.

אולפני קולנוע חדשים: "אולפני גבע" ו"אולפני ההסרטה בישראל" קמו בהרצליה ונוצרו מספר סרטים עלילתיים. בשנת 1954 התקבל החוק לעידוד היצירה הישראלית⁴², ובשנת 1955 הוסרט הסרט הישראלי החשוב ביותר שנוצר עד אז "גבעה 24 אינה עונה". זהו סרט מלחמה המעצים את דמותו של הלוחם והצבר⁴³. למרות זאת, בסוף שנות ה-50 נמצא הקולנוע הישראלי עדיין בהתפתחותו, ועדיין לא הצליח ליצור לעצמו מאפיינים ברורים כמו שפה או תעשייה של ממש. המסרים שהועברו היו מסרים ציוניים אך פשוטים למדי.⁴⁴

בשנות ה-60 מתחילה תעשיית קולנוע בישראל להתפתח הודות ליוזמות פרטיות. נוצרים מאות סרטים בנושאים שונים, אשר רבים מהם זכו להערכה בארץ ובעולם⁴⁵. חקיקה ממשלתית אפשרה החזרי מס על הכרטיסים ובכך למעשה עודדה חברות פרטיות לקחת את הסיכון ולהפיק סרטים והם אכן עשו זאת. למרות הסובסידיה שהוענקה, עדיין התקציבים להפקות קולנועיות באותן השנים היו מוגבלים מאוד. גם חוסר במורי הקולנוע בארץ "תרם" לתעשיית הקולנוע וצעירים מוכשרים נאלצו לנסוע ללונדון על מנת ללמוד את התחום.⁴⁶ בשנים אלו נעשים סרטי מלחמה, קומדיות חברתיות, מלודרמות, הרפתקאות וסרטי פשע. יש עיסוק רב בהווה הישראלי המתגבש (מלחמת ששת הימים), העלייה והאידיאולוגיה הציונית. במרכזו של הקולנוע עמד הישראלי העובד

³⁷ נתן ויעקב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל, הוצאה פרטית, ע"מ 165
³⁸ <https://www.spitball.co/item/85746> האוניברסיטה-הפתוחה/6335/מזרח-ומערב-בקולנוע-הישראלי/תקציר-

הסרטים.docx 17.07.2017 21: 10

³⁹ ראה שם

⁴⁰ <http://israel.com/he/home/lifestyle/film-tv/film/> 17.07.2017 21: 13

⁴¹ נתן ויעקב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל, הוצאה פרטית, ע"מ 182

⁴² <http://israel.com/he/home/lifestyle/film-tv/film/>

⁴³

⁴⁴ <https://www.spitball.co/item/%D7%94%D7%90%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%91%D7%A8%D7%A1%D7%99%D7%98%D7%94-%D7%94%D7%A4%D7%AA%D7%95%D7%97%D7%94/6335/%D7%9E%D7%96%D7%A8%D7%97-%D7%95%D7%9E%D7%A2%D7%A8%D7%91-%D7%91%D7%A7%D7%95%D7%9C%D7%A0%D7%95%D7%A2-%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99/85746/%D7%AA%D7%A7%D7%A6%D7%99%D7%A8-%D7%94%D7%A1%D7%A8%D7%98%D7%99%D7%9D.docx/> 17.07.2017 21: 10

⁴⁵ מאיר שניצר, הקולנוע הישראלי, כל העובדות/כל העלילות/כל הבמאים/וגם ביקורות, הוצאת כינרת 1994 ע"מ 385

⁴⁶ <http://israel.com/he/home/lifestyle/film-tv/film/> 17.07.2017 21: 14

⁴⁷ ראה שם

והלוחם שמטרתו הלאומיות מובהקות. הבמאים מתנסים בז'אנרים שונים והקולנוע של שנים אלו מגוון ומתחיל גם את הדרך אל הקולנוע האישי והמעמדי.

שנות ה-70 הביאו איתם התפתחות ושינוי אמיתי בקולנוע⁴⁷. נפתחו מגמות ללימוד קולנוע ב"בית צבי" ברמת גן ובאוניברסיטת תל אביב אשר אפשרו לצעירים ישראלים ללמוד את התחום. התפתח ז'אנר סרטי "הבורקס" ו"הצ'ולנט" - קומדיות המושתתות על רקע עדתי⁴⁸, ספרדי או אשכנזי שהפכו להיות להצלחה גדולה אצל הצופים וסבלו מביקורות חריפות אצל המבקרים. סרטים רבים מז'אנר זה הפכו לסרטי פולחן בהווה הישראלית אותם מכיר כל ישראלי. משפטים רבים וביטויי לשון מתוכם חדרו אל השימוש היומיומי בשפה. לסרטים אלו יש חלק מרכזי בייצוג התרבות והם מוקרנים שוב ושוב עד עצם היום הזה בייחוד ביום חגה של מדינת ישראל- יום העצמאות. תחת קטגורייה זאת ניתן למנות את "סאלח שבתי", "קוני למל", "קזבלן", "חגיגה בסנוקר" ועוד. לצד סרטים אלה צולמו והצליחו קומדיות צבאיות כמו "גבעת חלפון אינה עונה", "אימי הגנרלית", "נחצ'ה והגנרל" ועוד.⁴⁹

במקביל, במאי בשם בועז דוידזון מגלה שהנוער הוא קהל יעד ולקוח חשוב⁵⁰. דוידזון מצלם קומדיות ודרמות צעירות וסקסיות שהופכות להיות חלק מהקולנוע המסחרי.⁵¹ עלילת סרטים אלה מציגה חבורת נערים העוברת חוויות של אהבה ראשונה, נסיון מיני ראשון, תעלולים וביטויים. ברקע הסרטים אפשר לשמוע את שירי התקופה. דימוי הצבר החל להיסדק בעקבות סדרה של התרחשויות (פוליטיות, ביטחוניות וחברתיות) שפקדו את ישראל מתחילת שנות ה-70 ואילך. הצבר הוחלף בגיבורים בודדים, המתמודדים עם בעיות אנושיות, ישראליות ואותנטיות.

אחרי מלחמת ששת הימים ועד מלחמת יום כיפור, במקביל לקולנוע המסחרי, התפתח דור האמצע של הקולנוע. דור חדש שרצה ליצור סרטים בעלי ערכים אומנותיים, חברתיים אישיים, אוטוביוגרפיות ועוד. לתופעה קוראים "הגל החדש"⁵² או בשמו האחר: "הרגישות החדשה". תקופה זו הצליחה לנתק את הקולנוע הישראלי מהמחויבות הלאומית שלו והעבירה את המצלמה לחלומותיהם הלא לאומיים של אנשים צעירים בישראל. פרוץ מלחמת יום כיפור ניפצה את האשליה והחזירה את הבמאים למחויבות הפוליטית והאידאולוגית שלהם.⁵³

מעניין לראות את דבריהם של נתן ויעקב גרוס בנוגע לסרטי הצבא. אחרי קום המדינה ובמיוחד אחרי הניצחון האדיר נגד שבע מדינות ערב במלחמת העצמאות⁵⁴ התגלגלה על כל לשון הסיסמה "כל העם צבא". סיסמה סימלה רצון מסוים אצל היוצרים ואולי גם אצל הצופים להזדהות עם

⁴⁷ <http://israel.com/he/home/lifestyle/film-tv/film> 17.07.2017 21: 14

⁴⁸ נתן ויעקב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל, הוצאה פרטית, ע"מ 259

⁴⁹ ראה שם

⁵⁰ נתן ויעקב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל, הוצאה פרטית, ע"מ 343

⁵¹ נתן ויעקב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל, הוצאה פרטית, ע"מ 342

⁵² נתן ויעקב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל, הוצאה פרטית, ע"מ 343

⁵³ <http://www.openu.ac.il/adcan/adcan46/p31-35.pdf> גרסת הקולנוע הישראלית של שנות ה-90 מאת מאת ד"ר

יעל מונק 17.07.2017 21: 17

⁵⁴ <http://www.news1.co.il/Archive/003-D-108850-00.html> 17.07.2017 21: 17

הגיבורים במדים. הם טוענים שלמרות האהדה הזאת, הצלחת הסרטיים הצבאיים שנעשו על רקע צבאי לא עולים על הצלחת הסרטים הישראליים בנושאים אחרים.⁵⁵

שנות ה-80, לעומת הקודמות לה, היו שנים קשות לקולנוע הישראלי. חלה התרחקות של הקהל מבתי הקולנוע וגם התקציבים להם זכה הקולנוע היו נמוכים ביותר. למרות זאת בסוף העשור נפתח בית ספר לקולנוע בשם "סם שפיגל" שכיום הוא המוביל בישראל.⁵⁶ אחד הנושאים הבולטים בקולנוע בעשור זה הוא מלחמות ישראל. לראשונה עולם הקולנוע מעז לגעת בפגיעות הנפשיות שמשאירה אחריה המלחמה. תחום זה זכה להתייחסות גם בעשורים אחרים רק שבשנים אלה ישנה נטייה לנתח את תוצאות המלחמה ואת השפעותיה על החייל.⁵⁷ מתוך למעלה מ-200 סרטי עלילה ישראליים שהופקו במהלך שנות ה-80, יותר מ-70 עסקו בצה"ל ובמלחמות ישראל. סרטים על מלחמת ההתשה, מלחמת יום כיפור, מלחמת שלום הגליל והאינתיפאדה. בוגרי בתי הספר לקולנוע, התחילו לקבוע התייחסות חדשה ושונה לדגם ההרואי שאפיין את שנות ה-60. הסרטים עוסקים בעיקר בתוצאות המלחמה ובוחנים את השפעתם של המלחמות על מצבו הנפשי של החייל. במקרים מסוימים הוא מוצג כצעיר שאכזריות המלחמה פוגעת באיזונו הנפשי, או לפחות מערערת את יחסו לסביבה ולעולם.

תחום נוסף שזוכה להתייחסות קולנועית הוא: יחסי ערבים יהודים אשר הפעם עובר דרך משקפי האינתיפאדה.⁵⁸ גם דמותו של הערבי בסרט הישראלי מקבל התייחסות, אך זאת נעשית אישית יותר, אנושית יותר ומבוססת יותר מבחינה תרבותית והסטורית. ישנה סמפטיה מופגנת ולעיתים אף הבנה והזדהות עם האויב. יתרה מכך, במאים רבים אף מרחיקים לכת ומפתחים את מוטיב האהבה האסורה והבלתי אפשרית בין צעירים ערביים לצעירות יהודיות ולהפך.⁵⁹

כמו כן בעקבות האינתיפאדה, מלחמת לבנון והשינויים הפוליטיים שבעקבותם עולה הליכוד לשלטון עובר הסרט הישראלי בשנות ה-80 תהליך של פוליטיזציה.⁶⁰ במאים, תסריטאים ומפיקים שלא נטו עמדה פוליטית כלפי חוץ רואים עצמם כמעורבים בעניינים ונוטים להציג דרך יצירותיהם.⁶¹ בעקבות המהפך ב-1977, במסגרתו עלה הליכוד לשלטון, מצאו עצמם רבים מבין יוצרי הקולנוע הישראלי בעמדת "אופוזיציה" ביחס לשלטון, ויצירותיהם הפכו ביקורתיות יותר. אחד הנושאים, בין היחידים, שלא נידון ושלא קיבל במה הוא המחתרות.⁶² על פי נתן ויעקוב גרוס, "הסיבה לכך אינה ברורה או שנעשה בכוונה או שהנושא היה עדיין חם והפצעים לא הגלדו", נושא זה זוכה להתייחסות בפעם הראשונה על ידי אבי נשר.⁶³

בשנות ה-90 חל שינוי דרמטי בנושאי הסרטים, חלה ההתרחקות מהסכסוך הישראלי-פלסטיני שהיה אחד הנושאים המרכזיים בקולנוע הישראלי בעשור שקדם לו. הקולנוע של שנות ה-90 הפך

⁵⁵ נתן ויעקוב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל, הוצאה פרטית, ע"מ 289

⁵⁶ <http://israel.com/he/home/lifestyle/film-tv/film> 17: 21.07.2017

⁵⁷ נתן ויעקוב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל, הוצאה פרטית, ע"מ 278

⁵⁸ נתן ויעקוב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל, הוצאה פרטית, ע"מ 278

⁵⁹ ראה שם ע"מ 279

⁶⁰ ראה שם ע"מ 279

⁶¹ ראה שם ע"מ 279

⁶² ראה שם ע"מ 280

⁶³ ראה שם ע"מ 280

לביקורתי הן ביחס לעבר והן ביחס להווה.⁶⁴ תקופה זו מזכירה את תקופת "הרגישות החדשה". גם בתקופה זו, כמו אז, רצו יוצרי הקולנוע לתת אפשרות דיון והצגת מצבו של הפרט ולהיות רחוקים מהעמדה הפוליטית של הלאום והציונות.⁶⁵ וזאת לא כי במאי הקולנוע בישראל אינם רגישים ומזדהים עם המתרחש סביב אלא הפעם היה זה רצון למשהו אחר, משהו שונה, הרצון להיות מחובר למשהו פרטי יותר, אישי יותר- החיבור שבין האדם למקומו, ביתו, משפחתו וזכרונותיו.⁶⁶ ניכרת בריחה לעולמות אחרים – אסקפיזם. הקולנוע עוסק בעניינים הפרטיים, בעיות שבשוליים: חיי הלילה של תל אביב, מיסטיקה ופנטזיה. התנתקות מהמימד הריאליסטי, ניפוץ מיתוס החייל הישראלי. שינוי דמות הערבי (הוא כבר לא אויב). ומעבר מקולנוע בורקס עדתי לכיוון רב תרבותיות. ישנה התרחקות מסויימת מהשפה העברית והצגתה כאחת מיני רבות.

שנות האלפיים – אינדיבידואליזם חתרני.

תעשיית הקולנוע בישראל ידעה עליות וירידות במרוצת השנים. יחד עם זאת, בעשור הראשון של המאה ה-21 חל עידן של פריחה לקולנוע הן בתחום הדוקומנטרי והן בתחום העלילתי. על פי מאמרו של אסף קלדרון במזגין הקולנוע והטלוויזיה הישראלי בשם "שורה ראשונה" בשנת 2015 ניתן לראות כי רק בשנתיים האחרונות הוצגו בבתי הקולנוע 56 סרטים ישראלים חדשים, כמות הגדולה פי שלושה מכמות הסרטים שהוקרנו בין השנים 2000-2002 והצליחו למשוך מאות אלפי צופים לבתי הקולנוע ולזכות בהכרה בתחרויות ובפסטיבלים יוקרתיים ברחבי העולם.⁶⁷ לקולנוע הישראלי יצא שם של אחת מתעשיות הקולנוע המסקרנות ביותר הפועלות כיום.⁶⁸ סרטים ישראלים אף היו מועמדים שנה אחר שנה שלוש שנים ברציפות 2006-2009 לפרס האוסקר בקטגוריית הסרט הזר.⁶⁹ בסרטי שנות ה-2000 מוצגות דמויות צבר מפוכחות, מסובכות מבחינה פסיכולוגית, כאלה שרצונן לשרת את הכלל ואת הלאום מתנגשות עם המציאות המורכבת. נראה גם שייצוג הצבא הישראלי בשנים הללו עבר את המהפכה שעבר גם הקיבוץ בארץ. מהרואיות ואמונה עיוורת, לניפוץ כל ערך מלבד הערך האנושי, מההסתכלות הקולקטיבית לראייה הומנית של האינדיבידואל. דרך ארוכה של התפכחות והתבגרות שנובעת מצרכים משתנים ותפיסת עולם של קולנוענים כמו גם מהשפעות הקולנוע העולמי, ובעיקר השפעות הוליוודיות. גם אבי נשר בסרטיו החדשים מתאים מאוד לנישה של הסרטים המקדשים את האינדיבידואל. בכל סרט יש מקבץ של סיפורים אישיים קטנים אשר סביבם נעה עלילת הסרטים. ניכרת הימנעות מאמירה ביקורתית משמעותית בנוגע לסוגיות מורכבות יותר. גם אם ישנה "עקיצה" או ביקורת היא נסתרת, כמעט ואינה מורגשת. כל סרטיו של נשר בשנות האלפיים, בתקופת הבמאות השניה בישראל, הן דוגמה מצויינת לכך. החל מהסרט "סוף העולם שמאלה" ועד סרטו האחרון "פלאות". אפילו הסרט החדש עליו עובד נשר

⁶⁴ <http://www.openu.ac.il/adcan/adcan46/p31-35.pdf> גרסת הקולנוע הישראלית של שנות ה-90 מאת מאת ד"ר יעל מונק 17: 21.07.2017

⁶⁵ <http://www.openu.ac.il/adcan/adcan46/p31-35.pdf> גרסת הקולנוע הישראלית של שנות ה-90 מאת מאת ד"ר יעל מונק 17: 21.07.2017

⁶⁶ ראה שם

⁶⁷ לתפוש את הגל על ההזדמנות להפוך את פריח <http://www.frontrow.co.il/> 20: 21.07.2017

⁶⁸ <http://www.29november.org/upload/1319713994.pdf>

⁶⁹ ראה שם 22: 21.07.2017

בימים אלה" החטאים" כולם דנים בסיפורים אישיים ואין בהם שום אמירה בקורתית משמעותית על המצב בארץ, למרות היותם מצולמים על רקע מלחמה או מצב אחר במדינת ישראל .

1.2 הקונפליקטים בחברה הישראלית הבאים לידי ביטוי בקולנוע הישראלי:

תוך-חברתיים:

דת ומדינה בחברה - הפרדה מול אחדות.

המתח בין דת ומדינה מלווה את מדינת ישראל מאז הוולדה.⁷⁰ על פי פרופ' שלמה חסון: "מתח זה כולל לפחות ארבע מחלוקות יסוד המפצלות את החברה הישראלית. ראשית: המאבק על מקומה של הדת בחיים הציבוריים למשל: דיני אישות, גיור, קבורה וכדומה. שנית: המאבק על שוויון, בין אם שוויון לנשים או לזרמים הלא-אורתודוקסיים, הפטור משירות צבאי לחרדים או היחס ללא יהודים. שלישית, המאבק על דמות הפרהסיה בישראל: תחבורה ציבורית, שלטי חוצות, חפירות ארכיאולוגיות וכיוצא בכך. ולבסוף — ולא לפי סדר החשיבות, כמובן — המאבק על גבולות המדינה".⁷¹ למרות כל אלה המערכת הפוליטית בישראל מצליחה בדרך כלל להסדיר קונפליקטים אלה בדרכי שלום ולשמור על יציבותה, אחדותה ואופיה הדמוקרטי.⁷²

הדתיים, כמו קבוצות מיעוט אחרות באוכלוסיה הישראלית כגון הערבים, ניצולי השואה ההומואים או הלסביות, כמעט ולא הוצגו בקולנוע דובר העברית כיון שהקולנוע נטה להדחיק את השונה ואת החרגי והעדיף להציג גיבורים כל-ישראליים כגון צברים ציוניים, גיבורים במדים או דמויות כדמותו של קזבלן וכו'. רק לאחר תהליך התפתחותי, הדרגתי ארוך הגיע הקולנוע הישראלי לשלב בו יוכל לייצוג יצוג רציני ותלת מימדי של הדמויות הדתיות.⁷³

יחסם של הוותיקים לעולים החדשים

עוד מתקופת הישוב היהודי, במהלך תקומתה של מדינת ישראל ועד ימינו חלים שינויים דמוגרפים משמעותיים בחברה הישראלית בעקבות גלי העלייה שמגיעים אליה במשך השנים.⁷⁴ גלי עלייה אלו, כל אחד ומאפייניו הייחודיים לו, נאלצו ונאלצים להתמודד עם המון קשיים בחברה מתהווה, מתפתחת ומשתנה כל העת. קשיים כגון: בעיות חברתיות, מחסור בדיוור ובעיות כלכליות. כל אחת מן העלויות התקבלה או מתקבלת בחברה באופן שונה, ואופן זה השפיע על תהליך קליטתה, התאמתה ושילובה בחברה הישראלית.⁷⁵

⁷⁰ religion_and_state_program תחומי-עיסוק-המכון/המרכז-ללאום-דת-ומדינה <http://www.idi.org.il> 21: 22

17.07.2017

⁷¹ <http://www.israelstudies.umd.edu/hasson-3-hebrew.pdf> 21: 25 17.07.2017

⁷² http://retro.education.gov.il/tochniyot_limudim/ezrahot/aezi0004.htm 21: 22 17.07.2017

⁷³ <http://e.walla.co.il/item/2575846> 21: 22 17.07.2017

⁷⁴ <http://www.idi.org.il/> 21: 23 17.07.2017

⁷⁵ ראה שם

מחלוקות עדתיות (אשכנזים, ספרדים, תימנים וכו')

מחלוקות אלו נוצרו בעקבות קיבוץ הגלויות, השוני במנטליות, באורח החיים, בארץ המוצא, בתנאי המחיה ובמנהגים השונים. לאשכנזים היו דעות קדומות שליליות על העולים מארצות האסלאם ולכן לא פעם נהגו בהם בהתנשאות. העולים מארצות האסלאם מצידם, הרגישו שגם מדיניות הממשלה מפלה ומקפחת אותם. הרגשה זו של קיפוח הביאה לא פעם לאירועים אלימים.

השואה

במהלך השואה נרצחו כשישה מיליון יהודים על אדמת אירופה - כשליש מן העם היהודי בעולם כולו.⁷⁶ עוד מראשית מלחמת העולם השנייה ועד לאמצע שנות השישים הגיעו לארץ ישראל למעלה מחצי מיליון יהודי אירופה, רובם ככולם ניצולי שואה.⁷⁷ הם היוו חלק גדול מגלי העלייה שהגיעו אל המדינה המתהווה, והיוו מרכיב דומיננטי בעיצוב זיכרון השואה בישראל ובכל תחומי התרבות, הכלכלה והחברה הישראלית.⁷⁸ בנוסף בראשית שנות השבעים בשלהי שנות השמונים וראשית שנות התשעים, הגיעו, בשני גלי עלייה, כמה עשרות אלפי ניצולים מברית-המועצות.⁷⁹

קליטתם של ניצולי השואה הייתה אחת המשימות המרכזיות שעמדה בפני היישוב בארץ, ולימים בפני מדינת ישראל.⁸⁰ אתגר הקליטה היה כרוך בקשיים לנקלטים ולקולטים כאחד. בשנותיה הראשונות ראתה החברה הישראלית את המיעוט השורד והעולה לארץ כפליטים, נידחים, עקורים, אבק אדם וכדו' מה שהוביל לנתק והסתה. ⁸¹ החברה אמנם הכירה בחשיבות קליטתם של אותם עולים אך בפועל לא תמיד נמצאו המשאבים הכלכליים והנפשיים לעשות כן ⁸² מכיון שהחברה הישראלית הייתה עדיין בתחילת דרכה ונתונה תחת איום קיומי. אחרי הניצחון על הבריטים ואחר כך על הערבים במלחמת העצמאות "כניעתם" של ניצולי השואה לנאצים לא הייתה מובנת ולא התקבלה בחיך בלשון המעטה. סיבה אחרת לריחוק ולאי קבלתם של הניצולים הייתה שרבים מן היישוב הותיק בארץ הגיעו מאירופה שלפני השואה. עובדה זו יצרה בקירבם רגשות אשם. הם הרגישו כי השאירו אחריהם עולם שלם שחרב ובני משפחה שנרצחו ולכן הרבה פעמים היה קל יותר להתמודד עם האשמה על ידי השלכתה כלפי אותם ניצולים ששרדו את התופת הנאצית.⁸³

⁷⁶ http://www.yadvashem.org/yv/he/education/pedagogic_center/israeli.asp#prettyPhoto מבוסס על מאמרה של חנה יבלונקה, 'ניצולי השואה בישראל - סיכומים ראשוניים', בשביל הזיכרון 27, יד ושם, ירושלים, 1998, 17.07.2017 27: 22

⁷⁷ <http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=16227> 17.07.2017 21: 28

⁷⁸ http://www.yadvashem.org/yv/he/education/pedagogic_center/israeli.asp#prettyPhoto מבוסס על מאמרה של חנה יבלונקה, 'ניצולי השואה בישראל - סיכומים ראשוניים', בשביל הזיכרון 27, יד ושם, ירושלים, 1998, 17.07.2017 27: 22

⁷⁹ ראה שם

⁸⁰ ראה שם

⁸¹ ראה שם

⁸² http://www.yadvashem.org/yv/he/education/pedagogic_center/israeli.asp#prettyPhoto מבוסס על מאמרה של חנה יבלונקה, 'ניצולי השואה בישראל - סיכומים ראשוניים', בשביל הזיכרון 27, יד ושם, ירושלים, 1998, 17.07.2017 27: 22

⁸³ ראה שם

לניצולים הייתה מגמה כפולה: מצד אחד הם רצו להשתלב בחברה ובכל תחומי העשייה והיצירה אך מצד שני הם שאפו לשמור על ייחודם ועל מורשתם התרבותית⁸⁴.

במהלך הזמן בעקבות משפט אייכמן חל שינוי ביחסה של החברה כלפי הניצולים. החשיפה של הציבור לעדויות שהושמעו במהלך המשפט הביאה להזדהות עם הניצולים מתוך רחמים ולהבנה כי הניצולים גם הם קורבנות השואה, ולא רק אנשים שהתמזל מזלם וניצלו מן התופת ההיא⁸⁵. השילוב של תוצאות משפט אייכמן וראשיתה של ההבנה הועיד לזיכרון השואה ולניצוליה תפקיד מכריע בעיצוב דמותה הלאומית והתרבותית של ישראל⁸⁶.

העיסוק בשואה ניכר ברוב תחומי החיים, בפוליטיקה, בספורט, בתקשורת, בעולם הקולנוע הישראלי ועולה עד היום לדיון ציבורי בהקשרים שונים ובסוגיות ציבוריות שונות העוסקות בה ומשתמשות בה, לעתים באופן ציני⁸⁷.

יחסים חוץ-חברתיים: יהודים/ישראלים וערבים - המתחלק לשני תת סכסוכים

א. קונפליקט הישראלים עם ערבים אזרחי ארץ ישראל שמקורו בעלייה וישוב הארץ שהייתה ברובה מיושבת ע"י ערבים מוסלמים שיישבו אותה מהמאה ה-7, 1300 שנה קודם לכן. עם העלויות והקמת המוסדות היהודיים מתחיל הסכסוך בין העולים לבין הערבים המתגוררים בה. בשנת 1947, לאחר שנים של מאבקים בין היהודים, הערבים והבריטים השולטים בארץ, החליטו האומות המאוחדות לחלק את ארץ ישראל לשתי מדינות. עם ההתנגדות הערבית פורצת מלחמת העצמאות שנמשכת כשנתיים. יחס התושבים בארץ בשנה זו: 42% יהודים, 58% ערבים. המלחמה מסתיימת בהקמת מדינה יהודית. שטחי רמת הגולן, יהודה ושומרון, מזרח ירושלים, רצועת עזה וחצי האי-סיני אינם נכללים בשטחה המדינה היהודית. כ-700,000 אלף תושבי הארץ הערבים בורחים/מגורשים/נמלטים והופכים לפליטים במדינות ערב השכנות. אחרים נשארים תחת חסותה והופכים לאזרחיה⁸⁸.

כיום האוכלוסיה הערבית מונה כחמישית מאוכלוסיית אזרחי המדינה⁸⁹. אוכלוסיה זו שכיום היא אוכלוסיה דינמית ומפוכחת⁹⁰ יוצרת בעיות גדולות יותר מבעבר בתקופות שעוד לפני קום המדינה

⁸⁴ http://www.yadvashem.org/yv/he/education/pedagogic_center/israeli.asp#prettyPhoto מבוסס על מאמרה של חנה יבלונקה, 'ניצולי השואה בישראל - סיכומים ראשוניים', בשביל הזיכרון 27, יד ושם, ירושלים, 1998 17.07.2017 27: 22

⁸⁵ http://www.yadvashem.org/yv/he/education/pedagogic_center/israeli.asp#prettyPhoto מבוסס על מאמרה של חנה יבלונקה, 'ניצולי השואה בישראל - סיכומים ראשוניים', בשביל הזיכרון 27, יד ושם, ירושלים, 1998 17.07.2017 27: 22

⁸⁶ ראה שם
⁸⁷ http://www.yadvashem.org/yv/he/education/pedagogic_center/israeli.asp#prettyPhoto מבוסס על מאמרה של חנה יבלונקה, 'ניצולי השואה בישראל - סיכומים ראשוניים', בשביל הזיכרון 27, יד ושם, ירושלים, 1998 17.07.2017 27: 22

⁸⁸ <http://www.inss.org.il/uploadImages/systemFiles/memo139867877940.pdf> על פי: ערבים אזרחי ישראל בפתח המאה ה-21 מאת אריק רודניצקי 17.07.2017 22: 30

⁸⁹ ראה שם
⁹⁰ ראה שם

ואחריה. ממיעוט מבודד ומרוחק מליבם של היהודים⁹¹, מיעוט שהיה שולי ועלום ונוכחותו כאזרח ישראלי כמעט ולא הייתה מורגשת הפכו ערבי ארץ ישראל לנוכחים בולטים ומורגשים בחיי היום של מדינת ישראל הן באמצעי התקשורת והן בארועים שונים. מאבקם מלא החיות לשיוון והפטור משירות הצבאי או האזרחי הפכו לנושאים מדוברים בדיון הציבורי. למרות היותם חלק מהמדינה יכולות ההשפעה שלהם עדיין די מצומצמות, עובדה המחדדת עוד יותר את מעמדם כמיעוט ערבי-פלסטיני ויוצרת עימותים וחיכוכים⁹².

ב. קונפליקט ישראל-פלסטינה או הלאום הפלסטיני היושב בגדה המערבית וברצועת עזה שאינו נחשב לאזרח ישראל ומנהל אוטונומיה נפרדת שהופכת למדינה פלסטינית רבונית⁹³. מכאן נובעת השאלה: אם הלאום הוא אוטונומי ועצמאי מדוע ישנו סיכסוך? הסיכסוך נוצר על גבולותיה ושטחיה של ארץ ישראל הנעוצים בשנת 1967, שנה בה פרצה מלחמת ששת הימים. בשישה ימים אלה השתנתה כליל המפה והחברה הישראלית. שטחי יהודה, שומרון ורצועת עזה נכבשו ע"י צה"ל והפכו מאות אלפי ערבים מנתינים ירדנים או מצרים לאוכלוסייה הנמצאת באחריות צה"ל ומדינת ישראל. באותם ימים נולדו שתי תפיסות מנוגדות שעומדות עד היום:

התפיסה הראשונה אומרת כי שטחים היסטוריים אלה הם כעת בשלטונה של מדינת ישראל ועל הערבים לקבל על עצמם את המצב החדש. המשמעות: תוספת שטחים ומשאבים שהיו חסרים לישראל. זוהי, באופן כללי, תפיסה "ימנית - מדינית"⁹⁴.

התפיסה השנייה הקיימת מאז החלטת האום בשנת 1967: להחזיר את השטחים (והתושבים) הללו תמורת הסכמים כלשהם עם המדינות הערביות משתי סיבות: א. למנוע מישראל אחריות על מאות אלפי פלסטינים ב. למנוע מישראל מצב שבו בעקבות סיפוח שטחים אלה יתערער מעמדה של המדינה על ידי האו"ם. זוהי, באופן כללי, תפיסה "שמאלנית - מדינית".

שתי התפיסות המנוגדות זו לזו פועלות עד היום. מצד אחד, הקימה ישראל התנחלויות יהודיות בשטחים וסיפחה את רמת-הגולן ומזרח ירושלים - ובכך קיימה למעשה את התפיסה הראשונה. מצד שני, החזירה/העבירה ישראל שטחים למצרים (חצי-האי סיני) ולרשות הפלסטינית (רצועת עזה), פינתה התנחלויות ישראליות – ובכך וקיימה את התפיסה השנייה.⁹⁵

⁹¹ <http://soc.haifa.ac.il/~s.smooaha/download/arabsandjewsrelations.pdf> מאת סמוחה סמי. 2001. "יחסי ערבים ויהודים בישראל כמדינה יהודית דמוקרטית" בתוך: מגמות בחברה הישראלית, בעריכת אפרים יער וזאב שביט. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה. ע"מ 231-263. 17.07.2017 22: 40

⁹² ראה שם
⁹³ <http://soc.haifa.ac.il/~s.smooaha/download/arabsandjewsrelations.pdf> מאת סמוחה סמי. 2001. "יחסי ערבים ויהודים בישראל כמדינה יהודית דמוקרטית" בתוך: מגמות בחברה הישראלית, בעריכת אפרים יער וזאב שביט. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה. ע"מ 231-263. 17.07.2017 22: 40

⁹⁴ ראה שם
⁹⁵ ראה שם

תפיסתה של מדינת ישראל בעיני העולם:

בכתבה "מדינה בלי כתמים" מתוך ישראל בעיני העולם משנת 1959⁹⁶, כעשור לאחר הקמתה, מספר אבא אבן, אחד מנציגי הבולטים של המדינה בחו"ל, כי בעיני העולם היא נתפסת כזוהרת אך ללא אור זרקורים, כלומר אין בקורת על מה שנעשה וישנה אהדה מסויימת⁹⁷. לעומתו השמיעו מפלגות האופוזיציה, ערב הבחירות לרשות הממשלה, בקורת חריפה. אבן מוסיף ואומר שיש הגזמה משני הצדדים, האהדה של העיתונות העולמית הגויית היא כתוצאה מהרקע ההיסטורי שלנו והדתי והצד היהודי פנימי לעומתם מגזים בביקורת עצמית. על פי דעתו יש צורך למצוא את שביל הזהב בין שתי ראיות עולם אלו.⁹⁸ בסקר בקרב הנערים מרחבי העולם שנערך לאחר צוק איתן לפני שנתיים עולה כי בממוצע המדיה דואגת להראות את מדינת ישראל בצורה שהיא רוצה מה שלרוב יוצר בלבול אצל התושבים.⁹⁹ אחת המראיונות מגרוזיה מוסרת כי גרוזיה מצדדת בישראל ומנסה להראות תמונה אמיתית ואובייקטיבית עד כמה שמתאפשר לה.¹⁰⁰ התורקים בתורקיה, לעומת זאת, רואים את ישראל כגורם רע בעיקר בגלל מה שהמדיה מציגה.

פרק 2

2.1 הביאוגרפיה של הבמאי אבי נשר

במאי, תסריטאי ומפיק הקולנוע הישראלי, אבי נשר נולד ב 13 בדצמבר בשנת 1953 ברמת-גן. את מרבית זמנו העביר בבתי הקולנוע¹⁰¹. כשהיה בן 12 נשלחו הוריו לשליחות לניו-יורק בארצות הברית. שם בגיל שש עשרה סיים את לימודיו בתיכון פרטי, התקבל ללימודי יחסים בינלאומיים באוניברסיטת קולומביה כשבמקביל למד בכמה קורסים לקולנוע. כבר בשנות התיכון המאוחרות פרסם נשר מאמרים קולנועיים ברבעונים ניו-יורקים שונים.¹⁰² בגיל 18, למרות רוחם של הוריו, חזר נשר ארצה והתגייס לצבא בו שרת כשנה ביחידה קרבית מובחרת (סיירת מטכ"ל) ושלוש שנים כקצין מודיעין במחלקת מחקר¹⁰³.

אחרי מלחמת יום כיפור שב נשר אל תחום הקולנוע אך הפעם לא רק כמבקר סרטים אלא גם כבמאי. תקופות עבודתו כבמאי מתחלקת לשלוש תקופות:

א. תקופת הבמאות בישראל-פרק ראשון

ב. התקופה כבמאי אמריקאי

⁹⁶ <https://rafimann.wordpress.com/2014/01/20/מדינה-בלי-כתמים-ישראל-בעיני-העולם-1959> 22: 45

17.07.2017

⁹⁷ ראה שם

⁹⁸ ראה שם

⁹⁹ <http://www.frogi.co.il/news-world/10547.html> 17.07.2017 22: 46

¹⁰⁰ ראה שם

¹⁰¹ <http://www.directorsguild.org.il/siteFiles/1/36/5095.asp> 17.07.2017 22: 40

¹⁰² עיין שם

¹⁰³ עיין שם

א. תקופת הבמאות בישראל-פרק ראשון

שני הסרטים הראשונים שביים בראשית דרכו היו סרטים קצרים, 'המת על חייו' ו'מוסיקת לילה זעירה'. שני סרטים קצרים אלה משכו מייד את תשומת לב הציבור¹⁰⁴ בזכות היותו פעיל תקשורתי נודע. בו בזמן פרסם נשר מאמרים בכתבי עת "קלוז-אפ" ו"קולנוע" שבהם היה גם חבר מערכת.

מאוחר יותר חזר נשר שוב לניו-יורק ללימודים באוניברסיטת קולומביה. שנה אחר כך, בגיל 24, כתב וביים את סרט הפולחן, "הלהקה", ושנה אחריו את "דיזנגוף 99". שני הסרטים אלה הוגדרו כמעצבי דעת קהל חברתיים שהשפיעו מאוד על הקולנוע הישראלי.¹⁰⁵

בשנת 1984 כתב וביים את "זעם ותהילה" סרט שחולל שערורייה גדולה בארץ ובעולם. השערורייה בארץ היתה שלילית לעומת זאת בעולם זכה הסרט לבקורת בינלאומית טובה והוצג בפסטיבלים רבים. אחת ההקרנות של הסרט היתה בלינקולן סנטר שבניו יורק במסגרת רטרופקטיבה של "עשרת הסרטים החשובים שנעשו בישראל".¹⁰⁶ בעקבות ההכרה הבין לאומית זכה אבי נשר לתשומת לבו של המפיק הידוע, דינו דה-לורנטיס, שהזמין את נשר לכתוב ולביים עבורו סרט.¹⁰⁷

ב. תקופת הבמאות באמריקה:

סרטו הראשון בארה"ב "פצצת זמן" (MGM 1990) וסרט המתח הסוריאליסטי השני- "דופלגנגר" (1992) בכיכובה של דרו ברימור, שזכתה בפרס השחקנית המצטיינת באבוריאז, זכו בפרס הקהל בפסטיבל המדע הבדיוני היוקרתי שבאבוריאז-צרפת, והוצגו בבתי קולנוע ברחבי העולם¹⁰⁸. בנוסף, בעקבות הצלחת הסרט השני בעל ההצלחה הכספית הגדולה, חתם נשר על חוזה עם חברת "בואנה-ויסטה" (השייכת לדיסני) שבמסגרתה כתב, ביים והפיק שלושה סרטי "ז'אנר" משעשעים: "אוטומטי", "פרא" ו"שכיר חרב" (1993-1995). שלושת הסרטים זכו להצגת בכורה בערוץ הכבלים הנחשב (HBO) ונמכרו היטב ברחבי העולם.¹⁰⁹ בשנת 1999, בזכות הרווחים מסרטיו הקודמים כותב, מפיק ומביים נשר, יחד עם רוג'ר ברגר¹¹⁰, את הסרט "חוקר המס" - סרט עצמאי שהוצג בבתי קולנוע וזכה לביקורות מצוינות: מבקרו רב ההשפעה של משדר החדשות של הרשת NBC קרא

¹⁰⁴ מאיר שניצר, הקולנוע הישראלי, כל העובדות/כל העלילות /כל הבמאים/וגם ביקורות, הוצאת כינרת 1994 ע"מ 385

¹⁰⁵ 17.07.2017 22: 40 <http://www.directorsguild.org.il/siteFiles/1/36/5095.asp>

¹⁰⁶ 17.07.2017 22: 48 <http://www.edb.co.il/name/n0001702/bio>

¹⁰⁷ 17.07.2017 22: 48 http://www.imdb.com/name/nm0626409/bio?ref=nm_ov_bio_sm

¹⁰⁸ 17.07.2017 22: 48 <http://www.imdb.com/name/nm0626409/bio>

¹⁰⁹ 17.07.2017 22: 55 <http://jfi.org/films/detail/biography-of-a-young-accordion-player>

¹¹⁰ "חוקר המס" מבוסס על דמות אמיתית, רוג'ר ברגר, שכתב במשותף עם נשר את התסריט. במשך שנים ניסה ברגר למכור את סיפור חייו להוליווד. נשר התוודע לסיפור בפגישה עם המפיק ג'רי ברוקהיימר, לאחר שסייר להצעתו של ברוקהיימר לביים סרט פעולה עם סטיבן סיגל. מתוך עיתון "הארץ". <http://www.haaretz.co.il/misc/1.783724>

17.07.2017 22: 48

לסרט "פנינה קולנועית שאין להחמיצה"¹¹¹ הניו-יורק טיימס החמיא לסרט במילים "מותח, שנון, נוגע ללב וקסום"¹¹² ואילו שבועון הקולנוע Cinema Scene קרא לסרט "יצירת מופת של אבי נשר". בישראל כתב שמוליק דובדבני (ynet) שזהו "אבי נשר שעוד לא הכרנו... סרט מרגש קסום ומוטרף".

בעקבות הצלחת הסרט "חוקר המס" חותם נשר חוזה עם חברת "מירמקס". בשנת 2001 מביים נשר את הסרט "פולחן" ומצלם אותו בארץ. בשנה זו, באותו הקיץ, שימש נשר כשופט בפסטיבל הקולנוע בירושלים.¹¹³

ג. החזרה לארץ, תקופת הבמאות בישראל - פרק שני

כמה חודשים מאוחר יותר איבד נשר את אביו, אובדן שהחזיר אותו הביתה לישראל וחייב אותו להתמודד עם שאלות זהות משפחתית ואישית.¹¹⁴ את הסרט "סוף העולם שמאלה" משנת 2003 הקדיש נשר לזכרו של אביו¹¹⁵ סרט שהפך להצלחה הגדולה ביותר של הקולנוע הישראלי מזה 20 שנה.¹¹⁶ את הסרט, שהוצג למעלה מ-8 חודשים בבתי קולנוע, ראו מעל ל-400,000 צופים. בנוסף זכה הסרט להכרה נרחבת בפסטיבלים בינלאומיים רבים ולביקורת מצוינת ב"ווראייטי", "לה-פיגרו" ו"איל מסנג'רו"¹¹⁷

את סרטו הדוקומנטרי הניסיוני "אוריינטל" שזכה בפרס "רוח החופש" בפסטיבל הקולנוע בירושלים ביים נשר במהלך חורף 2004. הסרט נבחר להשתתף בפסטיבל הקולנוע היוקרתי HotDocs וממשיך לככב בפסטיבלים שונים ברחבי העולם.¹¹⁸

בשנת 2007 ביים נשר את "הסודות". באותה שנה הוענק לנשר פרס הוקרה מפסטיבל הקולנוע בירושלים על הישגיו הקולנועיים ותרומתו הרבה להצלחת הקולנוע הישראלי בעולם.¹¹⁹ בשנת 2009 הוענק לנשר פרס הוקרה מפסטיבל הקולנוע בחיפה. באותה שנה כתב וביים נשר את הסרט "פעם הייתי" שנכתב בהשראת ספרו של אמיר גוטפרינד "בשבילה גיבורים עפים". הסרט זכה להצלחה רבה בקרב הקהל ולביקורות מצוינות רבות אצל המבקרים.¹²⁰ בנוסף זכה הסרט גם בשני פרסי אקדמיה: האחד לשחקן אדיר מילר והשני לשחקנית מיה דגן כשחקנים הטובים ביותר. בפסטיבל טורונטו זכה ונבחר כבחירה רשמית ובפסטיבל הסרטים היוקרתי בשיקגו זכה בפרס "מגן הכסף". כמו כן הוענק לנשר בשנת 2010 פרס לנדאו למצוינות באומנות על הבימוי.¹²¹

¹¹¹ <http://fest.sjfff.org/film/biography?id=2456&last=Nesher&first=Avi&role=Director> 17.07.2017 22: 55

¹¹² <http://www.imdb.com/name/nm0626409/bio> 17.07.2017 22: 48

¹¹³ <http://www.directorsguild.org.il/siteFiles/1/36/5095.asp> 17.07.2017 22: 57

¹¹⁴ <http://www.edb.co.il/name/n0001702/bio> 17.07.2017 22: 57

¹¹⁵ <http://fest.sjfff.org/film/biography?id=2456&last=Nesher&first=Avi&role=Director> 17.07.2017 22: 55

¹¹⁶ <http://www.edb.co.il/name/n0001702/bio> 17.07.2017 22: 57

¹¹⁷ <http://www.directorsguild.org.il/siteFiles/1/36/5095.as> 17.07.2017 22: 57

¹¹⁸ עיין שם

¹¹⁹ עיין שם

¹²⁰ ראה שם

¹²¹ עיין שם

בשנת 2013 ביים נשר את הסרט "פלאות" על פי תסריט אותו כתב עם שאנן סטריט (להקת הדג נחש) ובכיכובם של אדיר מילר, אורי חזקיה, יהודה לוי, יובל שרף ואפרת גוש. הסרט זכה לביקורות מצוינות גם אצל הצופים וגם אצל המבקרים. "פלאות" קיבל חשיפה מרובה והצלחה בפסטיבלים בינלאומיים רבים וחשובים כמו "פסטיבל טורונטו" שם הוקרן תחת הקטגוריה היוקרתית " Five exceptional Films ובפסטיבל פאלם ספרינגס בקטגוריית "מאסטרים מודרניים" היוקרתית. בשנת 2014 הוענק לנשר "פרס החזון" מפסטיבל הקולנוע היהודי בווינגטון.¹²²

היום עובד נשר על סרט קולנוע חדש, בשם "החטאים". העלילה מספרת על שתי אחיות ירושלמיות שגדלו בבית לניצולי שואה. בשנת 1977 הן יוצאות למסע שבו נגלה להן סוד משפחתי שהופך את עולמן וזהותן.¹²³

2.2 הכוכבים של נשר:

כדי שסרט יצליח הוא צריך לא רק עלילה טובה וכסף כדי לממן את ההפקה. במאי מנוסה וצוות הפקה מאומן שעובד בהרמוניה ובשיתוף הם חלק חשוב בתהליך היצירה.¹²⁴ לנשר יש צוות נאמן וקבוע כזה אותו מכיר משחר נעוריו ואינו מחליפו. העורך הקבוע של סרטיו וחברו הטוב מזה שנים רבות הוא איציק צחייק. את הצלם מישל אברומוביץ' מכיר נשר עוד מ"דיזנגוף 99" ורוב האנשים שהוא עובד איתם הם אנשים בגילו.¹²⁵ "אבל" אומר נשר "אני תמיד מחפש קטליזטור חדש לכל סרט. משעמם אותי לחזור על דברים שהיו, ומאוד לא מוצא חן בעיניי משפט כמו: "מכיוון שמהו הצליח בוא נעשה משהו דומה". יפה בעיניי להתחיל הכול מחדש עם כל סרט, ולכן יש היגיון מסוים בעבודה עם אנשים לא מנוסים, כי התרומה שלהם היא כל כך שונה ממה שכבר קיים בהכרה הקולקטיבית".¹²⁶ לכן השלב המרכזי בעיניו בתהליך הפקת הסרט הוא הליהוק.¹²⁷ מספר נשר. זהו תהליך מורכב ולא פשוט זה צורך המון זמן והרבה סבלנות. כבר מסרטו הראשון ניתן להבחין בבחירה מיוחדת ולא שגרתית של שחקנים שצריכים להיות בעלי תכונות מסויימות כדי להיבחר. ראשית אוהב נשר לעבוד עם שחקנים צעירים ולא מנוסים.¹²⁸ "כשאתה עובד עם אנשים צעירים ולא מנוסים החומרים הם טריים ולא מושפעים. באיזושהי נקודה השחקנים משחקים הרבה שנים נעשים שחקנים. הזהות שלהם כבני אדם היא של שחקן. כשאני מלהק אני לא מלהק שחקנים. אני מלהק שותפים ליצירה. כלומר, אני מצפה שאנשים יצטרפו לדרכי ויסבירו לי על הדמות לא פחות משאני אסביר להם. נטע גרטי ידעה יותר על הדמות שלה "בסוף העולם שמאלה" ממה שאני ידעתי. כך גם אניה בוקשטיין " בהסודות".¹²⁹ שנית, בוחר נשר בשחקנים שיכולים להעביר את החוויה בצורה הטבעית ביותר. בתהליך בחירת השחקנים לסרט "הלהקה", שהיה קפדני במיוחד,

¹²² עיין שם

¹²³ <http://www.haaretz.co.il/gallery/cinema/1.2634673> 17.07.2017 22: 58

¹²⁴ <http://cinemascope.mako.co.il/archives/15250> מתוך מתוך "אוצרות דרום 2013": שיחה בין איתן גרין ואבי

נשר 17.07.2017 23: 00

¹²⁵ ראה שם

¹²⁶ ראה שם

¹²⁷ <http://www.habama.co.il/Pages/Description.aspx?ArticleId=2410&Subj=1&Area=1>

17.07.2017 23: 00

¹²⁸ <http://cinemascope.mako.co.il/archives/15250> מתוך מתוך "אוצרות דרום 2013": שיחה בין איתן גרין ואבי

נשר 17.07.2017 23: 00

¹²⁹ ראה שם

היו נשר ועמיתיו בכל מופעי הלהקות הצבאיות בדקו את צוותי ההווי המתאימים ואף בקרו במופעי הבידור. הם דיברו עם עשרות מועמדים, ערכו מבחני בד ולבסוף החליטו. השחקנים שנבחרו היו בוגרי להקה צבאית, אשר חיו וחוו את החוויה ואת ההווי הישראלי.¹³⁰ התנאי השלישי הוא "האומץ ללכת לפינות האפלות ביותר והסודיות ביותר של דמות נתונה. קולנוע מעניין מחייב בדיקת טריטוריות חדשות, ובעיניי שחקן איננו מישוהו שאמור לעשות את דבר הבמאי אלא שותף ראוי ואמיתי ליצירה, מישוהו שהופך חלק חשוב מתהליך החשיבה והעיצוב של הדמות"¹³¹ אומר נשר.

דבר יחודי מיוחד ולא שגרתי נוסף בסרטיו של נשר הוא עבודה עם סטנדרטים. ליהוק של קומיקאים במקום שחקנים לתפקידים מרכזיים בסרטיו הפכה למעין מסורת ואין כמעט סרט בלי קומיקאי מפורסם או קומיקאי בתחילת דרכו. גידי גוב ב"הלהקה" ו"דיזנגוף 99", אדיר מילר ב"הסודות" וב"פעם הייתי"¹³² וישראל קטורזה ב"סוף העולם שמאלה". "אני אוהב קומיקאים בקולנוע, אני חושב שיש בהם איכות ספונטנית מאוד, מסביר נשר. "שחקנים בעצם כישרונם מהווים לפעמים מכשלה, דווקא מפני שהם כל כך טובים בלשחק. בקולנוע צריך להיות, לא לשחק. קומיקאים לעומת זאת מגיבים לרגע שבו הם נמצאים, הם חדים מאוד ויכולים לזכור טקסט בלי לזכור אותו בדיוק. הם הרי זוכרים בדיחה אבל מספרים אותה בכל פעם בצורה אחרת. אני לא אוהב טקסט שנלמד יותר מדי בעל פה וגם לא אוהב אלתור מוגזם. אני אוהב את האמצע שבין אלה".¹³³

2.3 תפקידו של המקום/ העיר/ השכונה בעלילה

גם המקומות או הערים בהן מתרחשת העלילה אינם נבחרים באקראי: "אני אוהב מאוד סרטים שלעיר שבה הם מתרחשים, או למקום שבו הם קורים, יש משמעות ממש כמו לדמות. כך למשל היה עם עיירת הפיתוח ב'סוף העולם שמאלה', עם צפת ב'הסודות', עם חיפה ב'פעם הייתי' וירושלים, שתמיד ריתקה אותי, בפלאות".¹³⁴ באחת מהביקורות השליליות שנכתבו על הסרט "הפלאות" נכתב כי יש חנופת יתר לירושלים. לפי דעתי ההפך הוא הנכון. דווקא הפרטים הקטנים האלה על העיר, החל מבקלווה דרך הסלנג ובתי הקפה, אפשר להכנס לאווירה הירושלמית ואפילו להריח את ריחות העיר. על ידי פרטים אלה מצליח נשר להעביר לא רק את יופיה ואת יחודה של ירושלים אלא גם את קדושתה.

2.4 הדאלוג עם הקהל- המטרה בכתובת והצגת תסריט מסוים.

בכל סרטיו, בכל תקופות עבודתו כבמאי בין אם זה בארץ או בארצות הברית מנסה נשר לנהל דיאלוג עם הקהל. הוא מציג סיטואציות, מצלם אותן ומצפה לתגובה. והתגובה היא כמות הצופים שהגיעה לראות את הסרט. כך מגלה נשר האם הדיאלוג נוחל הצלחה או כישלון. כשנחל כישלון בסרט "זעם ותהילה" נדהם: "הייתי בהלם שהתרבות הישראלית סירבה לקיים דיאלוג עם הסרט. בעקבות 'זעם

¹³⁰ ראה שם

¹³¹ מתוך דרך ארוכה: ריאיון עם אבי נשר על "דיזנגוף 99" אז ועכשיו <http://e.walla.co.il/item/2848018>

¹³² 17.07.2017 23: 05

¹³³ <http://www.haaretz.co.il/gallery/cinema/1.1677882> מתוך עיתון הארץ- הסמס שהוביל לסרט החדש של אבי

נשר 17.07.2017 23: 05

¹³⁴ ראה שם שם

ראה שם

ותהילה', והתגובות שהוא קיבל בחו"ל יכולתי לנצל את הסרטים האמריקאיים כדי לקיים דיון שהוא לא לאומי, אלא אישי, עם עצמי: מי זה האיש הזה שכל כך קשור בנימיו לישראל, אבל כמבקר קולנוע הוא מכור לבי-מוביז אמריקאיים. ואפילו הבי-מוביז המסחריים האמריקאיים שיקפו משהו מהאישיות שלי. דרו ברימור ב'דופלגנגר' נערה עם פיצול אישיות, ואני הרגשתי את הפיצול הזה אצלי, בין הישראליות לאמריקאיות. מייקל בין ב'פצצת זמן' מתעורר בוקר אחד ומגלה שאין לו מושג מי הוא בעצם. ואני הייתי כזה. לא ידעתי מי אני ולאן אני שייך".¹³⁵ לא רק ניהול דיאלוג עם הקהל אפשר לראות בסרטיו. גם את זהותו האישית מחפש ומציג נשר דרך הסרטים שהוא מצלם. אומן אחד מבטא את כשרונו, תסכולו, אהבותיו או אכזבותיו דרך ציור, אומן אחר דרך פיסול או בכל דרך אחרת. ונשר מחפש את עצמו את זהותו את אכזבותיו, שאלותיו את התמודדותיו האישיות דרך הדמויות בסרטיו. אומר כתב NRG, אלון הדר, : "את נשר כצעיר חסר פשרות אפשר למצוא בדמותו של אדי הקצב - הגיבור של "זעם ותהילה", אותו גילם השחקן הצעיר דאז ג'וליאנו מר¹³⁶. ומצוטט את נשר: "אם תחליף את רעיון השחרור הלאומי לקולנוע, תבין עד כמה הזדהיתי עם אדי. באותן שנים (בין תקופת בימויו של הסרטים "דיזינגוף'99" "הלהקה" ו"זעם ותהילה") הייתי שילוב של אדי וג'ידי גוב מ'דיזינגוף'99".¹³⁷

גם את זהות משפחתו מחפש ומציג האומן נשר באותה הדרך. דרך העלילות אותם הוא בוחר לסרטיו: "אם 'סוף העולם שמאלה' היה סרט על אבא שלי ותחושת הזרות שלו, 'הר אדוני'¹³⁸ מבחינתי זה סרט על אמא שלי. אמא שלי היא גיבורה. היא היתה בשואה ובאופן הכי איום שאפשר, אבל כיום השואה היא לא חלק מהחיים שלה בכלל. אחרי שאבא שלי נפטר הבנתי שהאנשים האלה לא יהיו איתנו תמיד וכדאי לברר איתם את העניינים לפני שיהיה מאוחר מדי. אז 'הר אדוני' זה הברור שלי עם הדור של אמא שלי, של אנשים שיצאו מהשואה, העבירו את השואה אלינו בד.ג.א., אבל השואה כאילו כבר לא חלק מהחיים שלהם, החיים נמשכים. 'החברים' זה פרויקט בו אני מברר לעצמי את הדור שלי ואת החיבור שלי למקום הזה. ואת 'העכבר הטוב' אני כנראה עוד לא ממש מבין זה פרויקט משעשע, ואולי אני לא מספיק משועשע כרגע כדי להתמסר לו. ואולי זה המהלך החכם ששרון עושה, היא מחכה בסבלנות עם הפרויקט הזה, מזכירה לי שהוא קיים, וממתינה שאהיה משועשע מספיק כדי להסכים לעשות אותו".¹³⁹

2.5 הצגת הדמיות- כיצד מציג נשר את הדמיות בסרטיו:

¹³⁵ 17.07.2017 23:05 <http://cinemascope.mako.co.il> מתוך סינמסקופ-הבלוג של יאיר רווה - ראיון עם אבי נשר, חלק ב'

¹³⁶ 17.07.2017 23:07 <http://www.nrg.co.il/online/47/ART2/132/775.html> מתוך פעם לאהוב: ראיון עם אבי נשר 23:07

¹³⁷ 17.07.2017 ראה שם

¹³⁸ הר אדוני – סרט ותסריט שעדיין עובדים עליו (גיבור "הר אדוני" הוא רפאנילו, גיבן נפוליטני קשיש, יהודי, ניצול שואה ודובר איטלקית) ראה מתוך שם שם

¹³⁹ שם שם

גם אופן הצגת הדמויות היא מיוחדת ושונה בסרטיו של נשר. ד"ר אבנר¹⁴⁰, מנהל פסטיבל קולנוע דרום וראש מחלקת הקולנוע וטלוויזיה במכללת ספיר, כותב במאמרו "על אפלה ואוטופיה בקולנוע של אבי נשר" כי על פי רוב נמצאת דמותו של האנטי גיבור במרכז היצירה בקולנוע הישראלי¹⁴¹ "אצל נשר, טוען פיינגלרנט, ישנו קו חדש ולא אופייני לקולנוע הישראלי. גיבוריו נעים על המעד שבין אפלה ואוטופיה. נקודת המוצא של גיבוריו, בכל סרטיו האחרונים (במיוחד בתקופת הבמאות השניה-בארץ) היא אפלה פנימית בחשכת נפשו של האדם כל עוד הוא בודד ומסוגר, אך נקודת הסיום של סרטיו היא התהוות חדשה, השתנות ואף שאיפה לאוטופיה".¹⁴² אכן בתחילת הסרט, מרגע הצגת הבעיה או המשבר שעל הגיבור לעבור, מתחילות הדמויות לעבור שינויים ואם יעזו לחצות את גבולות ומגבלות היכולת¹⁴³ וילחמו על מה שחשוב להן, יהפכו לגיבורים. וזה אכן קורא. הם מחפשים תשובות ולא מוכנים להתפשר באף מחיר. מדמות שהיא בדרך כלל חלשה משנתה הדמות לדמות חזקה ודומננטית אך יחד עם זאת היא נשארת נאמנה לעצמה, משתחררת ונעה קדימה גם אם היא משלמת על כך מחיר כבד ולעיתים אף צריכה להמשיך לבדה. זאת בדידות של מתוך חוזק בחירה וחופש ולא אילוץ של מחנק. שינויים ותנודות אלה נתפסים ונראים אוטופיים לעיתים. אוטופיים כיון שאדם ממוצע בחיי היום יום מסוגל לעבור רק בקושי רב כיון ששינויים כאלה, הרבה פעמים כרוכים גם בהרבה אומץ. ברוב הפעמים גם דרוש האדם השני, שבחיים הריאליים מאוד קשה למצוא, שיעזור לעבור שינוי אוטופי זה, ואז יחד כ"חמצן" האחד של השני ובעזרת תמיכה של האחד בשני יצליחו לעשות שינוי זה.¹⁴⁴ לדוגמה שתי הבחורות מסוף העולם שמאלה, שחונקות בעולם גזעני דתי, פטריאכלי, דכאני וסגור עד שפוגשות אחת את השניה ונפתחות לאהבה נשית עדינה ומשחררת. גם גיבורי פעם הייתי, קלרה ויעקוב ברייד, ואפילו אבא של אריק שנושאים בתוכם עבר טראומטי שאסור לדבר עליו כאשר רק מפגש עם אריק, נער צעיר ואידיאליסט, מאפשר להם לעשות שינוי.¹⁴⁵

כאמור מתמקד נשר בהצגת האופי הפנימי של הדמויות והאופן בו הן מתמודדות עם המכשולים והקונפליקטים הניצבים בדרכם ומוותר על התמקדות מכוונת בזהות או התנהגות ישראלית או הישראלית טיפוסית של הדמות, כנהוג בסרטים ישראלים אחרים. ללא התמקדות מיוחדת אבל בכל זאת מדויקת, מציג נשר את ההבדל בין הישראלי לבין הישראלי טיפוסי. החיילים מ"הלהקה" ו"דיזינגוף 99" או אריק וחבריו מ"פעם הייתי" הם ישראלים טיפוסיים ומתנהגים בדרך האופיינית

¹⁴⁰ http://www.sapir.ac.il/files/7a790acebf3213f6928cb60fd488471a/uploaded_content/departments/cinema/darom/darom2013.pdf מתוך על אפלה ואוטופיה בקולנוע החדש של אבי נשר בעקבות סרטו החדש, פלאות 17.07.2017 23:08

¹⁴¹ ראה שם

¹⁴² נשר אינו היוצר היחידי בקולנוע הישראלי המציע דמות של גיבור אבל לבטח הבולט ביניהם. דוגמה מעניינת וחריגה לכך ניתן לראות בסרטו של מני יעיש, "המשגיחים", בו ישנו גיבור שמוכן להיפתח ולעבור שינוי דרמטי, כשהוא הולך בעקבות האהבה, בתקווה שזו תמלא את הריקנות שנפגעה בעקבות מות אמו, ובכך מוותר על מעשי כפייה ודיכוי אלימים בשם הדת. מתוך

http://www.sapir.ac.il/files/7a790acebf3213f6928cb60fd488471a/uploaded_content/departments/cinema/darom/darom2013.pdf מתוך על אפלה ואוטופיה בקולנוע החדש של אבי נשר בעקבות סרטו החדש, פלאות. ע"מ 17.07.2017 23:07 37-38

¹⁴³ ראה שם

¹⁴⁴ ראה שם

¹⁴⁵ ראה שם

לילידי הארץ. בסרטים אחרים הדמויות הן גם ישראליות אך לא טיפוסיות והתנהגותן מושפעת מהמקומות מהם באו.

ד"ר פיינגלרנט מסכם ואומר: "כי בתפיסה ייחודית זו של נשר בקולנוע הישראלי ניכרת השפעת הקולנוע האמריקאי, שמעצב את יצירתו. ובעיקר ז'אנרים כמו המערבון ו"הפילם נואר", שרוצים להעמיד את האדם במרכז היקום, גם אם הוא כאוטופי או אובדני".¹⁴⁶

2.6 הסרטים על פי סדרם הכרונולוגי:

סרט הלהקה - משנת 1978¹⁴⁷

הרקע לסרט:

את סרטו הראשון 'הלהקה' מביים נשר בשנים בהן ישנה שאיפה לרדת מהמיתוסים הציוניים והחברה מתחילה לעבור מחברה שיתופית וחלוצית (קבוצתית) לחברה המתרכזת במימד האישי בעקבות השינויים שהיא עוברת.¹⁴⁸ כמו הרגשת הנצחון במלחמת ששת הימים, מהפכת הפנתרים השחורים¹⁴⁹ והמשבר המוראלי הגדול כתוצאה ממלחמת יום כיפור¹⁵⁰. הסרטים החדשים ביטאו את תהליכי המעבר הללו מעבר מחברה שיתופית לחברה שמתמקדת ברצון הפרט ושמה את האני הפרטי והאישי במרכז. לקולנוע חדש זה קוראים "הרגישות החדשה" או "הזרם החדש"¹⁵¹ שיוצר קולנוע אמנותי, חברתי ומודרני בהשפעת הקולנוע האירופאי, בעידודה הרשמי ובמימונה של המדינה. כשמטרתה הייתה לנתק את הישראלי ממחויבותו הלאומית ולהסיט את עלילותיו מנושאים היסטוריים בעלי השפעה, אל חיים שגרתיים של הפרט.¹⁵² שנים אלו נחשבות שנות הצמיחה של הקולנוע הישראלי.

יוצרים ישראלים שיצרו בשנים אלה, שאפו ליצור סרטי אומנות ואיכות בנוסח סרטי ה"גל החדש" הצרפתי. במאים כמו אורי זוהר, אברהם הפנר, יצחק צפל ישורון ואחרים, אחראים להולדת הקולנוע הישראלי החברתי, הבועט במוסכמות והשואל שאלות¹⁵³. אך לא שאלות ציוניות,

¹⁴⁶ ראה שם

¹⁴⁷ <http://www.ynet.co.il/articles/1,7340,L-2905848,00.html> לקראת יציאת הסרט בגירסת הדי.וי. די 23:07 17.07.2017

¹⁴⁸ נתן ויעקוב גרוס, הסרט העברי, פרקים בתולדות הריאנוע והקולנוע בישראל, מהדורה מוגבלת בהוצאת המחברים, בירושלים בשנת 1991, ע"מ 378

¹⁴⁹ הפנתרים השחורים תנועת מחאה עדתית-רדיקלית שהוקמה בראשית שנות ה-70 ע"י צעירים מבני הדור השני של עולי ארצות האיסלאם, חלקם בעלי רקע פלילי, על רקע תחושות קיפוח עדתי.

הפנתרים השחורים אימצו את שמם מתנועת המחאה השחורה בארה"ב ודרשו פתרונות לבעיות החברתיות והזדמנויות שוות עבור אוכלוסיית המזרחיים בישראל. מבין החברים הבולטים בתנועה היו צ'רלי ביטון, סעדיה מרציאנו וימין סוויסה. רה"מ גולדה מאיר כינתה אותם "לא נחמדים".

¹⁵⁰ <http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=12204> 23:07 17.07.2017

¹⁵¹ <https://yaelisrael.wordpress.com/> מאת יעל ישראל, סופרת, עורכת, מבקרת ספרות וקולנוע ומנחת סדנאות כתיבה.

¹⁵² אריאל שוייצר, הרגישות החדשה, הוצאת בבל.

¹⁵³ <http://www.openu.ac.il/adcan/adcan46/p31-35.pdf> מתוך: התנתקות, גרסת הקולנוע הישראלי של שנות ה-90

מאת ד"ר יעל מונק 23:07 17.07.2017 <https://yaelisrael.wordpress.com/> מאת יעל ישראל, סופרת, עורכת, מבקרת ספרות וקולנוע ומנחת סדנאות כתיבה.

23:09 17.07.2017

ישראליות, קולקטיביות, פוליטיות וחברתיות אלא התמקות בלבטים אישיים ודמויות ראשיות
”אוניברסליות”¹⁵⁴

עלילת הסרט, ”הלהקה”, מתרחשת בין השנים 1967 ל 1970¹⁵⁵ על רקע מלחמת ההתשה¹⁵⁶, תקופה שבה הסיסמה ”כל העולם צבא”¹⁵⁷ הייתה טבועה בחיי היום יום של העם. הלהקות הצבאיות היו מאוד פופולריות בשנים אלה ושנת יציאתו של הסרט הייתה תקופת הזוהר שלהן¹⁵⁸. הופעותיה התקיימו לא רק בקרב החיילים אלא גם האזרחים, מחוץ למסגרת הצבאית. שירי הלהקות הושמעו בתחנות הרדיו השונות והפכו ללהיטים¹⁵⁹ ורבים מהזמרים, השחקנים, האומנים והיוצרים בתרבות הישראלית הם בוגרי הלהקות הצבאיות¹⁶⁰. אבי נשר אינו בוגר להקה צבאית, אחרי שירותו הצבאי ותקופה מסויימת בארץ, חזר אבי ללמוד בחו”ל והתגעגע מאוד לישראל. כתוצאה מזה, על ספסלי הפקולטה לקולנוע באוניברסיטת קולומביה נולד הרעיון לסרט ישראלי¹⁶¹. יחד עם שרון הראל, שותפתו לכתיבת התסריט, עושה נשר שימוש נכון בפופולריות ותקופת הזוהר של הלהקות הצבאיות, מרכז החוויה הישראלית, ממקם אותה בתוך מציאות מרכזית אחרת של העם-המלחמה¹⁶² ומצליח ליצור סרט המתאים לאופי התקופה וגם לתבנית הקולנועית של שנים אלה¹⁶³ שבמרוצת השנים הופך לסרט פולחן.

העלילה:

העלילה מספרת את סיפורה של אחת מהלהקות הצבאיות היוקרתיות¹⁶⁴ של אותן השנים.

מקום העלילה, כאמור, בסיס להקה צבאית. אל הלהקה מצטרפים חיילים חדשים. על פי מסורת מקובלת מתקבלים החיילים החדשים על ידי החיילים הוותיקים בקבלת פנים קרירה ולא נעימה.¹⁶⁵ אחרי תקופת ההסתגלות נכנסת הלהקה לשגרת הופעות. מפקדי הלהקה מגלים כי הלהקה הצבאית היא אחת מהמועמדות להופעה בטלוויזיה וההכרעה תהיה על פי איכות הופעות חבריה בימים הבאים. על רקע זה, מנסה כל אחד מחברי הלהקה לעורר התלהבות אצל האמרגנים כדי להבטיח את עתידו באזרחות. התחרותיות יוצרת סכסוכים של כבוד ומתחים על תפקידי סולו בין חברי הלהקה הוותיקים לבין צעירי הלהקה. במקביל יוזמים מפקדי הלהקה והבמאי משטר חזרות ומשמעת נוקשים כדי לזכות. הלחץ והאווירה הלא נעימה השוררת בלהקה גורמים לחברי הלהקה

¹⁵⁴ הקולנוע האישי ופוליטיקת האלגוריה – אלה שוחט מתוך מסמך שמצאתי באינטרנט

¹⁵⁵ <http://www.hatasha.org> 10: 23.17.07.2017

¹⁵⁶ את הכינוי ”מלחמת ההתשה” (חרב אל אסתנזאף - מלחמת הקזת הדם) טבעו לראשונה המצרים, בין השאר בנאום אותו נשא נשיא מצרים גמאל עבד אן-נאצר ב-23 ביולי 1969, בו אמר: ”אינני יכול לכבוש את סיני, אך אני יכול לשבור את רוחה של ישראל בהתשה”.

¹⁵⁷ <http://www.news1.co.il/Archive/003-ID-108850-00.html> 10: 23.17.07.2017

¹⁵⁸ ראה שם שם

¹⁵⁹ <http://www.army-bands.co.il/general.asp?id=1> 10: 23.17.07.2017

¹⁶⁰ ראה שם שם

¹⁶¹ <http://www.ynet.co.il/articles/1,7340,L-2905848,00.html> מתוך תרבות ובידור, מגזין קולנוע, מתוך הכתבה:

לא נפסיק לשיר 10: 23.17.07.2017

¹⁶² מאיר שניצר, הקולנוע הישראלי, כל העובדות/כל העלילות /כל הבמאים/וגם ביקורות, הוצאת כינרת 1994 ע”מ 189

¹⁶³ מאיר שניצר, הקולנוע הישראלי, כל העובדות/כל העלילות /כל הבמאים/וגם ביקורות, הוצאת כינרת 1994 ע”מ 188

¹⁶⁴ ראה שם שם

¹⁶⁵ ראה שם

להכריז, באופן ספונטני, על מרד נגד הבמאי והמפקדים. מרד שמגבש את חברי הלהקה ובו בזמן מאיים את המשך קיומה.¹⁶⁶

בזכות העלילה הטובה, במאות ועריכה מוצלחים שימש הסרט כמורה דרך בהפקות סרטים בישראל¹⁶⁷ ושיחרר את הסרטים מהנרטיב הסיפורי המקובל¹⁶⁸, הוא גם הפך לסרט פולחן¹⁶⁹ ומוקדן בארץ כל שנה ביום העצמאות.

פסקול הסרט:

הרבה לפני כוכב נולד היוו הלהקות הצבאיות את המקור ליציאת הכוכבים הגדולים של עולם המוסיקה.¹⁷⁰

הסרט 'הלהקה' הציג את תהליך בו הפכו מתגייסי הלהקה הצבאית לכוכבים. בסרט ופסקול השתתפו בוגרי להקות הצבאיות (שהפכו לאחר מכן לכוכבים) וביניהם: גידי גוב, טוביה צפיר, ששי קשת, גלי עטרי, דובליה גליקמן, דפנה ארמוני ועוד¹⁷¹. בסרט שירים מפורסמים אז שגם היום נשארו כשלאגרים.

דמיות מרכזיות:

דני - סולן הלהקה השר את רוב השלגרים שלה. דני גבר נאה, גבוה ומוכשר. בעל בטחון עצמי גבוה ומאוד אהוב על הבנות. הוא מנצל עובדה זו היטב ולפעמים אף אינו מהסס לפגוע בהן. בטוח בקסמו ובכך שאי אפשר לעמוד בו.

מוטי - מפקד הלהקה. שקט ורגוע, נמצא באופן תמידי בקונפליקט עצמי כיון שצריך להחליט למי להשמע ממפקדיו או לחייליו. לרוב מושפע ממפקדיו ולכן פוגע בחייליו, חברי המקהלה. לדוגמא, כאשר הסולו הראשון של יפה מועבר לנועה, החיילת החדשה, היא כועסת מאוד ומבקשת את עזרתו של מוטי אך הוא לא עוזר. המצב לא משתנה גם בסולואים האחרים. רק בסוף הסרט, לאחר שמיקי נזרקת מהלהקה, מוטי "נשבר" ומשתף פעולה עם חיליו למורת רוחו של פול אביב, הבמאי.

מיקי בנטוב - אחת הזמרות של הלהקה. בחורה נעימה ונוחה. למרות המסורת נשארת נעימה לשלושת החיילים החדשים שמגיעים ללהקה. יותר מזה היא הופכת לבת זוגתו של אחד מהם, דטנר. בגלל אומץ ליבה בחזרות הסופיות לפני ההופעה בטלויזיה כל הסיפור מקבל תפנית אחרת וחברי הלהקה מתאחדים. היא מעזה לשפוך לבן על הבמאי אפילו שידעה במה זה כרוך.

פול אביב - במאי הלהקה. כדרכם של הבמאים. דורש המון מהחברה ללא התחשבות בצרכים שלהם. לחוץ ומעשן סגריה אחר סגריה. בסצינה האחרונה, כאשר כל חברי הלהקה נענשים בגלל המרד נגד

¹⁶⁶ <http://www.sratim.co.il/view.php?id=12279&m=reviews> 17: 23: 17.07.2017

¹⁶⁷ מאיר שניצר, הקולנוע הישראלי, כל העובדות/כל העלילות/כל הבמאים/וגם ביקורות, הוצאת כינרת 1994 ע"מ 189

¹⁶⁸ ראה שם

¹⁶⁹ סרט פולחן הוא סרט שמושך קבוצה נאמנה של מעריצים אדוקים או סרט שנשאר פופולרי לאורך שנים רבות

בקרב קבוצת מעריצים - מתוך מילון עברי עברי

¹⁷⁰ <http://erezdvd.co.il/content> מתוך הלהקה - פסקול הסרט 17: 23: 17.07.2017

¹⁷¹ <http://erezdvd.co.il/content> מתוך הלהקה - פסקול הסרט 17: 23: 17.07.2017

הבמאי, חייל אחד בשם מוטי המכונה הארוך, שבדרך כלל שקט ומתבונן מהצד, קם ויוצא נגדו. בצעקות ועל ידי שפיכת לבן על עצמו, הוא מנסה להראות לאביב שדבר לא קרה בעצם ושמה שנפגע אצלו הוא אך ורק הכבוד העצמי שלו. בסופו של דבר דני מצליח, מהכעס יוצא צחוק ואביב משתף פעולה ונרגע.

מלי ושרי - צמד חמד המכונות גם ימין ושמאל. מלי חושבת שאינה מוכשרת ואינה יפה, שרק בזכות שרי שווה יותר, עד שיום אחד היא מבינה ששרי מדברת מאחורי גבה והתנהגותה שונה בנוכחותה של מלי ואחרת בנוכחות האחרים. בסצינה של המשחק אמת או חובה שרי שואלת את מלי מה קרה לה פתאום, והיא מעזה לפני כולם לומר את כל מה שמרגישה וחושבת. דמותה של מלי עוברת שינוי מבחורה שקטה ללא בטחון עצמי היא מתפקחת ומבינה שמי שחסמה אותה היתה בעצם שרי. שרי לעומתה, לא מבינה במה טעתה.

אורלי נאמן - דואגת רק לעצמה, משוחררת וחופשיה יותר בהשוואה לחברי הלהקה האחרים. סכסכנית, במקום להרגיע את יפה, כאשר הסולו שלה נלקח ממנה לטובת נועה היא מחממת אותה עוד יותר ואומרת לה שבסוף תשאר ללא סולואים בכלל. מחווה אחד יחשב לזכותה, במשחק אמת או חובה היא בוחרת בחובה "וכדאי שזה יהיה עם אקשן", היא מתבקשת לנשק את הבחור הכי מוכשר בלהקה אז היא בוחרת לנשק את בזוקה. את בזוקה הביישן המפחד מבחורות. היא מבינה שבנשיקה זו תגרום לו לשחרור עצום וגם בטחונו העצמי יעלה פלאים. מה שאכן קורה.

גיורא דטנר - הטירון של הלהקה והאמיץ מכולם. הוא לא מהסס לצאת נגד הוותיקים הפוגעים בו ובחבריו, בזוקה ונועה. הוא אומר את דעתו ואינו פוחד מתוצאות. לאורך כל הסרט מנסה לעלות את בטחונו העצמי של בזוקה ועומד תמיד לצידו. בזכות בטחונו העצמי ואומץ ליבו יוצאים חברי הלהקה במרד נגד הבמאי והמפקדה ועומדים לצידה של מיקי. הוא הראשון שיוצא נגד ולא מפחד מתוצאות. וזה אכן מצליח, לאחר מאמצים משותפים.

בזוקה - טירון המגיע ללהקה יחד עם גיורא ונועה. הוא שקט ואינו מערער על סמכותיו של מפקדיו. הוא מקבל עונש מייד בתחילת הדרך, כאשר מחייך בגלל משהו שהבמאי אומר, העונש להיות מחובר לחגור עד סוף החזרות, והוא אפילו אינו מערער על כך. מדמות של ביישן, חסר ביטחון עצמי ופחדן בכל הקשור לבחורות, הוא הופך לחזק יותר. כאשר יוצא גיורא להגנתה של מיקי וקורה לכל חברי הלהקה, משפחה ושם אחד אף אז עפים כולם, בזוקה הוא השני שהולך אחריו.

נועה בר און - חיילת חדשה. יש לה את כל התכונות להצלחה. קול מדהים וצלול, גובה ויופי. היא נראית די תמימה בכל הקשור לבחורים. נשבת בקסמו של דני הולכת שבי אחריו אך בסופו של דבר נראה שרק גופה הוא מה שמעניין אותו. אך יש לו גם מין האצילות, לנועה חלום לשיר יחד איתו בדואט והוא אכן מגשים לה אותו, אבל שוב על חשבונה של יפה.

הקונפליקט המרכזי בסרט:

קבלתה של ההירארכיה מול האינדיבידואליות.

קונפליקט הוותיקים מול הטירונים – ישנו מנהג עתיק בצבא, התנכלות לחדשים. זה בא לידי ביטוי בכל התחומים. הטירונים יכינו סנדיציים, הם ידאגו לניקיון וכמובן אף וותיק לא יעודד מתן סולו לטירון. היחס בא לידי ביטוי או בהתעלמות או בצעקות. הקונפליקט מסתיים רק כאשר קונפליקט גדול יותר עולה על הפרק. ההדחה של מיקי שיוצאת נגד הבמאי.

קונפליקט הלהקה נגד המפקדים – הלהקה היא אחת המועמדות לצילומים בטלוויזיה לתואר הלהקה הטובה ביותר. כדי להצליח ולזכות בתואר זה מקשים המפקדים על חברי הלהקה וגורמים להם לעבוד קשה מאוד, לילות כימים. מיקי, שאינה מצליחה לעמוד בלחץ העצום, יוצאת נגד הבמאי, הוא מעליב אותה והיא עונה לו חזרה כתגובה מעלה אותה פול למשפט והיא אף זוכה לשבת בכלא. דטנר מעז לצאת נגד הבמאי וגורם לכולם ללכת בעקבותיו. בסופו של עניין המפקד מפרק את כל הלהקה ושולח את חבריה כול אחד לבסיס אחר. מילואימניק בשם מוטי שמבין שהפירוק יגרום לא רק לצער וכאב אלא יהרוס את חייהם של חברי הלהקה המוכשרים, עולה לאוטובוס לוקח שני לבנים ומעז לצאת נגד הבמאי ומפקד החיל. בסופו של דבר הכל מסתדר והחברה יוצאים להופעה המיוחלת.

סיכום הסרט "הלהקה"

סרט על חברה ישראלית טיפוסית. הצבא עומד במרכז חיי ישראל ואחת השאיפות של כל נער ונערה על פי כישוריו, היא לשרת ביחידות מובחרות. במקרה זה אותה יחידה מובחרת היא הלהקה הצבאית. הסרט מציג את הווי הלהקות הצבאיות, הכולל את הקשיים וההתמודדויות הקיימות במסגרת צבאית זו כמו לדוגמה סערות ומאבקים על ביצועי סולו.¹⁷² אין שום דבר לא הגיוני או אוטופי בעלילה. נשר מציג תמונה ריאליסטית של חיי צבא ובוחר להציב בעלילה כל מני סוגי ישראלים. לדוגמה החייל ההומו.

לאורך כל הסרט כל אחד מחברי הלהקה פועל רק לטובתו האישית. פרגון הדדי כמעט ואינו קיים או שקיים רק בין הבנים לבנות. הבנות מוצגות כקנאיות וסכסכניות. אך מה שמעניין, וזה מאפיין מאוד את החברה הישראלית, שבזמן צרה או כאב, לא משנה כמה היינו אגואיסטים קודם לכן, כולם עומדים יחד. ואת הרעיון הזה מצליח נשר להעביר בסרט. הישראלים מחזיקים יחדיו בשעת צרה.

בנוסף מספר נשר באחד הראיונות את הסרט שביים על מנת לערער בסמכות הצבאית הבלתי מעורערת שהייתה קיימת באותה התקופה.¹⁷³ אכן ניתן לזהות כאן את תחילת ההתרחקות מההווה הצבאית, ועליית האינדיבידואליזם האישית על חשבון הקבוצה. ישנה כניעה של המערכת לדרישות חיילי הלהקה ולא ההפך כפי שהיה נהוג בסרטים האחרים של אותה התקופה. בנוסף מהווה הסרט גם קפיצה לאזרחות, לטלוויזיה, לכוכבות. שהוא גם חלק מריאליזם קיים. הרבה כוכבים יצאו מהלהקות הצבאיות. הלהקות שימשו כקרב קפיצה. לכן סוף הסרט הוא מציאותי וריאלי לחלוטין.

¹⁷² <http://www.ynet.co.il/articles/1,7340,L-2905848,00.html> מתוך תרבות ובידור, מגזין קולנוע, מתוך הכתבה:

לא נפסיק לשיר 17: 23.07.2017

¹⁷³ <http://www.maariv.co.il/news/new.aspx?pn6Vq=L&0r9VQ=GGLDE> מאת רותי זוארץ: מהלהקה ועד

דינונוף 99: אבי נשר מדבר על הכל. 17: 23.07.2017

הלהקה זוכה אך מתפרקת. רוב החיילים ממשיכים עם המלאכה הלאה באזרחות והאחרים, חדשים יותר, מתחברים ללהקות אחרות.

ביקורת:

הסרט הצליח מאוד וביסס את מעמדם של שחקניו הצעירים ¹⁷⁴ ככוכבים ¹⁷⁵.

"יקומדיה צבאית ישראלית מלבבת, אינטליגנטית ומרנינה, שקשה לעמוד בפניה, משוחקת בהתלהבות על-ידי צוות מחונן ביותר של פנים צעירים וחדשים. גידי גוב ניחן בצניעות נדירה ובחוש עיתוי מצוין. מאיר סוויסה, במעשי הליצנות שלו, הוא הקסם בהתגלמותו. לכשרונו, המשתווה לזה של אורי זוהר, מתווספות רצינות ומשמעת מפליאה. לירון נירגד נראית כמונה ליזה צברית, וחלי גולדנברג... העין אינה שבעה מראותה, ואין דבר טוב מזה לאומרו על שחקנית צעירה. טוביה צפיר, בתפקיד במאי הלהקה, מצוין בדיוק כמו אבי נשר בבימוי הסרט כולו. זהו הסרט הטוב ביותר שנעשה עד כה" ¹⁷⁶. (יוסף שריק, הארץ) ¹⁷⁷

במשך חודשים נצפה הסרט בבתי הקולנוע ברחבי הארץ. מאז, ועד היום, במשך יותר מעשרים שנה, זכה הסרט לאינסוף הקרנות הן בבתי הקולנוע והן בטלוויזיה, חלקן הגדול בימי העצמאות. שירי הסרט זכו וזוכים לעשרות ביצועים מחודשים והופיעו בכמות גדולה של אוספים. ¹⁷⁸

הסרט 'דיזינגוף 99' משנת 1979

סרט מוצלח נוסף שביים נשר שנה אחרי הסרט 'הלהקה' שצולם אף הוא במסגרת 'הגל החדש' ואף הוא הפך לסרט פולחן. את הסרט מבסס נשר על חייו שלו, בתקופה בה חי בדירה עם יצחק צחייק (עורך הסרט) ודיטה אביב (היועצת האומנותית). נשר שידע לאבחן חוויות ישראליות מציג הוויה ישראלית נוספת - את תל אביב של שנות השמונים עם רוח הנעורים, המתירנות המינית והמרדנות התל אביבית כפי שאיפיינו את התקופה המדוברת. ¹⁷⁹

העלילה:

אוסי ומושון, חברה צעירים אחרי צבא, עובדים במשרד ביטוח משעמם ומחפשים הרפתקאות. חייהם משתנים כשעובד חדש בשם נתי מגיע לעבוד איתם. בין השלושה נוצרת כימיה מיידית ובעקבות שרשרת ארועים שלושתם עוברים לגור יחד בדירה בתל אביב ברחוב דיזינגוף 99. כבר אז בשנות ה-70 היתה תל אביב מרכז חיי הלילה והחברה של הצעירים. החברה עוברים חוויות שונות

¹⁷⁴ מאיר שניצר, הקולנוע הישראלי, כל העובדות/כל העלילות/כל הבמאים/וגם ביקורות, הוצאת כינרת 1994 ע"מ 189
¹⁷⁵ <http://www.ynet.co.il/articles/1,7340,L-2905848,00.html> מתוך תרבות ובידור, מגזין קולנוע, מתוך הכתבה:

לא נפסיק לשיר 17: 23. 17.07.2017

¹⁷⁶ ראה שם

¹⁷⁷ יוסף שריק - מבקר קולנוע של "הארץ" בשנות ה-70 המוקדמות. זכה להשפעה גדולה.

¹⁷⁸ <http://uri.mitkadem.co.il/films/film.critics.israel.html> מתוך מבקרי קולנוע בישראל. 17: 23. 17.07.2017

¹⁷⁹ <http://www.ynet.co.il/articles/1,7340,L-2905848,00.html> מתוך תרבות ובידור, מגזין קולנוע, מתוך

הכתבה: לא נפסיק לשיר 17: 23. 17.07.2017

¹⁷⁹ <http://www.mako.co.il/men-sex/pic/Article-ade5d7c8d30131006.htm> 17: 23. 17.07.2017

ומגוונות כמו : התנסויות מיניות, אלוהות, בילוי בדיסקוטקים והרבה מוזיקה. במקביל, מנסה נתי להתפרנס מפרסומות וגורר יחד איתו את מושון ואת אוסי להרפתקה כלכלית מסוכנת. הם מנסים להפיק סרטון פרסומת לבירה, נכשלים ונשארים ללא גרוש. אך נתי לא מוותר. הוא מבקש הזדמנות נוספת ואכן ההצלחה לא מאחרת לבוא. סרטון הפרסומת השני ונטול האמירה האמנותית מצליח ונתי מחליט לנסוע לאמריקה כדי למצוא את עצמו.¹⁸⁰

דמויות מרכזיות:

נתי - צעיר אחרי צבא המתקבל לעבוד בחברת ביטוח גדולה על פי פרוטקציה. הוא בעל ביטחון עצמי מופרז, חצוף וחסר מעצורים. מפונק ורגיל לקבל כל מה שרוצה ולא רגיל לשמוע את המילה "לא" מבחורות. חובב ורודף נשים. הוא גס ואף אלים לעיתים. זה בא לידי ביטוי בסצינה כאשר הוא מבין שמירי, חברתו לשעבר נאנסה על ידי גיטריסט שהיא בקושי מכירה. הוא מאשים אותה בהתנהגות קלילה ובשימוש בראשה במקום בגופה גורם לה לבכות, שובר כמה דברים בבית מקלל אותה והולך. התנהגותו טיפוסית לצעירים בני גילו. כשחוסר סבלנות הוא אחד ממאפייניו. הוא מבין מהר מאוד בעבודתו החדשה, כי זאת לא הדרך בה היה רוצה ומסוגל להרוויח כסף ושעבודת משרד משעממת אותו. הוא מחליט להתפרנס מפרסום ולהפיק סרט פרסומת לבירה. הסרט הראשון שהוא וחבריו, מושון ואוסי, מפיקים, נוכל כישלון. הם מאבדים את כל כספם אך הוא לא מתייאש ומציע להם לנסות שוב. הניסיון השני מצליח והוא מבין שכדי להצליח הוא יצטרך לעשות דברים שהוא לא אוהב ולא מאמין בהם לכן מחליט לעזוב את הארץ.

דמותו מתפתחת מתחילת הסרט, בשלב מסוים, ולפי דעתי יש לאוסי חלק גדול בשינוי. הוא נרגע יותר, דיבורו הופך להיות מתנשא פחות ונעים יותר לסביבתו. הוא אף מבקש סליחה מאחד מעמיתיו שהעליב בעל כרחו. גם יחסו למירי משתנה במקצת והוא מפסיק עם הגסות שלו כלפיה. דמותו מאבדת מעט מהחן שוב כאשר הוא פתאום נעלם לשלושה ימים ואף אחד אינו יודע לאן ומדוע. למרות שהוא מודע היטב לעניין ויודע כי אוסי תדאג מאוד, בחזרתו הוא לא טורח לבקש סליחה ורק מספר על נסיעתו הקרובה לארה"ב.

מושון – אינו בחור תל אביבי טיפוסי. לא כמו הבחורים בגילו, הוא מנומס יותר ועדין יותר. בעל כבוד לנשים ולנשים בסביבתו. הוא לא שרמנטי ורודף נשים כמו נתי, ולמרות היותו שלומיאל, אהוב על חבריו ועמיתיו לעבודה. הוא חברם הטוב של אוסי ונתי. החברות הטובה הזאת באה לידי ביטוי כמה פעמים בסרט, אחת מהן היא כאשר נתי קונה כרטיס טיסה לארה"ב ומבזבז את כל כספו, הוא מבקש הלוואה ממושון ומבטיח להחזיר כשיסתדר לו. מושון מסכים, למרות שברור לו שזה אף פעם לא יקרה ואמר לו שאינו חייב להחזיר לו מאומה.

אוסי - כפי שהיא מעידה על עצמה, בחורה ממוצעת. אחרי שירותה הצבאי עובדת בחברת ביטוח בתל אביב אך ממשיכה לגור בכפר סבא כיון שכדי לעבור לגור בתל אביב צריך הרבה יותר כסף ממה

¹⁸⁰ <http://www.sratim.co.il/view.php?id=143102> 17.07.2017 23:18

שהיא מרוויחה. היא חייכנית, מקבלת את החיים בקלות יחסית ונהנית מכל רגע. כמו רוב הצעירים בגילה, היא לא מפחדת להתנסות בדברים חדשים שאחד מהם הוא קיום יחסי מין קבוצתי. אמנם היא לא תל אביבית במקור אך נראה כי רוח תל אביבית, תסיסות וקצב ללא הפסקה מתאימים לאורח חייה. היא מתאהבת בנתי מהרגע הראשון בו היא רואה אותו. הם הופכים להיות הכל גם חברים ואף יותר, היא מקנאה לו אך מנסה להסתיר זאת. לאורך כל הדרך גם אם לעיתים היא פגועה מהתנהגותו, היא ממשיכה להיות חברה טובה, לתמוך בו ולחפות עליו כשצריך. הנסיעה של נתי גורמת לה עצב רב, אותו היא לא מסתירה והתנהגותו של נתי ערב נסיעתו מאכזבת אותה מאוד. הוא נעלם שלושה ימים בלי לומר מילה והיא לא מצליחה, יחד עם מירי ומושון, למצוא אותו בשום מקום. כשהוא חוזר אחרי שלושה ימים של דאגות וללא שינה מצד אוסי, הוא אפילו לא מתנצל אלא מספר בפשטות שהוא נוסע לאמריקה. אוסי, למרות שיכלה, ובצדק לעורר סצינה לא אומרת כלום, מבליגה ועוזרת לו לארוז. זאת אוסי, מאופקת ונעימה בכל מצב. היא נשארת אותה בחורה נעימה עד הסוף, בסופו של דבר חוזרת לכפר סבא, להוריה מתחילה לצייר ופוגשת בחור חדש אך למרות הכל ליבה חיכה לנתי שיחזור.

מירי - כותבת מוסיקה ושירים. חברתו לשעבר של נתי, הם שירתו יחד בצבא וגרו תקופה מסוימת יחד. למרות שנפרדו מירי בטוחה שהם עוד יחזרו ואפילו יתחתנו. היא שונה מאוסי ונתי מאפיין אותה כדביקה. מסתבר שלא רק חולשתה לנתי הם מחסרונותיה, באחת הסצנות נתי מגלה שהגיטריסט שהיא יצאה איתו כמה פעמים, אנס אותה. הוא תוקף אותה על זה, כועס מאוד ואומר שכדאי לה להשתמש בשכלה ולא בגופה.

אופן הצגת הדמויות:

כל הדמויות בסרט, החל מהדמויות המרכזיות ועד דמויות המשנה מוצגות כישראלים טיפוסיים. זאת קבוצה של צעירים, בדרך כלל אחרי צבא, משוחררים, נועזים וללא מעצורים שלא מהססים לנסות דברים חדשים ואף מעודדים אחד את השני לכך. בנוסף הם מוצגים כצעירים חסרי מנוח, וכדרכם הם מסוגלים להנות ולבלות כל הלילה ולמחרת לעבוד כרגיל. הם מצויירים לרוב כפחות אחראיים לכל הקשור לעבודה ולמשרה, אך אמינים מאוד בכל הקשור לחברות ולפרגון. כאופייני לצעירים בכלל ולתל-אביבים בפרט הם בעלי שפה שונה, משוחררת יותר, שהיא אף גסה לעיתים.

גם דמויות המבוגרים מוצגות כהלכה. כאופייני וכטיפוסי להורים לצעירים, גם הוריו של נתי אינם רואים בעין יפה את הבילויים עד שעות הבוקר של בנם. בתירוץ שיש לו אחות קטנה לה הוא צריך להראות דוגמה הם מבקשים ממנו להחזיר את אוסי הביתה. הקונפליקט כאן מוצג בצורה הטבעית, קונפליקט הורים ילדים, ההורים הקשוחים האוסרים כל דבר ומנגד הילד, במקרה זה כבר גבר אחרי צבא, שיש לו חיים ודעה משל עצמו והוא כבר לא מוכן לקבל את מרות הוריו.

הקונפליקטים בסרט:

הסרט מציג כמה קונפליקטים: קונפליקט הורים וילדים - מוצג בקצרה ובמהירות. זהו קונפליקט אוניברסלי אשר מתאים לכל תקופה ואינו מתיישן לעולם. נתי מגיע עם אוסי לבית הוריו בשעות המוקדמות של הבוקר. הרעש שהזוג עושה מעיר את ההורים שאינם מרוצים מחיי הלילה של בנם

ועוד יותר מהעובדה שהוא שוב מביא בחורה חדשה הביתה הם מתרצים זאת בעובדה שישנה ילדה קטנה בבית וזאת לא דוגמה טובה בשבילה. כל הקונפליקט מוצג באופן ראלי ואופייני. בחור אחרי צבא, שחושב שהוא מספיק בוגר ויודע מה הוא עושה והורים שלא מרוצים מהתנהגותו של בנם. כאופייני להורים, הם מצפים ממנו להתנהגות אחרת לגמרי, במיוחד שהאב סידר לבנו עבודה במשרדו היוקרתי של אחד מחבריו. נתי אינו מתלהב לא מהרעיון ולא מהעבודה עצמה. וזה מוליד קונפליקט הבא.

נתי רב עם הוריו ועוזב יחד עם אוסי את הבית. שניהם מחליטים לעבור לגור ליחד ומצרפים גם את מושון.

הקונפליקט של נתי עם מעסיקיו ובמקום עבודתו באופן כללי - נתי אינו אוהב את העבודה במשרד. הוא נמצא שם רק כדי לעשות טובה לאבא שלו. כל המספרים וכל פוליסות הביטוח לא מעניינים אותו. הוא היה מעדיף להיות במקום אחר. הוא מאחר, לא מרוכז וגם אינו מסתדר עם האנשים הממונים עליו. בסופו של דבר מוותר נתי על העבודה במשרד ומוצא לעצמו דרך אחרת להרוויח כסף.

הקונפליקט עם אנשי הפרסום - נתי מעוניין לעסוק בפרסומות ובדרך זו להרוויח כסף. הוא משכנע גם את שותפיו לדירה וחבריו, אוסי ומושון לשתף פעולה. הם משתכנעים ומשקיעים את כל כספם בפרסומות. הרעיון הוא לפרסם בירה של חברה מסוימת. הרעיון נכשל כיוון שחברת הפרסום לא אהבה את הרעיון שהחברה הציעו. הם מנסים שוב, נעזרים בטיפים של המפרסמים אך את הסרטון עצמו לא אוהבים. להפתעתם הרבה, הסרטון מתקבל באהדה ונתי מבין שכדי להצליח יצטרך לעשות דברים שהוא לא תמיד ירצה לעשות, יזדהה איתם או יואהב אותם. הוא מחליט לקחת את הכסף ולנסות את מזלו בחוץ לארץ. קונה כרטיס לארה"ב ונוסע.

במקביל קיימים קונפליקטים נוספים. כמו משולש אהבה. מירי אוהבת את נתי אבל הוא לא אוהב אותה ונמצא עם אוסי, בהתחלה הן מקנות אחת לשניה אחר כך הן מתחבבות אחת על השניה הן מסתדרות בנהן ואוסי מצרפת את מירי לכל הפעילויות הקשורות לפרסום, למרות רוחו של נתי. בסופו של דבר כל החיבה ההדדית מובילה לסצינת אהבה משולשת.

הצגת העיר תל אביב-

כבר בשנות השבעים ועוד יותר היום, היתה תל אביב למרכז התרבות של ישראל. עם חיי הלילה התוססים שלה אפשר להחשף בה אל החמימות הישראלית הטיפוסית. לא לחינם זכתה העיר לכינוי "עיר בלי הפסקה". תל אביב עיר מושלמת לתיירים ולאוהבי בילויים. זאת עיר אורות סוערת וסוחפת ומלאה תשוקה, חיים, הנאה, אנרגטית ושמחה. בעיר כל תחומי הבילוי האפשריים: מגלריות אומנות עד מועדוני מוסיקה ומסיבות ריקודים. בתל אביב כל אחד יכול למצוא את מה שתאהב נפשו: בתי קולנוע, אולמות תיאטרון ומופעי סטנד אפ משעשעים, להקות מחול מהארץ ומהעולם, פסטיבלים שונים, מופעי רחוב, מסעדות, בתי קפה, דאנס בארים, פאבים רועשים, לונה פארק ומופעי מוסיקה של אומנים מהארץ ומחו"ל.

נשר מציג כאן את תל אביב כמו שהיא, במלוא הדרה. הוא אינו מדלג על שום פרט. ובעזרת סצינות נועזות יותר, שאז נתפסו כשערוריה גדולה, הוא מציג את תרבותה המתרנית.

פס קול הסרט :

בסרט הרבה שירים, חלקם הפכו למפורסמים, חלקם חלפו מן התודעה כאילו לא היו כלל. על פי גבי טרטקובסקי, מאתר השרת העיוור, במדור אמנים שונים כותבת כי: "כיום, כמעט ואין זכר לעשייה המוזיקלית שפס הקול תיעד. רוב היוצרים הכלולים בו דעכו ולמעט רמי פורטיס, קשה להצביע על אמנים מתוכו אשר השפיעו באמת ובתמים על הדור הבא אחריהם של המוזיקאים המקומיים. גם פניו של רחוב דיזנגוף השתנו. מסתבר שאת תל אביב של פעם, נותר רק לחפש בתקליטים מן הסוג הזה."¹⁸¹ באופן כללי זהו סרט מאוד מוסיקלי וכמעט לכל סצינה משמעותית יש שיר מתאים. כמו השיר 'עוברים דירה' או 'לגור איתו' כאשר החברה עוברים דירה. בכל פעם שגיבורי הסרט אופטימים המוסיקה אופטימית ורועשת. ובכל פעם שהן מבולבלות ומיואשות כך גם המוסיקה הופכת למנורית ועצובה יותר. לסיכום ישנה התאמה מוחלטת בין אופי הסרט לבחירת המוסיקה.

ניתוח הסרט וביקורות:

הסרט הפך לסרט פולחן ומוקדן כל שנה ביום העצמאות: "את הדרמה הקומית-רומנטית בכיכובם של גדי גוב, ענת עצמון, גלי עטרי ומאיר סוויה ראינו כבר עשרות פעמים ביום העצמאות, ונוכל לעשות זאת גם השנה"¹⁸² נכתב על ידי אבנר שביט, במדור הקולנוע של וואלה, באפריל 2015

על פי נועם לידור, כתב MAKO, "דיזנגוף 99 הוא ככל הנראה הסרט הכי נועז ופורץ דרך של שנות ה-70.¹⁸³ עם שני גברים ובחורה צעירה שגרים באותה דירה, חילופי זוגות וסצנת סקס לוחטת במיוחד, הוא הפך גם אחד הסקסיים שבהם. אותה סצנה בלתי נשכחת היא משולש אהבה בהשתתפות כוכבי התקופה: גדי גוב, ענת עצמון וגלי עטרי וקרוב לודאי הרגע הכי ארוטי שנוצר בקולנוע הישראלי עד היום"¹⁸⁴.

מבקר הקולנוע, אהרון לפידות, במגזין הוט בידור ישראלי כותב: "הסרט זכה להצלחה רבה בקופות בזמן יציאתו. היום במבט לאחור מהווה הסרט פתח להבנת התרבות הצעירה של אותן שנים, המשליכה לא מעט גם על זו של ימינו. נשר והראל, שותפתו-חברתו, הקפידו לתעד כאן את כל מה שהיה "אין" באותם ימים, החל מדיסקו וכולל זמרי פופ שמשיריהם מורכב פס-הקול של הסרט.¹⁸⁵

הלהקה ודיזנגוף 99 - סיכום

¹⁸¹ http://www.hasharat.co.il/html/article_12104.php 17.07.2017 23: 18
¹⁸² <http://e.walla.co.il/item/2848018> דרך ארוכה: ריאיון עם אבי נשר על "דיזנגוף 99" אז ועכשיו: אבנר שביט, 17.07.2017 23: 20
¹⁸³ <http://www.mako.co.il/men-sex/p.htm> 17.07.2017 23: 20
¹⁸⁴ <http://www.mako.co.il/men-sex/pic/Article-ade5d7c8d30131006.htm> 17.07.2017 23: 20
¹⁸⁵ <http://www.israelhayom.co.il/article/92741> מתוך העולם על פי אבי נשר, מרתון סרטי אבי נשר, הוט בידור ישראלי / אהרון לפידות 17.07.2017 23: 20

כפי שניתן לראות, שני הסרטים "הלהקה" ו"דיזינגוף 99", זכו להצלחה גדולה בשנים שצולמו ועדיין מדוברים ומוקרנים בארץ.¹⁸⁶ נשר עצמו לא מסוגל להסביר את הצלחתם כפי שהוא מעיד בראיון לעיתון מעריב.¹⁸⁷ 'סרט הלהקה', מספר נשר בראיון, עוצב ונוצר כדי לחתור תחת הצייתנות הבלתי מעוררת לנוהל הצבאי, לערער על המתח העדתי הנורמטיבי אז בקולנוע הישראלי ולפרוש באורח ניסיוני כמעט ממבנה תסריטאי שאיננו סיפורי.¹⁸⁸ זאת הסרט דיזינגוף 99 ביים, על פי דבריו, "כי לא האמין בהצלחתו וחשב שהסרט קליל ופשוט מדי. הוא החליט¹⁸⁹: שהסרט הבא שלי יהיה כה פרובוקטיבי, כה בוטה, כה קורא תיגר על הסדר הטוב, שמן הסתם יגרום לניכור ולכעס אצל קהל אוהבי הלהקה", ובכך אגאל את עצמי מחרדת הבינוניות. קראתי לסרטי החדש 'נזק' ובכך הצהרתי חד-משמעית על הכוונה. לימים הוחלף השם ל'דיזינגוף 99', ועל פי מיטב העקרונות האנרכיסטיים האופנתיים הסרט היה אמור להסב נזק סביבתי, תרבותי וחברתי ובמיוחד נזק למוניטין שלי כבמאי מצליח".¹⁹⁰ גם אם נשר עצמו לא האמין בכך, ייצגו סרטים אלה נאמנה את רוח התקופה ואת הרצון למשהו חדש. זהו סרט מאוד ישראלי, על פי נשר: "ישראלי במובן שהישראלים אוהבים לחשוב על עצמם ולראותם כקבוצה"¹⁹¹ לפי דעתו, בשני הסרטים הללו יותר מאשר להראות את החברה הישראלית, מנסה נשר להראות את הסיפור של הפרט. ישנה החברה והיא ברקע אך כל העלילה נעה מסביב ליחיד או יחידים ולא החברה. בחירה בנושאים אלה דווקא לא פוגעת פוליטית באף אחד, גם אין צורך בשום עמדה בנושאים אלה, גם אם בנושא הצבא ניתן היה למצוא סוג של חתירה מתחת, מה שחשוב הוא שנשר מנסה להראות חברה צעירים ישראלים טיפוסיים בתקופת הצבא ובאזרחות. ודרכם את התמודדותם עם האני החדש מול החברה. נשר מציג מציאות קיימת וזה אחד הגורמים להצלחה, הוא מצליח לקלוע לרוח הישראלית ומנצח: על רקע של מדינה שעדיין נמצאת בהתהוות ישנו פרט שנלחם על חלומותיו, רעיונותיו וחיייו.

אחרי ההצלחה הגדולה של שני סרטיו הראשונים, שלושת הסרטים הבאים אותם אציג לא זכו לשום הערכה קולנועית ולא להצלחה קופתית.¹⁹² הסיבות לכישלון הסרטים שונות ויפורטו בהמשך.

סרט הפחדנים משנת 1980

הרקע לסרט:

נראה כי הרקע לסרט חסר. ניתן לומר כי הסרט עוסק כמו רוב הסרטים בשנים הללו בחיי הפרט.

העלילה:

¹⁸⁶ 17.07.2017 23:17 <http://www.haaretz.co.il/gallery/cinema/klein/.premium-1.2441092>

¹⁸⁷ <http://www.maariv.co.il/news/new.aspx?pn6Vq=L&0r9VQ=GGLDE> מאת רותי זוארץ: מהלהקה ועד

דיזינגוף 99: אבי נשר מדבר על הכל. 17.07.2017 23:20

¹⁸⁸ ראה שם

¹⁸⁹ ראה שם

¹⁹⁰ <http://www.maariv.co.il/news/new.aspx?pn6Vq=L&0r9VQ=GGLDE> מאת רותי זוארץ: מהלהקה ועד

דיזינגוף 99: אבי נשר מדבר על הכל. 12/10/2014

¹⁹¹ <http://www.ynet.co.il/articles/1,7340,L-2905848,00.html>

¹⁹² <http://www.nrg.co.il/online/47/ART2/132/775.html> מתוך פעם לאהוב: ראיון עם אבי נשר

בני, פקיד דואר שמפחד מהחיים ובורח אל עולם הפנטזיות מתאהב בשכנתו החדשה, צעירה יפה בשם לימור, שהיא הפילגש של גבר נשוי ועשיר. כשאהובה מסרב להתגרש מאישתו, כפי שהבטיח לה, מנסה לימור להתאבד. בני יוצא לעזרתה ובכל דרך אפשרית שלרוב באה גם על חשבון תפקידו בעבודה ומצליח לנחמה. אלא שאז שוב חוזר מיקי לתמונה ומודיע ללימור כי הוא התגרש מאישתו.¹⁹³

הדמויות המרכזיות:

לימור - בחורה צעירה, יפה, אנרגטית, מלאת חיים ומעט קלת דעת. היא אופטימית אוהבת את החיים ולוקחת אותם בקלות. היא מדברת מאוד מהר ותוך כדי הדיבור מסוגלת להתייחס לכמה דברים בפעם אחת. היא גם מתייחסת לפרטים הקטנים שלאחרים נראים שוליים. היא נחמדה ומוכשרת. חולשתה הגדולה ביותר הוא מיקי, גבר נשוי, המבטיח לה להתגרש מאשתו ולהתחתן איתה. הוא שוכר לה דירה באחת השכונות בתל אביב שם היא פוגשת את בני, פקיד הדואר.

דמותה משתנה ומתפתחת מתחילת הסרט ועד סופו. היא הופכת מדברנית קלת דעת לבחורה חושבת יותר, לרגועה יותר ולשקולה יותר. השינוי הוא הדרגתי בעקבות הסבלנות הרבה והיחס הנהדר של בני כלפיה. בסוף הסרט היא מבינה שבני הוא בעצם הבחור הנכון בשבילה. מוותרת על חיי מותרות עם מיקי לטובת חיים פשוטים אבל עם כבוד ואהבה עם בני.

בני - בחור צעיר ודי אופטימי חיי לבד בדירה שכורה ומתפרנס למחייתו מעבודה כפקיד בדואר. הוא מפחד משינויים ומוכן לחיות כמו שהוא חיי. מודע היטב לעצמו, מודה בטעותותיו ובשלומיאליות שלו. אחרי הפגישה עם לימור חיי משתנים. בשבילה הוא מוכן להכל. הוא מוכן לספוג ביקורת וכעסים בעבודה, לשקר ועוד רק כדי להציל את לימור. גם דמותו מתפתחת עד סוף הסרט ומבחר פחדן הוא הופך לאמיץ. ביום התחרות בדואר, הוא עומד מול העמיתיו לעבודה ומודה כי היה פחדן וכי עכשיו חיי שונים וכל זאת בעקבות בחורה שהכיר.

הקונפליקטים בסרט:

לא כמו בכל סרטיו האחרים של נשר, בסרט זה בני ולימור הן הדמויות העיקריות בסרט וכל הקונפליקטים קשורים רק לשניהם.

אחרי שברכה, אשתו של מיקי, מגלה על הרומן בינו לבין לימור והוא מודיע לה שהם חייבים לסיים את הקשר ביניהם, היא מנסה להתאבד. בני היחיד שמגיע לבקרה בבית החולים ואחר כך גם מחזיר אותה הביתה. היא מאוכזבת מעצמה וחושבת שאינה בחורה ששווה הרבה. רק בני מאמין בה ותומך בה ואז היא מחליטה שכדאי לחיות טוב היא צריכה להיות נערת ליווי. בני, אשר מאוהב בה בסתר, מבקש ממנה שלא תעשה זאת. היא לא מקשיבה ומפרסמת מודעה בעיתון. על רקע זה נוצר ביניהם קונפליקט. בני מנסה למנוע בעדה לעשות זאת ולימור נחושה בדעתה להצליח ואז יש לבני רעיון.

¹⁹³ <http://www.edb.co.il/title/t0000202/#plotelaborated>

הוא מפתח תוכנית ובה הוא משכנע את הלקוחות שהיא משוגעת ושהיא מסוגלת לעשות רק מסגים ואת "שכרה" הוא משלם מהכסף שמשך מחשבונו בבנק או הלווה מחבריו. למען אהובתו הוא מסתבך בעבודה עד כדי פיטורים וכן מצליח להציל את לימור מלקוח קשה במיוחד שמנסה לאנוס אותה.

קונפליקט אחר - לימור ובני בורחים לסבתא של בני אחרי שהצליחו לפגוע באנס. שם הם מבליים זמן נחמד והופכים להיות זוג. הם חוזרים לתל אביב בפורים, ביום בו בני צריך להשתתף בתחרות במקום עבודתו. הם קובעים להפגש בחוף ואז יחד ללכת לדואר. כשלימור חוזרת הביתה היא מגלה מכתב ממיקי, בו הוא מספר שהתגרש מאשתו, וכעת רוצה ששניהם יטוסו לרומא. לימור מגיעה למקום המפגש ומאכזבת את בני. היא אומרת לו שהיא בחורה קלת דעת שאוהבת כסף ובגדים ונוסעת. בני נפגע ולא מעוניין להשתתף בתחרות יותר. בדרך לשדה התעופה משחזרת לימור בראשה את כל התקופה עם בני ומבינה שהוא אוהב אותה כמו שהיא. היא לא מפסיקה לדבר עליו, רבה עם מיקי שמעליב אותה ובסופו של דבר היא חוזרת לחפש את בני.

לסיפור פשוט זה ישנו סוף אופטימי וטוב. יכול להיות שמעשיו של בני הם אוטופיים לחלוטין, ובימינו קשה למצוא אדם שיהיה מוכן להקריב כל כך הרבה למען האהבה, אך לא נשכח שהסרט המדובר צולם בשנות השמונים. אז העקרונות היו אחרים, גם האנשים היו שונים, היו מוכנים להקריב יותר מעצמם. זאת גם לא הקבוצה יותר או המדינה למענה אני מוכן להקריב או לעשות, אלו הם החיים שלי וכל הקרבה תהיה שווה את זה. במיוחד אם זה מפתח את הבטחון העצמי של הגיבור.

הסוף ריאלי. לימור ובני נשארים יחדיו. קורה ולא פעם שאנשים מוותרים, מעזים, משתנים וכו' למען האהבה.

לצערי לא נמצאו ביקורות לסרט זה. המידע היחיד על הסרט שהוא בינוני ועליו כמעט ולא כותבים.

הסרט זעם ותהילה משנת 1984:

הרקע לסרט:

תקופת השלטון הבריטי בארץ-ישראל והמאבק להקמתה של מדינה יהודית בארץ על ידי ארבעה ארגוני מחתרות מזוינים¹⁹⁴ שפעלו בארץ באותה תקופה:

ה"הגנה".

ה"הגנה הלאומית".

הארגון הצבאי הלאומי בארץ-ישראל (האצ"ל).

לוחמי חירות ישראל (לח"י).

¹⁹⁴ http://lehi.org.il/?page_id=67 23: 22 17.07.2017

ארגון ההגנה-

ה"הגנה" הוקמה בשנת 1920 ופעלה למרות התנגדותם של מוסדות היישוב העברי והתנועה הציונית העולמית. מטרת ה"הגנה" הייתה להגן על שלומם וביטחונם של היהודים מפני התנכלות הערבים. הנהגת ה"הגנה" הייתה בידי אנשי תנועת העבודה ומפלגות הפועלים.¹⁹⁵

ה"הגנה הלאומית"-

אחרי מאורעות תרפ"ט¹⁹⁶, בשנת 1931, התרחש פילוג בסניף ה"הגנה" בירושלים, בראשותו של אברהם תהומי עקב כשלון ההנהגה בהגנה על היישובים הבודדים שנכללו במאורעות אלה. תהומי, שהשקפותיו בענייני הגנה וביטחון היו קרובות להשקפותיו של זאב ז'בוטינסקי, מנהיג התנועה הרוויזיוניסטית¹⁹⁷, קרא לארגון ה"הגנה הלאומית" או "הגנה ב'". הוא גייס מאות חברים חדשים לארגון והנהיג בו שיטת משמעת צבאית. בתקופה זו הצטרפו לתהומי גם אברהם שטרן (יאיר) ודוד רזיאל, שלימים הפכו למנהיגי האצ"ל ולח"י.¹⁹⁸ במאורעות 1936¹⁹⁹ נתגלו חילוקי דעות ב"הגנה הלאומית" בשאלת אופן ניהול המאבק בערבים ותכנית החלוקה של הלורד פיל²⁰⁰. בסופו של דבר חזר תהומי עם חצי מחברי ארגונו ל"הגנה", ואילו החצי השני, שהיו רוויזיוניסטים בהשקפותם, הקימו ארגון עצמאי בשם "הארגון הצבאי הלאומי בארץ-ישראל" - האצ"ל.²⁰¹

האצ"ל - פתח מייד עם הקמתו בפעולות תגמול מוגברות שגרמו לערבים לאבידות כבדות. השלטון הבריטי הגיב על פעולות התגמול במאסרם של רבים מחברי הארגון ובהעלאתם לגרדום של שלמה בן-יוסף, איש פלוגת בית"ר ראש-פינה, ראשון עולי הגרדום בארץ-ישראל.

במאי 1939 פרסמה הממשלה הבריטית את ה"ספר הלבן" שיצא בעקבות שפיכת הדמים ותמיכת העולם הערבי בערבי פלשתינה (א"י) שהיה הרוב המכריע בארץ ישראל. בריטניה שהייתה מעוניינת

¹⁹⁵ http://lehi.org.il/?page_id=67 23: 22 17.07.2017

¹⁹⁶ מאורעות תרפ"ט - במהלך שנות העשרים הלכה ונוצרה מתיחות בין יהודים לערבים סביב שאלת זכויות התפילה בכותל המערבי. באוגוסט 1929 פרצו מאורעות דמים שבמהלכן נהרגו ונפצעו יהודים רבים ונפגע רכושם במקומות שונים ובעיקר בחברון וצפת. היישוב היהודי החל לבחון מחדש את עמדותיו לגבי הערבים.

¹⁹⁷ <http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=1798> 23: 22 17.07.2017

¹⁹⁸ תנועת הימין הציונית. זאב ז'בוטינסקי הקים את התנועה בשנת 1925 מתוך מגמה לחולל רוויזיה, שינוי, בציונות. התנועה קראה לנקוט קו תקיף אל מול מדיניות אנטי ציונית של הבריטים בארץ ישראל, דגלה בהצהרה ברורה שמטרת הציונות היא הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל וכן בקו תקיף נגד הערבים. התנועה פרשה מהתנועה הציונית באמצע שנות ה-30, וחזרה אליה רק לאחר מלחמת העולם השנייה. עד מותו היה ז'בוטינסקי מנהיג יחיד ובלתי מעורער של התנועה. התנועה השתתפה בבחירות לאספה המכוננת (שהפכה לכנסת הראשונה), אך לא עברה את אחוז החסימה, ורבים מחבריה הצטרפו לתנועת החירות.

<http://www.gdoley-hauma.org.il/Web/He/Concepts/2625.aspx>

23: 22 17.07.2017

¹⁹⁸ http://lehi.org.il/?page_id=67 23: 22 17.07.2017

¹⁹⁹ מאורעות 1939 או המרד הערבי הגדול - מאורעות הדמים של תרצ"ו פרצו ביפו ב-19 באפריל 1936. העילה הייתה שמועות שהופצו ברחוב הערבי על טבח שערכו כביכול היהודים בערבים.

ליד בית הממשל ביפו, הסראיה, התאספו המוני ערבים נזעמים. למרות שגם נציב המחוז וגם האימאם של המסגד הגדול הכחישו את השמועות ההמון הנזעם לא נרגע, והחל מתנפל בסכינים, באבנים ובמוטות ברזל ועץ על כל יהודי שהזדמן על דרכו.

²⁰⁰ בעקבות המהומות (1936) הגיעה לארץ ועדת חקירה בריטית בראשות הלורד פיל. הוועדה גבתה עדויות מנציגי היישוב היהודי ומנציגי הערבים, ובמסקנותיה הציעה תכנית לחלוקת הארץ בין יהודים לבין ערבים. הערבים התנגדו להצעה. ביישוב היהודי היו הדעות חלוקות. הקונגרס הציוני דחה את ההצעה, אבל המליץ על המשך הפעילות המדינית עם הבריטים לגבי התנאים להקמת מדינה יהודית על בסיס חלוקת ארץ ישראל.

²⁰¹ http://lehi.org.il/?page_id=67 23: 22 17.07.2017

לקיים יחסים טובים מטעמי האינטרסים האימפריאליסטיים והאסטרטגיים שלה במזרח התיכון, נסוגה מהתחייבויותיה להקים מדינה יהודית והכריזה על כוונותיה בפרסום ה"ספר הלבן". בו, בתוכנית בת עשר שנים, תוגבל העלייה היהודית עד למינימום כמו כן תוגבל מכירת הקרקעות ובסופו של התהליך תוקם מדינה דו-לאומית עם רוב ערבי מוחלט בארץ-ישראל. עם פרסום הגזרות החל האצ"ל במאבק מזוין נגד השלטון הבריטי.²⁰² היישוב בארץ היה מאוחד בהתנגדותו לגבי מדיניות הבגידה של בריטניה, אך בשאלת אופי המאבק התחלקו הדעות כאשר מוסדות היישוב והתנועה הציונית התנגדו למאבק אלים בשלטון ואילו האצ"ל דגל במאבק מזוין ופעיל נגד.²⁰³

בהעדרו של דוד רזיאל, מפקד הארגון, שנאסר על ידי המשטרה כמה ימים אחרי פרסום ה"ספר הלבן", ניהול המאבק הופקד בידי אברהם שטרן-או בשמו החדש, יאיר. מתקנים ובנייני ממשלה, קווי טלפון, פסי רכבת, בתי-דואר ובית-השידור הממשלתי הותקפו וחובלו על ידי אנשיו ובמקביל הוצאו להורג שני קצינים בריטים בירושלים, ברקר וקרנס.²⁰⁴

בליל ה-31 באוגוסט 1939 פשטה המשטרה על הדירה בתל-אביב, בה התקיימה ישיבת מפקדת האצ"ל שדנה בתכניתו של ז'בוטינסקי להכריז על מרד, ואסרה את חבריה כולל את יאיר.²⁰⁵

למחרת פרצה מלחמת העולם השנייה והיישוב העברי וההנהגה העולמית הציונית התייצבו לצדה של בריטניה נגד היטלר ללא תנאי, למרות שהממשלה המשיכה בביצוע גזירות ה"ספר הלבן". גם ז'בוטינסקי ורזיאל הצהירו על השתתפות התנועה הרוויזיוניסטית והאצ"ל במאמץ המלחמתי נגד גרמניה והורו, מבלי להיוועץ במפקדת הארגון, על הפסקת הפעולות ההתקפיות נגד ממשלת בריטניה.²⁰⁶

ההכרזה החד-צדדית של האצ"ל על שביתת-נשק עם הבריטים, גרמה למחלוקת מרה בין המצדדים והמתנגדים לה. בראש המתנגדים ניצב יאיר עם חברי המפקדה, אשר ניהלו עימות גלוי ובלתי פשרני עם דוד רזיאל.

ז'בוטינסקי עשה ניסיונות נואשים כדי להפעיל את סמכותו כמצביא העליון של המחתרת ולהשליט אחדות בשורות, אך הוא נפטר באורח פתאומי ב-3.8.1940 והפילוג בין יאיר ורזיאל היה לעובדה מוחלטת.²⁰⁷ יאיר הקים ארגון חדש אשר לימים ייקרא: "לוחמי חירות ישראל".²⁰⁸

אבי נשר לא חיי בתקופת המחתרות ולא חווה את ההרגשה שליוותה את יהודי ארץ ישראל בשנים קשות אלה, אך הוא חווה את ההרגשה בתקופה אחרת ובזמן אחר, בתקופת מלחמת הלבנון

²⁰² ראה שם

²⁰³ ראה שם

²⁰⁴ שם שם

²⁰⁵ http://lehi.org.il/?page_id=67 17.07.2017 23:22

²⁰⁶ ראה שם – העמותה להנצחת המורשת, לוחמי חירות ישראל. http://lehi.org.il/?page_id=67

²⁰⁷ ראה שם – העמותה להנצחת המורשת, לוחמי חירות ישראל. http://lehi.org.il/?page_id=67

²⁰⁸ http://lehi.org.il/?page_id=67

הראשונה, ואת הסרט מצלם נשר כתגובה למלחמת א' "זעם ותהילה"-נעשה ממקום אפל, אבל גם כתגובה למלחמת לבנון הראשונה²⁰⁹.²¹⁰

עלילת הסרט:

אדי הקצב, חבר מחתרת לח"י, מנוסה ומוכשר, נשלח לירושלים מתל אביב כדי לתכנן ולבצע התנקשות בקצין בריטי בכיר. הצטרפותו לתא המחתרת הירושלמי גורמות לקינאה ועצבים אצל הטיירנים.

דפנה, אף היא חברת המחתרת, מכירה את אדי עוד מתל אביב ויש לה חשבון רומנטי פתוח איתו כיון שהוא סיים את יחסיהם ללא הודעה מוקדמת. מנהיג תא הלח"י לעומתה, חרד שלאדי הקצב יש תוכניות נסתרות והן עלולות לעלות לכולם בחייהם. בנוסף יש את נח קפלן, דמות נוספת בתא שחוה אהבה ראשונה לבחורה ממשפחה עמידה, שהוריה מתנגדים לכל סוג של מחתרות ובסופו של דבר, עקב המצב הבטחוני הגרוע, עוזבים לארצות הברית.²¹¹ אדי ואנשיו עושים כמיטב יכולתם אבל ההתנקשות נכשלת. אלכס, אחד מחברי המחתרת, נטפס, נשפט, נידון למוות ונתלה. דומה והתא עומד על סף פירוק, מתפתח חשש כבד שיש מלשין בשירות אנשי המחתרת. גם הבולשת הבריטית בנוסף, מאתרת את מקום המחבוא והולכת וסוגרת על אנשי התא. בסופו של דבר, כנגד כל הסיכויים, יוצאים הצעירים למבצע מתוחכם ונועז, כל חברי המחתרת מוצאים את מותם, כולל אדי הקצב, רק נח שורד אך נשפט למעצר עולם.²¹²

דמויות מרכזיות:

אדי הקצב- לוחם לח"י שמגיע לירושלים כדי לתגבר את התא הקיים וכדי להבצע פעולות תגמול נגד הכוח הבריטי. הוא נמנע מיצירת קשרים חבריים ורומנטיים, חדור מטרה על מנת לסיים אותה ולחזור לתל-אביב. אחד המשפטים שהוא אומר הוא: "אהבה ומלחמה לא הולכים יחד". לדעתי, הוא מציג את עצמו כמתבודד וכאדם סגור. כשמדבר הוא ענייני מאוד. משום שהוא יודע שאין לו מה להציע בקשר ארוך טווח. הוא משחק עם המוות וכנראה זאת הסיבה להתנהגותו. לאחר שנפצע הוא ביקש מחברו נוח שיברח, שלא יסכן את חייו ושלא ינסה להציל אותו. הוא נהרג בפעולה.

נוח קפלן- בחור צעיר, בעל מוטיבציה גבוהה, רגיש, חייכן, דברן. חיי המחתרת חשובים לו ומשמעותיים עבורו אך מנגד חי את חייו ונמצא בסתירה מסויימת. הוא מחזר אחרי אנג'ליקה שהוריה תומכים בבריטים ובמאבקם נגד האויב הגרמני ונמצא עם כאלה שאינם חושבים וחולקים את אותה השקפת עולם. בסצינת הפתיחה הוא משתתף במסיבה בביתה של אנג'לה "שלו" ושם נמצאים אנג'לים רבים. לוחם לח"י מן השורה ימנע ממפגשים בעייתיים כאלה. הוא השתתף במספר פעולות נגד הבריטים. הוא התחתן עם אנג'ליקה בסתר וכאשר אנג'ליקה הציעה לו לברוח יחד איתה

²⁰⁹ מבצע שלום הגליל, או מלחמת הלבנון הראשונה, החל ב-6 ביוני 1982 במטרה לפגוע בבסיסי הארגון לשחרור פלסטין (אש"ף) בדרום-לבנון; מבסיסים אלו שוגרו טילי קטיושה לעבר יישובי הצפון של ישראל, וכן יצאו מהם מחבלים שחדרו לשטח ישראל וביצעו פעולות טרור. תקופה ארוכה מאוד חיו תושבי הגליל תחת צילם הכבד של מטחי ה"קטיושות". מצב בלתי נסבל זה הביא את שלטונות המדינה לקבלת הכרעה - חדירה ללבנון ומלחמה בארגוני הטרור שם. <http://old-amit.org.il/sixtyisrael/wars/Lebanon.asp>
²¹⁰ <http://www.nrg.co.il/online/47/ART2/132/775.html> מתוך ראיון עם אבי נשר: פעם לאהוב
²¹¹ <http://www.musicaneto.com/product>
²¹² ראה שם

לארצות הברית הוא סירב. הוא בחר בלח"י, בתא, במחתרת. בסוף הפעולה הוא נתפס, נשפט ונידון למאסר עולם.

פינוקיו - חבר מחתרת מיהודי פולין אשר בשלב כלשהו במהלך אחת הפעולות, נפצע וכתוצאה מהפציעה ומכל העלילה ופעילות המחתרתית סובל מסיוטים. הוא מחליט לפרוש כיון שאינו שלם עם עצמו. הוא מבין שאינו יכול לסיים את תפקידו ואין באפשרותו לעזוב ולכן הוא רוצה להתאבד. הלחץ החברתי עושה את שלו. הוא יוצא לפעולה אחרונה שבה הוא נפצע ולבסוף מוצא את מותו.

אלכס - חבר מחתרת נוסף, בחור פזיז מאוד הפועל מתוך אינסטינקט ורצון לנקמה מיידית - "עין תחת עין". באחת הפעולות נגד הבריטים בה תוכננה התנגשות בחייו של אחד הקצינים הבכירים שלא יצאה לפועל כיון שחבית החלב שהיתה צריכה להתפוצץ בקרבת בסיס הצבאי לא התפוצץ. אלכס, ללא חשיבה מלווה באינסטינקט של רגע, יוצא ממחבואו, יורה לכל עבר, מסכן את חבריו למחתרת ואף נפצע בעצמו. הוא מובא למחבוא אך נתפס על ידי הבריטים ונידון למוות בתליה. קרוב לרגע האמת מציע לו אחד הקצינים לבקש חנינה בעזרת חרטה והוא מסרב.

ניתוח הסרט והצגת הקונפליקטים:

הסרט מציג את חיי הישוב בתקופה שלפני קום המדינה. היה חלום של הקמת המדינה ואת לוחמי המחתרת שפעלו על מנת להגשים חלום זה. לפי דעתי מצליח נשר להעביר את העלילה ואת ההרגשה של התקופה המצולמת. החל מהתפאורה דרך התלבושות ועד העלילה הכל מתאים להפליא. אין הגזמה ואין הוספה. יש את הרעיון המרכזי ואת הסיפורים הקטנים מסביב. הדמיות מצליחות להעביר את המסר נאמנה והסוף המר מייצג את המציאות. הסרט אינו מצליח, לטעמי, כיון שהוא מציג באופן ריאלי ובטוח לגמרי את המציאות של לפני קום המדינה. הקהל לא אהב לראות את עצמו כרוצחים, גם אם המטרה מקדשת את אמצעה. ישנם דברים שאין צורך להזכיר אותם או לדבר עליהם. בעולם, לעומת זאת, הסרט מצליח כיון שבעיני העולם לא היה בסרט שום חידוש. אלה הם דברים שרגילים לראותם בסרטים אמריקאים. את המלחמה על החרות, הרציחות, הטרור והכאב.

הביקורות:

אחרי שתי הצלחות גדולות של הקולנוע הישראלי בסוף שנות השבעים, מצא נשר עצמו פתאום מול אולמות רקים ומבקרים עוינים שהתנכלו לפרויקט החדש שלו.²¹³ הסרט שהיה גם אחד היקרים בתקופתו²¹⁴ לא זכה להצלחה בישראל. הביקורות בארץ היו מאוד חריפות והוא חולל שערורייה בזמן הצגתו בארץ. היו כאלה שאמרו שסרט זה הקדים את זמנו. או שלדעת אחרים, זמנו עדיין לא הגיע. וגם היום התחבולה הקולנועית/רעיונית פוליטיים שעומדים בבסיס הסרט הזה נראים כרדיקלים לא פחות כשנעשה לפני 31 שנה.²¹⁵ נשר עשה שימוש בצבע, אור וצל. הבריטים מצולמים

²¹³ <http://www.nrg.co.il/online/47/ART2/132/775.html> מתוך: פעם לאהוב: ראיון עם אבי נשר מאת סופ

אלון הדר 17.07.2017 23:40

²¹⁴ <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3308711,00.html> מתוך ימים נוראים של יאיר 17.07.2017 23:40

²¹⁵ ראה שם

עם תאורה בולטת ומוארת ואילו כל חברי המחזרת ופעילותם מוצגים תמיד באור עמום ובתאורה חלשה. כמו כן הוא בחר בשחקנים צעירים שהיו אז אלמוניים, השתמש באפקטים בקנה מידה שלא נראה עד אז בארץ ורצה ליצור יצירה קולנועית שהתייחסה לצד האפל של האתוס הישראלי. אך כל זאת לא הביא להצלחת הסרט בארץ. ההפך, הוא עורר מחלוקת גדולה בישראל של ראשית מלחמת לבנון ונשר אף הואשם במתן לגיטימציה לטרור פלשתינאי²¹⁶. ברחבי העולם, לעומת זאת, זכה הסרט להכרה והוקרה בפסטיבלי סרטים. בעיני מבקרים ואנשי קולנוע בארה"ב נחשב לאחד מסרטי הפעולה המסוגננים ביותר שנעשו אי פעם²¹⁷ וזכה לשבח בביקורת הבינלאומית.²¹⁸ רק לאחר שנים בשנת 2001 נבחר הסרט על ידי Lincoln Center Film Society כאחד הסרטים החשובים ביותר בישראל בחמישים שנות הקולנוע הישראלי²¹⁹.

סרט השוברים משנת 1984 :

מבין סרטיו של נשר, ה"שוברים" מוכר פחות²²⁰. הוא בויים בשנת 1985 במהירות ובזול על מנת לגייס כספים שבעזרתם אפשר יהיה להשלים את הפקת הסרט "זעם ותהילה" שהיה, באותה תקופה, אחד הסרטים היקרים שהופקו בארץ²²¹. בראיון מתוך תוכנית רדיו, יום הולדת 30 ל"שוברים", יום הולדת שנה ל"סינמסקופ ברדיו הקצה" (תוכנית 47), מסביר נשר שהוא ושותפו להפקה, שהינו גם העורך הקבוע שלו, יצחק צחייק, חיפשו דרך להשלים את הכסף שהיה חסר כדי לגמור את העריכה של "זעם ותהילה" לאחר שאחד ממשקיעי הסרט קרס באמצע ההפקה והותיר אותם עם חור תקציבי של 50,000 דולר²²². אירגון מהיר של סרט נוסף, מאולתר ומאוד לא מוקפד²²³ היה צריך לכסות את הפערים ואכן קיים את מטרותו. חלקו הגדול היה לטובת "זעם ותהילה".²²⁴

מבקר הקולנוע, יאיר רווה סבור שה"שוברים" היה צריך להיות נקודה שחורה בקריירה של נשר²²⁵, סרט שאיש לא זוכר אלמלא בעיה אחת: הסרט הוציא כמות אדירה של להיטים מתוך הפסקול שכתבו יזהר אשדות ודני. ושיר אחד קטן בשם "שירו של שפשא" ששר מאיר בנאי, שגילם דמות משנה בשם שפשא, עומד בראש רשימת הלהיטים של הסרט. שיר זה אפשר לשמוע עד היום בפלייליסטים של כל תחנות הרדיו, בלי לזכור או אפילו לדעת שהוא שיר שנכתב לסרט. ומהרווחים מתמלוגים ב-30 השנים האחרונות אפשר היה לממן את הסרט כולו.²²⁶

²¹⁶ <http://www.habama.co.il/Pages/Event.aspx?Subj=4&Area=1&EventId=1396> 17.07.2017 23: 40

²¹⁷ ראה שם

²¹⁸ <http://www.directorsguild.org.il/siteFiles/1/36/5095.asp> מתוך איגוד הבמאים-על אבי נשר

17.07.2017 23: 40

²¹⁹ IMDb Mini Biography by: Artomas Communications <http://www.imdb.com/name/nm0626409/bio>

17.07.2017 23: 40 LTD

²²⁰ <http://cinemascope.co.il/archives/17752> 17.07.2017 23: 40

²²¹ ראה שם.

²²² <http://cinemascope.co.il/archives/21908> 17.07.2017 23: 40

²²³ ראה שם שם

²²⁴ <http://cinemascope.co.il/archives/17752> 17.07.2017 23: 40

²²⁵ <http://cinemascope.co.il/archives/21908> 17.07.2017 23: 43

²²⁶ <http://cinemascope.co.il/archives/21908> 17.07.2017 23: 40

"השוברים" היה הסרט האחרון שנשר ביים בישראל לפני עזיבתו ללוס אנג'לס. (סרטו הבא בישראל היה ב-2004, "סוף העולם שמאלה")²²⁷.

העלילה:

חבורת יוצרים יוצאת להפיק אופרת רוק תנ"כית, בשם מלאכים 2 במדבר והיא זקוקה, בין השאר, להרבה נותני חסות כדי לממן את ההפקה²²⁸. לאחר ליהוק השחקנים נוצרת תחרות בין השחקנים שמנסים לעשות הכל כדי לזכות בתשומת לבו של הבמאי ושל המפיקים ולזכות בתפקיד הראשי.

דמויות מרכזיות:

אלביס רובינשטיין – זמר מפורסם אשר לא הופיע בתקופה של כשנתיים על מסכי הטלוויזיה, נבחר לגגלם את דוד המלך בסרט מלאכים 2. הוא מוצג כצנוע אשר לא מתלהב מתהילתו. כאשר הקבוצה מגיעה למקום בו הסרט יצולם, אחד השחקנים שמעוניין לתפוס את מקומו של הבמאי מאיר סויסה (דו בון) מנסה לגרום לשאר השחקנים לשתף עימו פעולה. מהרגע ששומע על כוונתו של הבוגד הוא יוצר מעין התנגדות עקיפה (מרכיב אוזניות ואומר שהוא לא מוכן לדבר על אנשים מאחורי הגב. עד סוף הסרט הוא נשאר נאמן לבמאי המקורי למרות שהבוגד מעליב אותו וסונט בו.

ידידיה רוזן – אחד השחקנים המגלם את עבדו הנאמן של דוד המלך. הוא שמח, אופטימי. מנסה להשכיך שלום. הוא בעצם דמות ניטראלית חיובית המנסה למנוע את המריבות ואת החיכוכים.

פזית – בחורה תנ"כית (זונה) בעלת חזה גדול ושופע. נראית זולה ופרובוקטיבית אך היא בחורה תמימה. מנצלים את תמימותה ומצרפים אותה לחבורה שיוצאת נגד הבימאי. יופיה עומד לה לרועץ והיא נאנסת.

יפה – בתו של שאול המלך, הדמות הנשית החיובית. מתחברת לאלביס הזמר. שאר השחקניות מתנכלות אליה, טוענים שהיא אינה מקצועית ופוגכות בביטחון העצמי שלה. ניתן לראות את ההבדל באודישן הראשון שעשתה בו היתה בטוחה מאוד לעומת הקטעים האחרים שבהם היא חסרת ביטחון.

קורץ – מגלם את שמואל הנביא, נביא עם תפקיד כפול גם נביאם של בני ישראל וגם של הפלישתים. דמות שלילית. ההוא הוא הבוגד שרוצה להחליף את הבמאי וחותר תחתיו.

מיס ליאת למור – המגלמת את מלכת הפלישתים במחזמר, היא הגיעה מארצות הברית במיוחד כדי להשתתף בסרט. מה שמעניין בה הוא שהיא נולדה וגדלה בארץ עד גיל תשע עשרה, ועכשיו בעשור השלישי לחייה חוזרת לארץ עם מבטא אמריקאי ומאמצת התנהגות של כוכבת אמריקאית גדולה. היא לא מנסה להסתיר את העובדה שנולדה וגדלה בארץ אך יחד עם זאת מדגישה את האמריקניות שלה, במיוחד במבטא. אני חושבת שזאת מעין ביקורת סמויה על הישראלים שגדלו בארץ ועברו לארצות הברית ומנסים להיות ולהידמות להם. יחד איתה יש את גלדיס שגם היא שויוצרית

²²⁷ ראה שם

²²⁸ <http://cinemascope.co.il/archives/17752> 17.07.2017 23:40

ומתנשאת. שתייהן כל כך בטוחות במקצועיותן ובקסמן שמתעלמות מהבנות, השחקניות האחרות. כיצד הן מוצגות? רוב הדמויות בסרט, הן תאוותניות המוכנות לעשות הכל לטובת ההצלחה. הן פועלות מאחורי הגב ומצליחות להפיל דמויות אחרות בלי לקחת על עצמן את האחריות.

מעניין לראות שבאמצעות ליאת-המגלמת דמות קלילה, משנית, פשוטה ולא חכמה במיוחד אנו נתקלים בתופעה של היורדים. כפי שטענתי במהלך ניתוחם של סרטיו של נשר, הוא אינו מעוניין לעסוק בנושאים פוליטיים, כואבים. נושא הירידה מן הארץ עולה לעתים רבות במהלך הקמפיינים הפוליטיים בישראל. לעתים רבות הצעות חוק אשר עולות בכנסת גורמות לחילוקי דעות רבים על הבסיס האם הם יצליחו למנוע או שמא יגרמו להגירה מישראל. תנועות מחאה ישראליות, אשר זכו לסיקור תקשורתי רב בתקשורת הישראלית במיוחד לאחר המלחמות (במקרה שלנו לאחר מלחמת לבנון הראשונה), סביב סוגיות כלכליות וסביב סוגיות של צדק חברתי, לעתים קרובות היו מלווים באיומים מצד הפעילים שלהם אשר כי הם מתכוונים להצביע ברגליהם על ידי כך שייגרו מישראל אם דרישותיהם לא ייענו. אין לדמות אמירה מסויימת והוא גם החזיר אותה לארץ לאחר כמה שנים טובות באמריקה. ייתכן ודווקא כאן יש אמירה סמויה שבה מחד הוא חושב שעל היורדים לחזור אך מנגד רומז לכך שהקבלה שלהם עלולה להיות בעייתית. הם ייתפסו כמתנשאים, כשונים וכמרוחקים.

סיכום הסרט "השוברים":

לא כמו סרטיו האחרים, סרט זה אינו מציג קונפליקטים בחברה ישראלית אלא קונפליקטים העולים מתוך עולמם של שחקנים בזמן ליהוקים וצילומים לסרט. זהו נושא אונברסלי היכול לקרות בכל מקום עבודה.

בתוך ההפקה נוצרות שתי קבוצות, קבוצה אחת של שחקנים הרואה עצמה רמה אחת מעל כל האחרים ולכן מתנהגים כלפי האחרים בשחצנות. זאת קבוצה שגם מתנגדת לסמכותו של הבמאי "דו בון" ומורדת בו בסופו של דבר. והקבוצה השניה – זאת חבורה של שחקנים "החברה הטובים" הם בעלי אופי נעים ולא מתנשא המנסים למצוא פשרה ושיתוף פעולה עם כולם. קבוצה זאת באה לעבוד ולהצליח ואין לה שום בעיה עם הבמאי דו בון.

סיכום הסרטים: הפחדנים, זעם ותהילה והשוברים.

כפי שניתן לראות לא זכו סרטים אלה להצלחה קולנועית לא בקרב הקהל ולא בקרב המבקרים. הסיבות לכישלונם, לעניות דעתי, כרוכות הן בעלילה והן כרוכות בשנים בהם הסרטים הופקו. לשני הסרטים: הפחדנים והשוברים עלילה רגילה למדי, סיפורים רגילים עם נקודות שיא לא מרגשות במיוחד וגם השנים בהם צולמו, שנות ה-80 היו באופן כללי שנים לא פשוטות לקולנוע הישראלי, כפי שכתבתי ב"תולדות הקולנוע הישראלי", הן מבחינת מספר הצופים והן מבחינת התקציבים להם זכה הקולנוע ורוב הסרטים היו כישלון מסחרי למפיקיו²²⁹. מכאן עולה כי נשר כמו עמיתיו אינו

²²⁹ <http://israel.com/he/home/lifestyle/film-tv/film/> 17.07.2017 23:44

היחיד שנחל כישלון.²³⁰ בנוסף לכך הסרט "השוברים" נועד מלכתחילה לכישלון היות ומטרתו לא הייתה מסחרית, לא להיות סרט בלתי נשכח אלא איסוף כספים לפרויקט הלא גמור "זעם ותהילה"

על כשלונו של זעם ותהילה נכתב רבות. הסרט יצא בתקופת מלחמת הלבנון הראשונה, הקהל לא אהב לראות עצמו תחת אותה רובריקה של הטרוריסטים הערביים אשר נלחם בכובשים כאשר כל האמצעים כשרים. מעניין לראות את דבריו של נשר על כשלונו "סרט אמור לנהל דיאלוג עם הקהל, עם התרבות. זה לא עניין של כסף, מקולנוע ישראלי לא מתפרנסים. יש לי סלידה מפרויקטים אליטיסטיים. אני רוצה יצירה שתהיה נגישה לכל אדם. 'זעם ותהילה' לא היה נגיש וזה הכישלון שלי. הרגשתי שמעלתי באמונו של הסרט. כל המשאבים שלי היו מופנים לסיים אותו. שלוש שנים מהחיים שלך, כנגד כל הסיכויים, גורר כמות של אנשים להרפתקה גדולה."²³¹

פרק ב' - תקופת הבמאות השניה בארץ

סוף העולם שמאלה (2004)

אחרי תקופה ארוכה באמריקה, בשנת 2004 חוזר נשר בקאמבק ענק עם הסרט "סוף העולם שמאלה". בשנה זאת עוברים על העולם סידרה של ארועים שחלקם מזעזעים במיוחד: ב-26 בדצמבר אירע אחד מאסונות הטבע הגדולים ביותר בהיסטוריה. כ-280 אלף בני אדם איבדו את חייהם, לאחר שגלי צונאמי ענקיים היכו בחופי אסיה.²³² ארועים נוספים כמו: הצצה מיוחדת לגלקסיה מרכב החלל האמריקני "ספיריט" שנחת על המאדים ושידר תמונות ראשונות מכוכב, במסגרת משימה לאיתור סימני מים. או האולימפיאדה המוצלחת שהתקיימה בקיץ 2004 באתונה, משפעים על אופי המדינות.²³³ בארץ: האנתיפאדה השניה בשיאה²³⁴ ברקע מתיחות הולכת וגוברת בין ישראל ופלסטינה, עסקאות החלפת שבויים, תוכנית התנתקות מרצועת עזה²³⁵ וזכייה ראשונה של ישראל עד כה במדליית זהב באולימפיאדת אתונה על ידי גולש הרוח הישראלי, גל פרידמן²³⁶ ואילו נשר בוחר לביים סרט דווקא על נושא לא אקטואלי בתקופה המדוברת: על המעברות

קצת על העליות באותן השנים:

²³⁰ נתן ויעקב גרוס, הסרט העברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל, הוצאה פרטית, ע"מ 280
²³¹ אלון הדר, פעם לאהוב: ראיון עם אבי נשר, באתר nrg, 17 ביולי 2010. 23: 40. 17.07.2017
²³² <http://www.mako.co.il/news-special/decade/Article-10fc6d7d631b521004.htm> מתוך פרויקט מיוחד: סיכום שנת 2004 23: 40. 17.07.2017
²³³ ראה שם
²³⁴ <http://www.haaretz.co.il/misc/1.1223215> מתוך עשור לאנתיפאדה השנייה: 23: 45. 17.07.2017
²³⁵ אירועים נבחרים ממלחמה שאיש לא יודע מתי הסתיימה, אם בכלל
²³⁶ <http://www.haaretz.co.il/misc/1.1558848> מתוך הפינוי המתוכנן: עשרים התנחלויות ברצועת עזה ובגדה בתוך שנה-שנתיים 23: 45. 17.07.2017
²³⁶ <http://www.olympic.one.co.il/General/Page.aspx?id=63&siteid=1> הוועד האולימפי בישראל 23: 45. 17.07.2017

שנות החמישים והשישים מתאפיינות בעלייה גדולה לארץ ישראל. בעשור הראשון עולים כמיליון עולים חדשים²³⁷ מכל קצוות העולם.

מאירופה בעיקר מרומניה, פולין, בולגריה והונגריה עולים ניצולי שואה. מאסיה מגיעים העולים מתורכיה, סוריה-לבנון, עיראק ותימן. העולים מאפריקה עולים ממרוקו, תוניסיה, לוב ומצרים. כשהסיבות לעלויות אלו במקביל לרצון ישובה של המדינה לברוח מהסכסוך הערבי יהודי ההולך ומתעצם ותהליך הדקולוניזציה^{238*239}

העלייה נמשכת גם בשנות ה-60. במחצית הראשונה של עשור זה הגיעו למדינת ישראל למעלה מ-200 אלף עולים. רובם עלו מצפון אפריקה ומאסיה וחלקם מרומניה ומארגנטינה. הגורמים שהביאו לעלייה היו מגוונים וקשורים למציאות המיוחדת ששררה בכל מדינה ומדינה. היות וסרט זה עוסק בעולים אשר הגיעו דווקא ממרוקו אתמקד ואתן דוגמא על העולים ממרוקו.

במרוקו שלט המלך חסן השני²⁴⁰. בשנת 1961 אישר המלך לאנשי " המוסד" לארגן את יציאת היהודים לישראל. כמה שיקולים הנחו אותו מצד אחד הוא הבין שהיחסים בין היהודים לבין המוסלמים תושבי מרוקו יחריפו על רקע מתיחות לאומית ומצד שני רצה לשנות את תדמית מדינתו בעיני המערב. חסן הבין כדי להגשים מטרה זו עליו להגמיש את מדיניותו בנוגע ליהודים. בשנים 1964-1960 עלו ממרוקו לישראל כ-100 אלף עולים. על פי ההסכם שנחתם בין ממשלת ישראל למלך חסן השני-נקבע כי היהודים יכולים לעזוב את מרוקו בתנאי שלא יצהירו על עליה רשמית לארץ ישראל ישראל ובתנאי שהגוף המטפל בהגירה אינו גוף ציוני אלא ארגון ההגירה היהודי.²⁴¹ במסגרת ההסכם שילמה ישראל תמורת כל עולה, תגמול כספי של 50 דולר.²⁴²

עולים מהודו החלו להגיע לישראל בשנת 1950²⁴³ העליה הראשונה הייתה עליית נוער של צעירים בעלי תפיסה ציונית וחדורי מוטיבציה. אחריהם הגיעו גם בודדים ומשפחות. כשהחלטה לעלות

²³⁷ <http://www.mevraz.co.il/index.php/2012-11-28-11-24-13/2013-01-17-17-15-34/87-2012-09-28-23-01-17.07.2017> 23: 48 11/133-50-60

²³⁸ דה קולוניאליזם-שלילת הקולוניאליזם, תהליך שהביא בהדרגה לסיום שליטתן של המעצמות על המושבות מעבר לים, והקמת מדיניות עצמאיות בארצות אלה. <http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/0DBEED07-D231-42C0-B203-BC6B1E117575/146544/kolo.pdf> 17.07.2017 23: 48

²³⁹ <http://www.mevraz.co.il/index.php/2012-11-28-11-24-13/2013-01-17-17-15-34/87-2012-09-28-23-01-17.07.2017> 23: 48 11/133-50-60

²⁴⁰ המלך חסן השני- חסן ה-2 (1929-1999) - מלך מרוקו במשך 38 שנה, משנת 1961 ועד מותו -23 ביולי 1999. נודע כמי שפעל יחד עם אביו, המלך מחמד ה-5, לשחרור מרוקו משלטון החסות הצרפתי. היה בעל השכלה מערבית רחבה ומדינאי מוערך גם בישראל

ובעולם הערבי. נודע בעמדתו המתונה בסכסוך הישראלי-ערבי. מתוך : שם הספר : מסעות בזמן : בונים מדינה במזרח התיכון. עמוד : 219

מקום ההוצאה : תל אביב ²⁴¹היא"ס- הנו ארגון יהודי בינלאומי ללא מטרות רווח, הפועל סביב העולם כדי להגן על פליטים שנאלצו להמלט ממולדתם בגלל מי שהם, לרבות מי שנרדף על רקע אתני, דתי ומגדרי. מאז הווסדו בשנת 1881 מסייע היא"ס לפליטים לבנות מחדש את חייהם בכבוד ובבטחה. <http://www.hias.org.il> 17.07.2017 23: 48

²⁴² . מתוך : שם הספר : מסעות בזמן : בונים מדינה במזרח התיכון. עמוד : 219 מקום ההוצאה : תל אביב

<http://www.school.kotat.co.il/KotatApp/Viewer.aspx?nBookID=85252004&nTocEntryID=85418106#22> 17.07.2017 23: 48 1.2121.6.default

²⁴³ <http://www.beneisrael.info/Index.php?pageName=articles/israelPath> 17.07.2017 23: 48

לארץ לא הייתה בגלל הרדיפות,²⁴⁴ יהודי הודו לא סבלו לא מרדיפות וגם לא נתקלו בקשיים ביציאה משם. הסוכנות היהודית הבטיחה להם עולם ומלואו לכן גם ההחלטה לעלות לא הייתה קשה. אך מציאות אחרת לגמרי חיכתה להם בישראל. העולים הראשונים נחתו בארץ וטופלו ב"קפידה". כל עולה עבר ריסוס מיוחד לדיכוי מחלות ושיער ראשם גולח. העולים שרו בהלם מוחלט והועברו למחנות קליטה ומיון. רובם שוכנו במחנה "שער העלייה" בחיפה ואחרים הופנו לכפר עציון בסמוך לירושלים, לפרדסיה, לפרדס חנה ולמחנה קליטה לנוער "אחוזה", שבכרמל.²⁴⁵ בעיות שפה, דיוק, הפליה מהצד הישראלי ומעולים אחרים ("שווארצע חייס" קראו לעברם העולים מרומניה)²⁴⁶ החשש למחלות, התנכרות ועוד' היה מנת חלקם של העולים מהודו בשנים אלה.

על פי עיתון הארץ אנו לומדים שהמצב היה רע כל כך שהעולים החליטו לחזור בחזרה להודו: "ההפגנה שנערכה בסוף 1951 מול בנין הסוכנות בתל אביב היתה אירוע חריג. למעלה ממאה עולים חדשים מהודו דרשו שמדינת ישראל הצעירה תחזיר אותם למולדתם, שנתיים אחרי שהגיעו לארץ הקודש. "אתם משכתם אותנו הנה בשקרים שלכם. תשלחו אותנו חזרה להודו", הם אמרו."²⁴⁷ היתה זו הפעם הראשונה שקבוצה מאורגנת דרשה לרדת מהארץ - והאשימה את מדינת ישראל והחברה הישראלית בגזענות, הפליה ויחס חסר רגישות.²⁴⁸

העלילה:

השנה היא שנת 1969. לעיירה קטנה מבודדת בנגב, שרוב אוכלוסייתה הם עולים מרוקאים המנסים להתמודד עם המציאות הישראלית הקשה, מגיעות מספר משפחות הודיות אשר היגרו לישראל בחיפוש כושל אחר חיים טובים יותר במערב.²⁴⁹ תוך כדי מלחמת התרבויות הנוצרת בין המרוקאים המתנשאים לבין ההודים "השחורים", מתחברות שתי נערות, מרוקאית והודית, ומגלות חברות מופלאה ויחודית ואת המהפכה המינית של שנות ה-60.²⁵⁰

דמויות מרכזיות:

שרה - נערה אנטלגנטית, אצילית, חכמה ומיוחדת ממשפחה הודית מסורתית העולה לארץ לאחר שהובטחו להוריה נפלאות בארץ ישראל. לא כמו חברתה ניקול, שרה לא מעזה להמרות את פי אימה המתעקשת לגדל את ילדיה על פי מסורת הודית.

לשרה כל התכונות של נערה הודית טיפוסית: ההליכה, הדיבור, המבטא, הלבוש הצנוע ואפילו שפת הגוף. היא ביישנית, מאופקת ושקולה. היא לא מעזה לחלום כמו ניקול למרות שגם היא הייתה רוצה לצאת לטיול השנתי עם כיתתה וגם להתגייס לצבא אך ברור לה שאין לה סיכוי מול אימה הקשוחה.

²⁴⁴ <http://www.haaretz.co.il/news/comeback/1.2234636> 17.07.2017 23: 48

²⁴⁵ ראה שם שם
²⁴⁶ <http://www.haaretz.co.il/news/comeback/1.2234636> מתוך ארכיון הארץ: העולים מהודו נגד ישראל: "חיים כאן כמו חיות" 17.07.2017 23: 48

²⁴⁷ ראה שם שם

²⁴⁸ ראה שם שם

²⁴⁹ <https://www.sratim.co.il/video.php?id=2532> 17.07.2017 23: 48

²⁵⁰ ראה שם שם

למרות זאת היא יודעת לתמוך ולפרגן לניקול. היא לא בחורה של סצינות כמו ניקול, וגם כשהיא כועסת היא לא פוגעת. לאחר שנודע לה על הרומן של אביה עם סימון, השכנה האלמנה, היא מאוד מתאכזבת מאביה שעד המקרה נתפס בעיניה כגיבור, היא לא עושה סצינה, היא מראה לו את אכזבתה בעזרת הבעות פנים והתעלמות. יש לה גם גאווה לוקח לה זמן לסלוח. אחרי שניקול פוגעת בה בלי לחשוב היא לא מסוגלת לסלוח לה הרבה זמן ורק אחרי התנצלות פומבית מצדה של השניה היא סולחת לה. לאביה היא לא סולחת בכלל.

ניקול - נערה ממשפחה מרוקאית מסורתית שעלתה לארץ ממרוקו לפני כעשור שוכנה בעל כורחה באחת המעברות שבנגב. לא כמו אימה ואחותה, היא נועזת, אמיצה ובעלת ביטחון עצמי גבוה. היא מודעת היטב לעצמה, ולמניותה ומדברת על סקס כעל משהו טבעי לחלוטין. היא גם מנסה לדבר על זה עם אחותה שעומדת להנשא אך היא נגעלת ממנה. התנהגותה של ניקול אינה אופיינית לבחורה מעדה סגורה כזו. ואף לבושה נועז וסקסי לעומת הבנות האחרות שבסרט. היא מתחברת לסימון השכנה האלמנה, למרות רוחה של אימה, כיון שאיתה היא יכולה לדבר על כל מה שאסור ואף מנסה לעשן. היא אינה מאופקת ואצילית כמו חברתה ונותנת לרגשותיה להשתלט עליה. בסערת רגשות היא מספרת לשרה על הרומן של אביה עם סימון ולמרות שמתחרטת על כך מייד, מצליחה לפגוע בה קשות. כמו כל נערה מתבגרת בגיל שלה, יש לה בעיות של אי הבנה עם אימה. הן רבות בלי סוף וניקול מייחלת לה שתמות.

תכונה נוספת לניקול- היא ניחנה בהרבה אומץ. ניקול מחליטה שהיא אוהבת את המורה אסף ומתכננת לילה רומנטי בזרועותיו. היא מגיעה לדירתו ומציעה לו את עצמה, ולמרות התנגדותו היא מעזה ללכת עד הסוף ומתפשטת מולו. דוגמה נוספת לאומץ ליבה אחרי שפגעה בשרה ניסתה לבקש את סליחתה הרבה פעמים אך ללא הצלחה, בסופו של דבר היא עושה זאת בפני כולם על רחבת הריקודים.

ניקול לא אוהבת את העיירה וחולמת לעזוב ברגע שתסיים את כיתה יב. היא חולמת להתגייס לצבא ולעבור לגור בתל אביב. חלומותיה משתבשים בעקבות מותה הפתאומי של אימה. היא נעלצת לוותר על הצבא ונשארת עם אביה כדי לעזור לגדל את אחיה הקטנים. דמותה משתנה לקראת סוף הסרט. מחלתה של אימה משפיעה עליה מאוד, היא הופכת מבחורה אגואיסטית למתחשבת. בשלב הראשון היא מוכנה לוותר יוסעל ערב דיסקו כדי לבלות זמן עם אימה ואחר כך אף על הגיוס. היא משנה יחס לא רק לאימה הגוססת, גם לאחותה ואפילו למשה, הבחור המרוקאי המאוהב בה. מהקנטה לריקוד צנוע ומשותף.

אתיחס לשתי העדות שעלהן מספרת העלילה. שתי העדות מלאות סטיגמות אחת נגד השניה. המרוקאים חושבים עצמם צרפתים ולא מקבלים שום דבר אחר, וההודים רואים עצמם כאנגלים. למרות שיש תחרות בין התרבויות, ההודים מנסים לפגוע כמה שפחות. הם מנסים לשלב ולהשתלב עם המרוקאים למרות התנהגותם הגסה. הנשים של שתי העדות מוצגות בצורה נפלאה, גם בחירת השחקנים יוצאת מן הכלל. את האב ההודי ואת חברו מגלמים שחקנים אשר הוזמנו במיוחד. השפה, סגנון הלבוש, דרך התנהגות, כאשר אצל ההודים היא מתאפיינת באצילות ואיפוק. האימה ריצ'ל היא הודית לכל דבר אם זה בדיבור, בליבוש, בהליכה או הצניעות הניחנת בה, אפילו הדרך בה היא

קולעת את צמתה. לעומתה האימה המרוקאית, הלבושה בסגנון צרפתי, מאופקת פחות. אומנם יחסיה עם הבת הבכורה קרובים יותר, כי היא דומה לה יותר, למרות זאת היא כל הזמן מקניטה את בתה על משקלה הרב. עם ניקול, המורדת, היא נוהגת בחוסר סבלנות. ישנו גם הבדל ביישוב הקונפליקטים. ההודים מנסים לסיים מריבות בצורה אלגנטית והמרוקאים לא מתפשרים, מייד ריב ומכות. כדוגמה אפשר לתת את הסצינה של משחק הכדורגל של המרוקאים מול הקריקט של ההודים. הראשונים צועקים, רבים ויש אפילו מכה פה ושם וההודים לעומת זאת, יוצאים בשיירה אלגנטית, לבושים ברוב הדרם, עם מגשים מלאים בעוגיות וספלי תה.

All images are copyright © monterey media inc.

לסיכום, נשר מציג הצגה טיפוסית של המרוקאים מול ההודים: עצבניים, לא מוכנים להקשיב ומייד נכנסים לעימותים בעלי דעות קדומות על ההודים, שעל פי דעתם הם פרימיטיביים וסתומים חושבים עצמם ומתנשאים. ההודים, אצילים יותר, מתורבתים יותר ומאופקים יותר.

04: 47

All images are copyright © monterey media inc.

11:42

All images are copyright © monterey media inc.

הקונפליקטים בסרט:

הסצינה הראשונה של הסרט פותחת בקונפליקט של ההבטחה השקרית של הסוכנות היהודית לעולים מהודו. מובטח להם שאחרי חודש אולפן יקבלו דירה גדולה במרכז העיר אך במקום הם נשלחים לעיירת פיתוח בנגב.

03:37

All images are copyright © monterey media inc.

הקונפליקט במפעל:

פועלי מפעל הזכוכית מאוכזבים מהיחס המזלזל של מנהליו ואחרי איומים לשביתה אכן עושים זאת. הם שוברים את בקבוקי הזכוכית ויוצאים לשביתה. במשך תקופה של מספר חודשים הם לא זוכים לא לתגובה ולא ליחס לא מצד הממשלה ולא מצדם של אחראי המפעל. רק לקראת הבחירות לכנסת מנסים המתמודדים לזכות בכמה שיותר קולות ונשמעים למצוקתם של העובדים.

קונפליקט ניקול ומשה על רחבת הריקודים:

ניקול רוקדת בדרך שלא אופיינית לבחורה מבית סגור ומסורתי. חברתה לשעבר מחממת את משה, המאוהב בה, להיות גבר ולהגיב על התנהגותה הלא הולמת. משה נשמע לה ומנסה להוציא את ניקול בדרך בוטה מרחבת הריקודים אך היא, שלא רואה בדרך ריקודה שום פגם, מסרבת. בסופו של דבר הוא מכאיב לה, שרה מגיעה לעזרתה והסצינה מגיעה לסיומה.

הקונפליקט האחרון בין ניקול לאימה-הן רבות וניקול בורחת. בשיא הרגש היא פוגעת בשרה, שמגיעה לנחם אותה. הקונפליקטים עם האם מסתיימים ברגע שכולם מגלים כי האימא גוססת. ניקול משתנה מייד ומילדה עקשנית, לא ממושמת ולעיטים אף חצופה הופכת להיות מתחשבת ונעימה ומבלה המון זמן בחברתה של אימה.

סיכום הסרט "סוף העולם שמאלה":

בקמבק הענק שלו לישראל, מצליח נשר להציג קונפליקט ישן נושן אומנם אך בצורה מדויקת. גם מבחינה היסטורית מאומת הסיפור, כפי שפורט קודם. ישנם כמה קונפליקטים שהיו יכולים לקבל התייחסות חדשה יותר, כמו לדוגמא יחסי מורה תלמידה, המורה אסף עם תלמידתו בת השבע עשרה, ניקול. או התגובה של ריצ'ל על הרומן של בעלה, מאופק ביותר. אך זהו נשר, מציג, מעורר מחשבה מגרה אך לא מתגרה. הקונפליקטים קיימים ודרך ההתמודדות מפוייסת ורגועה.

גם כאן, כמו בסרטיו האחרים של נשר יש לדת חלק, גם אם מזערי, בסיפור, הסצינה במקווה יום לפני חתונתה של אחותה של ניקול, שם גם האם והבת מתפייסות אחרי שנים של ירידתה של האם על משקלה של הבת. וגם טקס הקבורה. אפשר היה רק להסתפק בסצינה של המוות, אך הסוף ריאלי. הסיפור מקבל תפנית בעקבות פטירתה של האם למשפחת שושן. ניקול נשראת לעזור לאביה לטפל באחיה הקטנים. אביה של שרה נשפט על ידי אישתו ומשפחתו בעקבות מעשיו, אמת שמתגלה. עובדי המפעל זוכים ליחס בעקבות הבחירות לממשלה החדשה שמעוניינת לזכות בקולות נוספים. שרה מתגייסת. האימא מבינה ונותנת לה חופש.

הביקורות על הסרט:

עם סרט זה מתחילה תקופת הבמאות השניה²⁵¹ של נשר בארץ והוא מייד זוכה להצלחה גדולה. הצלחה שניתנת לו רק על ידי הציבור הארץ ישראלי. "תומכיו, כחצי מיליון צופים, הישג שטרם היה בישראל לסרט ישראלי²⁵², הצביעו ברגליים.²⁵³ לעומתם, עמיתיו של נשר לתעשיית הקולנוע התעלמו מהסרט והפנו לו גב בטקס פרסי האקדמיה" ציין יאיר רווה בבלוג הקולנוע שלו²⁵⁴.

²⁵¹ <http://www.israelhayom.co.il/article/92741> מתוך העולם על פי אבי נשר, מרתון סרטי אבי נשר, הוט בידור ישראלי / אהרון לפידות 23: 50 17.07.2017
²⁵² <http://cinemascope.mako.co.il/archives/583> מתוך סינמסקופ, בלוג הקולנוע של יאיר רווה. הר אדוני ("הסודות", ביקורת) 23: 50 17.07.2017
²⁵³ <http://www.kipa.co.il/community/show/1650511> מתוך ביקורת על "סוף העולם שמאלה". מאת: י.ד. 23: 50 17.07.2017
²⁵⁴ http://www.israpost.com/Community/articles/iPhone_Show.php?articleID=4594&lang=heb מתוך פסטיבל הסרטים הישראלי ה-20 בארה"ב מאת: מאת: עמי גלעד 23: 50 17.07.2017

גם אהרון לפידות כותב בביקורת חיובית ואומר²⁵⁵:

"הסרט הוא כבר חלק מהקולנוע הישראלי המודרני, סרט שהיטיב לתאר את הפריפריה, שנעה אז לאיטה קרוב יותר למרכז ההתעניינות. הנושא הוא כבר חברתי, והתוצאה מלוטשת ומרהיבה".

שמוליק דובדבני, מבקר קולנוע נוסף, כותב כי הסרט הוא: "מלודרמה קומית שובת לב, ואפילו פוסט-ציונית, סרט שהקהל הישראלי צריך לאמץ אל ליבו בחום"²⁵⁶.

גם במסגרת בין לאומית זכה נשר לביקורת חיובית. בפסטיבל הסרטים הישראלי ה-20 בארה"ב, לקהילה ישראלית יהודית בניו יורק²⁵⁷, כתב עמי גלעד: בהקרנות הפסטיבל שהיו זה מכבר בניו-יורק ושיקאגו נמכרו כל הכרטיסים להקרנות סרט זה²⁵⁸.

באתר Moviepilot של גרמניה זוכה הסרט במקום השני כסרט אהבה הכי טוב מישראל²⁵⁹.

תמיד יהיו את אלה שיכתבו את ההפך. יאיר הוכנר מנגד כתב: "בורקס מנופח תקציבית עם הומור עדתי נמוך". אמנם, על פי דבריו, מדובר בהפקה הישראלית הגדולה והמרשימה ביותר שנראתה על מסכי הקולנוע בארץ, תפאורה, תלבושות, צילום, מוסיקה נפלאה, אבל ככול שההפקה גדולה ומרשימה כך היא לא מחפה על הבעיות התסריטאיות והאידיאולוגיות המציפות אותה. על פי דעתו, ישנן עודף עלילות משנה ודמויות משנה שמציפות את הסרט וגורמות לרידוד הנושאים המרכזיים שהסרט עוסק בהם, זהו סרט הוליוודי בינוני²⁶⁰.

הסרט הסודות משנת 2007:

הרקע:

לנושא הדת כיום חשיבות גדולה בקולנוע הישראלי. אם בין השנים 1960 ל 1995 מתוך 420 סרטים ישראלים שנעשו עסקו רק 20 בנושאים דתיים, בשנים האחרונות חל שינוי משמעותי וכיום מוצף הקולנוע הישראלי בסרטים הקשורים בנושאים אלה.²⁶¹ גם אבי נשר בוחר לעסוק בדת כנושא לסרטו 'הסודות'. ממגוון הקונפליקטים הקיימים בנושא זה בוחר נשר במעמדה של האישיה ביהדות. בסרט מציג נשר את עמדתה של התורה בנושא הנ"ל ואת ישומה בחיי היום יום. העלילה מסתובבת

²⁵⁵ <http://www.israelhayom.co.il/article/92741> מתוך העולם על פי אבי נשר, מרתון סרטי אבי נשר, הוט בידור ישראלי / אהרון לפידות 23: 50 17.07.2017

²⁵⁶ <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-2937040,00.html> מתוך הנשר נחת, מאת שמוליק דובדבני פורסם: 23: 50 17.07.2017

²⁵⁷ http://www.israpost.com/Community/articles/iPhone_Show.php?articleID=4594&lang=heb מאת עמי גלעד 23: 50 17.07.2017

²⁵⁸ ראה שם שם ²⁵⁹ <http://www.moviepilot.de/filme/beste/genre-liebesfilm/land-israel> 23: 50 17.07.2017

²⁶⁰ " <http://www.seret.co.il/critics/moviereviews.asp?id=465> סוף העולם שמאלה, ביקורת סרט, מאת יאיר הוכנר 23: 50 17.07.2017

²⁶¹ https://scholars.huji.ac.il/sites/default/files/ramamorag/files/hgl_hdy_hkhdsh_bqvlhv_hyshrly_12_12_10.pdf

סביב הנשים שמהוות את הציר המרכזי של הסרט. כל אחת מהן נמצאת על נקודה שונה בציר בהכרה בעצמאותה. גם כאן נשאר נשר נאמן למבנה הקבוע שלו: חברים, חבורה, אחווה ונאמנות כשהפעם זאת חברה נשית לגמרי.²⁶²

העלילה

ארבע נערות דתיות יוצאות ללמוד במדרשה בעיר הקודש, צפת. נעמי, בתו החכמה והאהובה של הרב הייס, רב מאוד חשוב, מאורסת לתלמיד ישיבה הנחשב לעילוי בעולם התורני. נעמי חושבת שלנשים בעולם חרדי יש תפקיד משמעותי יותר מאשר הבאת ילדים ורוצה להעמיק בלימודי תורה. לכן היא מבקשת מאביה לדחות את החתונה. שיינה, תלמידה נוספת במדרשה, בניגוד לנעמי, רואה במדרשה סיכוי אחרון למצוא בן זוג. סיגי, הגיבורה השלישית והחוזרת בתשובה – מחפשת בצפת את הדרך לגאולה ולמחילה על השנים הפרועות שעברה ומישל, האחרונה חביבה, נשלחת למדרשה מצרפת, על ידי הוריה החרדים, אחרי "מרדנות בלתי הולמת" בתקווה שתחזור לישר אחרי שתשהה בקרבן של בנות מהוגנות ורציניות הלומדות שם. הבנות פוגשות במקרה אישה צרפתייה מסתורית, שריצתה מאסר בגין רצח ומחפשת בצפת תיקון לנשמתה המיוסרת, לפני שתמסור נשמתה לבורא. פגישה המטלטלת את כל עולמן.²⁶³

דמויות מרכזיות:

נעמי: בתו הגאונה של אחד מראשי הישיבות בבני ברק, הרב הייס, שאימה נפטרה זה עתה והיא מבקשת לדחות את נישואיה המתוכננים עם בכיר תלמידיו ולהקדיש עצמה ללימוד התורה – ממש כמו הגברים. נעמי סבורה שלנשים תפקיד הרבה יותר חשוב בחיים מלהיות עקרת בית, ללדת ולטפל בילדים. דוגמה טובה לכך היא אימה שנפטרה כעקרת בית חסודה, שזכתה אמנם לשבח על ידי הגברים, אך לא הייתה מאושרת. נעמי ראתה אותה סובלת וכואבת אחרי שעות ארוכות של בישולים במטבח ונקיון הבית עד שנפטרה בעקבות חולשה וחולי בזמן שאביה למד תורה וזכה לתהילה. אחותה של נעמי, ממשיכה את דרכה הבלתי מודעת של האם. אך נעמי לא מסכימה לכך ומורדת. נעמי בעלת אופי חזק ומאופק. היא מעידה על עצמה שהיא אף פעם לא בוכה אף לא בזמן פטירתה של אימה. היא יודעת מה היא רוצה ונלחמת למען מטרותיה. לגבי מיניותה, גם אם היא לא מצהירה עליה ברבים ויוצאת לגור לבד כחלק "מהמהפכה" שהיא כביכול מנהלת, העצמאות הדתית, הסמכת האישה לרב (על זה ניתן ללמוד מהשיחתה עם ארוסה לשעבר) זה בכל זאת צעד גדול בעולם שהיא חייה בו. אם בתחילת הסרט היא עוד מבקשת את אישורו של אביה לדחות את החתונה וללכת ללמוד במדרשה בהמשך, כשהיא מבינה שהיא רוצה לעבור לגור עם מישל היא מחליטה ואין כאן שום רמז לכך האם היא תבקש רשות מאביה. אחרי הסילוק מהמדרשה, היא מבצעת את החלטתה. מהסצינה בבית אביה, בה היא מגיעה לביתה כדי לבקר את משפחתה אנחנו מבינים שאביה אינו מרוצה מהתפתחות העניינים. הוא לא מגיע לישיבה ומסתגר בבית במשך שבוע. הוא אינו מסתיר את אכזבתו הוא אפילו לא מסתכל עליה, קורה לה "האורחת" משאיר אותה להתעמת עם ארוסה לשעבר ונעלם. גם כאן בא לידי ביטוי החוזק של אופיה, היא לא מפחדת

²⁶² ראה שם שם

²⁶³ http://www.seret.co.il/movies/s_movies.asp?MID=2309

להתעמת לא עם אביה ולא עם ארוסה למרות שהיא מכירה את עמדתם, היא בטוחה במעשיה והולכת עם החלטותיה עד הסוף גם אם הוא יהיה מר (תשאר לבד, תהיה מנודה מהמשפחה וכו'). את הנחישות שלה והבטחון במעשיה רואים גם לקראת סוף הסרט בדרכה לחתונתם של מישל ויאנקי, היא פוגשת את הרבנית. הרבנית שמצפה לה אומרת לה שהיא מזכירה לה את עצמה ומוסיפה ש"כדי להשיג מטרה גבוהה יותר לא שוברים את הקיר עם הראש", אך נעמי אומרת לה ישירות ובלי התלבטויות: "אני לא כמוך, אני לא פחדנית". רק בחתונה של אהובתה, בזמן שמישל עומדת תחת החופה, נראית הפגנת רגשות מסוג אחר אצל נעמי. היא בוכה. אך זה לא אומר שהיא נשברה והתחרטה, אלו הן דמעות של אובדן וכאב. אנו רואים שדמותה של נעמי מתפתחת מאוד מתחילת הסרט, מדמות מאופקת שאינה מסוגלת להפגין רגשות, שאפילו לאחר מות אימה לא מצליחה לבכות, היא הופכת מצד אחד רכה יותר אך חזקה והחלטית האחרת על עתידה. מצד שני: את ההתפתחות ניתן לראות בסיטואציות הבאות: תחילה היא לא מוכנה לשמוע על התיקון לאנוק, ובהמשך היא מרכיבה אותו מארבעה תיקונים שונים, ומנסה, לפחות באחד מהם, להיכנס לנעליה וללבוש קודם את השק שהן הכינו לצרפתייה. אחר כך היא אף משתכנעת שפיקוח נפש דוחה שבת, ומוכנה ללכת לבית חולים באמצע ארוחת שבת ולהתעמת מאוחר יותר עם הרבנית וכל העולם כדי ללוות את מאדם קסלר בדרכה האחרונה. סערת הרגשות שהיא מפגינה לאחר שמישל מספרת לה על החלטתה ודרכיהן נפרדות. היא זורקת את כל מה שהכינה לשבת, את הפרחים שקנתה ואת השלט "ברוכה הבאה" שתלתה על הדלת, וכשיענקי מגיע אליה כדי להזמינה באופן רשמי לחתונתם, היא אף זורקת עליו אגרטל ופוצעת אותו. ושיא הרגש והפגנה משמעותית של רגשות באים לידי ביטוי בחתונתה של חברתה, מבחורה מאופקת הופכת נעמי, גם אם לזמן מועט, לנערה בוכה.

לעניות דעתי, דמותה של נעמי אינה דמות של בחורה דתית טיפוסית. כמו בכל קבוצה, גם בקרב הדתיים ישנם כל מיני סוגים של אנשים. אך הרוב הקובע הוא של כאלה שחיים או הלומדים לחיות עם מה שיש. מעטים מאוד המקרים בהם מעזים גם הגברים או הנשים לשנות משהו ולצאת נגד ערכים והחוקים שקובעים המשפחה והחברה.

עוד פרט חשוב בנוגע להצגת דמותה של נעמי, מראה החיצוני- כל הבנות במדרשה לבושות צנוע ומאופק אך לנעמי סגנון לבוש משלה. לאורך כל הסרט כמעט בכל סצנה, היא לבושה כלבוש הגברים. חוץ מהחצאית הארוכה כמובן, היא לובשת חולצה מכופתרת וסוודר. לפי דעתי זה מראה על הצורך שלה להדמות ולהיות חלק מהעולם הגברי, ה"אסור", הזה. אפילו כשהיא עוברת לגור לבד, ומחכה למישל שתגיע היא עדיין לבושה בסגנון גברי ורק בסוף הסרט, לחתונה, הנשיות שלה יוצאת לאור והיא לובשת שמלה. גם הדרך בה היא מסורקת מראה על איפוק וסגנון מסוים.

1: 50: 06

13: 32

36: 22

All images are copyright © monterey media inc.

מישל: מגיעה למדרשה בניגוד לרצונה. היא נשלחת על ידי הוריה מצרפת לצפת עקב "קשיים" שגרמה להוריה וגם כדי למצוא לה שידוך הגון. מישל מייצגת נערות רבות בחברה החרדית שנמצאות שם בעל כורחן. גם כדמות שברור לצופה שאין מקומה בבית המדרש הנשי, הדיבור על משברים באמונה או על פקפוקים נשאר מתחת לשולחן ואינו בא לידי ביטוי באף סצינה. אומנם היא מנסה למרוד בהחלטת הוריה וגם מהתנהגותה ברור שהיא לא מחבבת, בלשון המעטה, את העולם בו היא חייה אך החתונה עם יענקי מסמלת את הכניעה החד משמעית שלה. למרות שהיא

מודה באהבתה לנעמי, לאחר זמן היא פשוט מבינה שאין לה כח לצאת נגד החיים אותם היא חיה ונגד כל אותם האנשים, ובראש ובראשונה הוריה, שהם חלק מחייה ומעולמה, כי היא בטוחה שזהו מאבק שנועד מלכתחילה לכישלון, אז היא נכנעת מבלי אפילו לנסות. אי אפשר לומר שמישל חלשה, היא כן מורדת, מורדת נגד חוקי המדרשה וההלכה כשמבקשת מנעמי להרכיב תיקון לאנוק הגוססת. מורדת כאשר היא מאמינה שאין להשאיר אדם גוסס לבדו, בין אם הוא יהודי ובין אם לא, ולמרות האיסורים היא מוכנה להשאיר בשבת את הפלאפון על רטט כדי להיות זמינה לרגע של קריאה מבית החולים כדי ללוות את אנוק בדרכה האחרונה.

סיגל: חוזרת בתשובה ללא רקע תורני קודם (שוכחת לברך או נשבעת וכו') לקראת סוף הסרט הופכת מבחורה חביבה ומבולבלת לקנאית דתית סגורה ומהודקת. בגללה התיקון של אנוק נעצר באמצע, היא סבורה שהתיקון צריך להעשות בצורה אחרת לגמרי, שהחרטה צריכה להיות מוחלטת ושלא מגיעה לצרפתייה לעבור את התיקון בכלל כי היא לא מתחרטת אמיתית. למרות שהבנות האחרות, הדתיות מהבית, מפצירות בה לעזוב אותה ולתת לה לעבור את התיקון בדרך שהיא מרגישה, היא מתפוצצת, גוררת את אחת הבנות יחד איתה ובכך קוטעת את התיקון. בעקבות הגרירה הגסה, שוברת שיינה את הרגל ואין ברירה אלא לספר לרבנית על המקרה. מאוחר יותר, כאשר הבנות בערב שבת מתגנבות מהמדרשה ומלוות את אנוק בדרכה האחרונה, היא מלשינה עלהן לרבנית ובכך גורמת לסילוקן מבית המדרש. כאן ישנה ביקורת סמויה של נשר על תופעה קיימת וידועה בקרב החוזרים בתשובה, לקבל או לקחת דברים בצורה קיצונית מדי, לכך שהדת יכולה להוביל לפנטזיות יתר, לסגירות ולהתרחקות מהמשפחה ומהסביבה. אבל היא גם לא מתקבלת בברכה בצד השני. מישל מכנה אותה המלשינה הבנות מתרחקות ממנה והיא כמובן לא מוזנמת לחתונתה לעומת שיינה שכן מוזנמת. וגם לא ברור מה עולה בגורלה לאחר מכן. סיגי היא כמו הרב והחברה הגברית המתנכלת, דמות של אנטי גיבור. לא מספיק שיש את הגברים השולטים והלא נותנים לנשים לחיות ולהתקדם בחופשיות, יש גם את סיגי שתורמת לכך. זאת בעצם התפתחות שלילית של הדמות, מבחורה נעימה למלשינה פנטית.

לגבי הצגת הדמות-לא מפתיע אותי שנשר אינו מציג את הבעיה בצורה בולטת יותר ובוחר לברוח. ביכולתו היה לפתח את התופעה בצורה נרחבת יותר.

אנוק: אישה נוצריה צרפתייה שהיאשמה ברצח מאהבה היהודי וישבה 15 שנה בכלא. היא חולה אנושות וחוזרת לצפת כדי לעבור תיקון ולזכות בסליחתו של השם לפני מותה. גם כאן בוחר נשר לברוח מקונפליקט לכן אינו בוחר באישה חרדית כנואפת אלא בנוצריה. רב הקהילה בצפת אינו מוכן להקשיב לה אפילו ומגרש אותה. לטענתו (תפיסה תורנית), מגיע לה עונש מוות על ידי סקילה באבנים ולא שום תיקון. ייתכן ויש כאן ביקורת סמויה על עולם התורה החרדי.

הרבנית: מנסה לחולל מהפכה פמיניסטית פנימית בתוך העולם החרדי. היא מודעת לעובדה שהפמיניזם הדתי קשה בהרבה מהחילוני, וכי במהפכתה עליה לצאת נגד ההלכה השובניסטית ובו בזמן גם לחיות על פי אותה הלכה, שזה בעצם דבר והיפוכו. הרבנית מלמדת את הבנות להעמיק

בלימוד הגמרא וחולמת על ימים בהם גם אישה תוכל להיות "רב". אך עד אז הדרך עדיין ארוכה והיא מנסה לתמרן בעדינות בתוככי העולם החרדי, שהגברים הרבנים שולטים בו וקיום המדרשה אינו לרוחם כלל. היא צריכה לקבל את אישורם בכל מה שתעשה, והחלטותיה תלויות באישורם ואנחנו נחשפים בהדרגה למחיר הכבד אותו היא נאלצת לשלם כדי לקבל אישור זה. דמותה של הרבנית נשארת ללא התפתחות. היא ממשיכה את מאבקה "ללא שבירת הקיר עם הראש" וגם אם היא בתוך תוכה כן תומכת בהתנהגותן ובהחלטותיהן של הבנות, היא ממשיכה לפעול על פי מה שמכתיבים לה הגברים. נעמי מעזה וקוראת לה "פחדנית" והיא לא עונה.

הקונפליקטים בסרט:

קונפליקט הבנות עם מישל על החלון בחדר - שלושת הבנות כבר מאורגנות ומסודרות בחדרן כאשר מישל מופיעה בטענה שהיא מעשנת, זקוקה לחלון פתוח ואצלו יש חלון שנפתח. היא משתלטת על מיטה בחדרן. הבנות לא אוהבות אותה מהרגע הראשון. ביקורת סמויה לכך שבנות חרדיות לא מקיימות את "ואהבת לרעך כמוך".

קונפליקט הבנות על התיקון לאנוק - הצרפתייה מבינה שמישל, שגם דוברת צרפתית, יכולה לעזור לה בתיקון המיוחל, לכן היא מתקשרת למדרשה ומבקשת מהרבנית שידאגו לה לאוכל ושיש עדיפות לבחורה דוברת צרפתית. הבנות מביאות לה אוכל ומישל הסקרנית מתחקרת אותה על עברה המסתורי. אנוק במודע עונה לה על שאלותיה, בנוסף מישל מחפשת עליה מידע גם באינטרנט. בביקורן השני של הבנות אצלה היא מבקשת מהבנות את עזרתן בעשיית תיקון לנפשה המתייסרת. מישל בטוחה שנעמי תצליח להרכיב תיקון כזה ונעמי מצדה חושבת שזה דבר אסור ולא פשוט. בסופו של דבר מצליחה מישל לשכנע את חברתה והן מחפשות בספריהם של הרמב"ם ושל הארי הקדוש. לאחר תיקון מתאים מצליחה נעמי לפרק ארבעה תיקונים קיימים ולחבר תיקון שיתאים למקרה של אנוק.

קונפליקט הבנות עם רבנית המדרשה והרב הראשי לאחר שהפרשה מתגלה - הרב מזהיר את הבנות שאם ימשיכו במה שהן עושות הוא יצטרך לזרוק אותן מהמדרשה ואף מאיים בסגירתה. הבנות לא מקשיבות לרב ובערב שבת יוצאות לבקר את אנוק הגוססת בבית החולים. מישל גם יוצאת נגד ההלכה ומשתמשת בפלאפון בטענה שזה פיקוח נפש. בסופו של דבר הן אכן נזרקות משם.

קונפליקט בין נעמי למישל על רקע מערכת היחסים ביניהן ובנוגע לעתידן - אחרי שהיחסים בין נעמי למישל עוברים מחברות למשהו אינטימי יותר מישל מחליטה לברוח כי היא לא מצליחה להתמודד עם המצב החדש. נעמי כועסת עליה מאוד ומסבירה לה שאם היא דואגת מבחינה תורנית אז הלכתית אין עם זה שום בעיה. מאוחר יותר מישל משתכנעת שטוב לה עם נעמי היא נרגעת ושתייהן מחליטות לעבור לגור יחד אחרי סיום הלימודים במדרשה. לאחר שהן מסולקות מהמדרשה, מישל חוזרת לצרפת ונעמי שוכרת דירה אליה לאחר זמן מסוים צריכה להגיע גם מישל. מישל מגיעה ומספרת לחברתה שהיא חשבה על הכל ואינה מסוגלת לצאת נגד כולם. היא רוצה משפחה נורמלית ולכן תתחתן עם יענקי מבית המרקחת. נעמי כועסת ומישל עוזבת.

יענקי ונעמי - יענקי מגיע לביתה של נעמי כדי להזמין לחתונתם באופן רשמי, כיון שהוא בטוח שהיא לא תעשה זאת. הוא מספר לה שמישל סיפרה לו הכל ומבקש ממנה להגיע כי זה חשוב לה מאוד. היא מסרבת זורקת עליו אגרטל, רסיס פוגע בו והוא עוזב.

בנוסף קיימת גם התנצחות קטנה בין יענקי, נגן כלי זמר ורוקח, לבין מיכאל, ארוסה של נעמי. מיכאל מגיע לצפת כדי לבקר את נעמי במדרשה. היא לא כל כך שמחה על ביקורו ומספרת על כך למישל. בתגובה מציגה חברתה יציאה משותפת למסעדה, היא תבקש מהרבנית שתקבע לה דייט עם הרוקח מבית המרקחת וכל הארבעה יפגשו במסעדה. מה שהן אכן עושות. הזוגות נפגשים וברגע שמיכאל מגלה שיענקי הוא נגן כלי זמר ולא תלמיד חכם, כמוהו, הוא מתחיל להקניט אותו. הגבר הדתי נחשב כאיכותי אם הוא תלמיד בישיבה מסויימת. יענקי קולט מיד את שינוי היחס מצידו של ארוסה של נעמי ומנסה להציל את המצב על ידי הוספה שגם הוא למד בישיבה אך מיכאל מתגרה בו בכל זאת ומנסה להוציאו כפחות מוכשר וכנראה זאת הסיבה שיצא מהישיבה ומתפרנס כנגן. ענקי מחזיר לו וקורא לו "פוץ ירושלמי" וכך הלאה. לאורך כל הארוחה מתנצחים שני הגברים אחד עם השני כשבסופו של דבר יענקי יוצא מובס כי בלי כוונה מפיל את תוכן השולחן עליו הם אכלו.

סיכום הסרט "הסודות" :

בסרטו "הסודות" מציג נשר את הדת כעולמם של הגברים השולטים בכל. הם החלטיים, חד משמעיים ואינם מוכנים ולא מחפשים פשרות, מצווה זו מצווה, חוק הוא חוק ואם ההלכה לא מתפשרת אז גם לבני האנוש אין מה להתפשר. על פי דעת גברים אלה הגדירה ההלכה תפקידים מוגדרים לגברים ולנשים ואין לנשים לא אישור ולא סמכות לערער על הגדרה זו.

01: 50: 10

All images are copyright © monterey media inc.

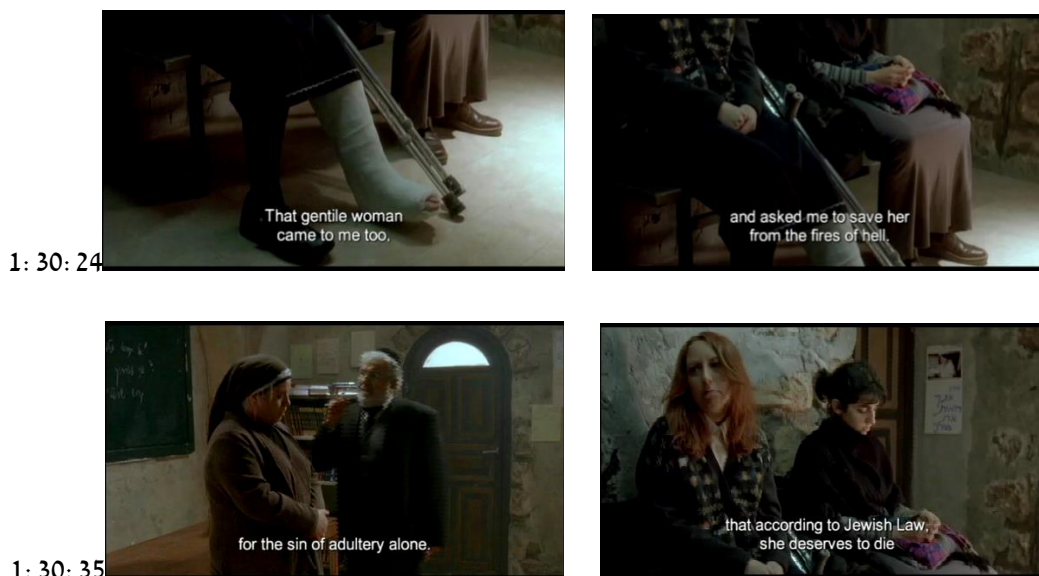
על פי דעה שובניסטית זו, אין לאישה את היכולת להיות רבנית ובמיוחד לא להתעסק בקבלה. מחובותיה לדאוג לבית כי היא עיקרו, לדאוג לחינוך הילדים ולטפל בבעל כמובן שללמוד היא כן יכולה אך לא יותר מדי.

01: 50: 06

All images are copyright © monterey media inc.

לגבי הנשים הלא יהודיות יש לרבנים דעה אחרת לגמרי, הם אינם מוכנים לעזור בתיקון ל"גויה" שאין לה שום קשר ליהדות, על אחת כמה וכמה למשהי נואפת שעונשה, על פי ההלכה, הוא מלכתחילה עונש מוות.

All images are copyright © monterey media inc

הנשים, לעומת הגברים, מוצגות כדמיות חלשות ונשלטות. יש מעין זלזול בכל הנוגע לחלומותיהן ושאיפותיהן. הרב, שכנראה כבר מלכתחילה לא אהב את רעיון הקמת המדרשה לבנות, מחפש כל תירוץ שיעזור לו לסגור את המדרשה ונתלה במיוחד בחילולן של המצוות כפי שעשו נעמי ומישל. מיכאל, ארוסה של נעמי, מזלזל בלימודיה של נעמי ומופתע כשהיא מספרת לו על הלילות בהן גם הן נשארות ערות ולומדות ממש כמו הגברים. בעולמם של החרדים, על פי סרטו של נשר, נהוג שהנשים בדרך כלל לא יוצאות ללמוד הן נשארות בבית כדי לטפל בילדים ולשמור על הבית, וכשיש בנות שאינן מסכימות לכך והיו רוצות לשנות משהו הן לא תמיד מעזות או אם כן אז הן מנסות לעשות זאת על פי הכללים, כמו הרבנית, לאט ובשקט, "בלי לשבור את הקיר עם הראש". לכן הרבה

פעמים צריכות נשים כאלה להסתפק במה שיש ולחכות בסבלנות לשינויים גדולים יותר שלהן לא תמיד יש השפעה עלהם, אחרת המחיר שיצטרכו לשלם יהיה כבד והן לא מוכנות לזה. ואחרות שכן מעזות לעשות שינוי והולכות "ראש בראש", כמו נעמי, בסופו של דבר מנודות ונשואות לבד.

לדעתי בוחר נשר להציג סיטואציה פחות בעייתית בחברה החרדית. יש מקרים או קונפליקטים קשים ומסובכים יותר אותם הוא יכול היה להציג. הוא אינו מפתח את החזרה בתשובה של סיגי, למרות שבמקרה היה באפשרותו להציג את הקונפליקט בהרחבה. על העניין המיני של נעמי הוא לא מרחיב בכלל והיא מנודה מהמשפחה רק כי העזה לבטל את נישואיה לארוסה. באחת מהביקורות השליליות נכתב כי ישנו נסיון של נשר לפצח את החברה החרדית מבפנים. אינני מסכימה עם קביעה זו. נשר אינו מנסה לפצח את החברה החרדית מבפנים, הוא פשוט מציג מצב שעל פי דעתו קיים בחברה זו, הלכה שמכתיבה את החוקים וגברים שמנסים לשמור ולפעול על פי חוקים אלה. ההפך, ניכרת בריחה מההתמודדות עם בעיות, תהיות ושאלות ברגעי שיא.

בעיה נוספת שמבטלת את הטענה שהוא מנסה לפצח את החברה החרדית מבפנים היא הסצינה במקווה, סצינה אשר מוצגת בדרך לא מקצועית. שתי הבנות הן עדיין רווקות, והפעם הראשונה שבחורה יהודיה הולכת למקווה זה בדרך כלל יום לפני החתונה לכן המשפט "תראי לה (לאנוק) מה צריך לעשות" אינו במקום ובמיוחד המשפט של שנעמי "אימא לקחה אותי למקווה כשהייתי בת שמונה" אינו מתאים וגם אם כן, למקווה עצמו נכנסת רק הטובלת והבלנית.

פסקול הסרט:

יצירת המוסיקה של "הסודות", הייתה שונה ואתגרית משאר סרטיו של נשר, שכן הסרט מתרחש בתוך עולם סגור ונסתר של ארבע צעירות דתיות במדרשה בצפת. נשר עבר חודשים ארוכים כדי להפיק את השילוב הדרוש בין המוסיקה המודרנית והמוסיקה הליטורגית המושרת במדרשה.²⁶⁴ המפיק, אשר ביטנסקי, שהיה שותף למסע מוסיקלי זה, הציע לעבוד עם שני יוצרים השונים זה מזה: דניאל סלומון ומלחין מוסיקת העולם²⁶⁵ איל סלע. הפקת המוסיקה ארכה למעלה משנה והתוצאה: אלבום שכולל שירים אותם כתב והלחין דניאל סלומון בביצוען של דנה עדיני, שמבצעת גם את שיר הנושא לסרט, ומאיה רוטמן²⁶⁶. כמו כן, בפסקול מוסיקה שהקליטו חברי התזמורת הפילהרמונית הישראלית ושירים דתיים שחלקם מסורתיים וחלקם חדשים בביצוען של שחקניות הסרט ובאחריותו של איל סלע.²⁶⁷

²⁶⁴ <http://www.musicaneto.com/product>, הסודות-פסקול הסרט 17.07.2017 23: 53
²⁶⁵ מוסיקת העולם- מוסיקה אתנית? מוסיקה למדיטציה? שילוב המרכיבים יוצר מוסיקה לא שגרתית, הפועלת על כל החושים. קטעים מסוימים במופע מוסיקת עולם הם שלווים ושקטים, ואחרים אנרגטיים וריקודיים. המשותף לכל הקטעים: המוסיקה מעוררת עניין ודמיון ללא גבולות. ברבים מהמופעים, מצטרפים מוזיקאים נוספים, שמייצרים מוסיקה אתנית בכלי נגינה נוספים, כמו קאנון, דרבוקה, דגימבה ועוד. 17.07.2017 23: 53
²⁶⁶ <http://www.nikolevy.com/nikolevy-musician/world-music>, 17.07.2017 23: 53
²⁶⁷ <http://www.musicaneto.com/product>, הסודות-פסקול הסרט 17.07.2017 23: 53
ראה שם שם

הביקורות על הסרט:

הסרט זכה לביקורות פחות חיוביות:

"למרות הופעה מושלמת של אניה בוקשטיין, "הסודות" של אבי נשר, שאמור לחשוף את עולמן של נשים חרדיות, הוא סרט חסר אמירה ונשמה", כותב אורון שמיר בעכבר און ליין²⁶⁸. הוא ממשיך ואומר שהפוטנציאל להיות סרט מעולה ומשמעותי היה קיים בהחלט, אלולא הנטייה של נשר לחזור בו מהמוטו הקולנועי שלו "עד הסוף" וממהר לחתוך את סיפורו לפני שיגיעו לנקודת אל-חזור עלילתית²⁶⁹.

אהרון לפידות²⁷⁰, עיתונאי ותיק, בעל ניסיון רב כותב בעיתון 'ישראל היום' בכתבה שנכתבה בעקבות מרתון סרטים של נשר²⁷¹:

"הסודות" הוא הפחות מוצלח בעיניי, אבל גם הוא נוגע בנקודה אקטואלית ומנסה לפצח את

החברה החרדית מבפנים²⁷².

ביקורת קשה למדי נכתבה על ידי אורי קליין²⁷³, מבקר הקולנוע של הארץ, אותה אסכם במשפט אחד שכתב:

"המחמאה העיקרית שאפשר לחלוק לסרט היא שהוא עדיף על "סוף העולם שמאלה"²⁷⁴.

יאיר רוה חולק על עמיתו:

"אבי נשר, אחד הבמאים הגדולים של הקולנוע הישראלי, חוזר עם סרט חדש. "הסודות" הוא סרט מסחרר ויפה על אמונה, מרד ואחוזה (וגם קצת סקס)"²⁷⁵

ואסף וייס²⁷⁶ אף מחדד וכותב:

"נשר, במידה רבה גם בזכות התסריטאית הדתיה והמוכשרת הדר גלרון, והשחקניות הראשיות שובות הלב שעברו הכשרה יסודית בתפילה ולימוד גמרא, מחליף את עולם הזוהר התל-אביבי בספר

²⁶⁸ http://www.mouse.co.il/CM.articles_item,514,209,12482.aspx מתוך עכבר העיר, ביקורת קולנוע רומן

לסבי במדרשה של צפת יום ראשון 17 ביוני 2007 13:00 מאת: אורון שמיר, עכבר און ליין 17.07.2017 23:53

²⁶⁹ ראה שם

²⁷⁰ <http://www.israelhayom.co.il/site/writer.php?id=37> מתוך הצוות המוביל, צוות ניהולי של ישראל היום

י 17.07.2017 23:53

²⁷¹ <http://www.israelhayom.co.il/article/92741> מתוך העולם על פי אבי נשר, מרתון סרטי אבי נשר, הוט בידור

ישראלי / אהרון לפידות

²⁷² ראה שם 17.07.2017 23:55

²⁷³ <http://www.mouse.co.il/Tags/19221.aspx> מתוך אורי קליין, עכבר העיר 17.07.2017 23:55

²⁷⁴ <http://www.haaretz.co.il/gallery/1.1418574> מתוך הארץ-גלריה "יש מה להסתיר" מאת אורי קליין

17.07.2017 23:50

²⁷⁵ <http://cinemascope.mako.co.il/archives/583> מתוך סינמסקופ של יאיר רוה, הר אדוני(הסודות) ביקורת,

יאיר רוה 17.07.2017 23:55

²⁷⁶ <http://www.the7eye.org.il/topic> 17.07.2017 23:57

הזוהר הקדוש בצורה מבריקה, משכנעת ולפרקים אף מטלטלת. כי בסופו של דבר, סיפור עשוי טוב מצליח לרגש"...

הביקורת בחו"ל היו מעודדות יותר, חבר IMBD²⁷⁷, מברזיל כותב:

"Ha-Sodot" a.k.a. "The Secrets" is a beautiful, sensitive and transgressor romance in a society ruled by conservative rabbis and extremely repressive with women²⁷⁸

"סרט יפה ועדין של רומן בלתי אפשרי בחברה של רבנים שמרנים ומוקשים"

הסרט היה מועמד בשנת 2007 מאת האקדמיה לקולנוע הישראלי בקטגוריות הבאות: שחקנית השנה, תפקידי משנה, העריכה, אומנות, תלבושת, פסקול וצליל. כמו כן היה מועמד מאת GLAAD Media Awards בשנת 2010²⁷⁹.

In 2007, Nesher's *The Secrets* also premiered as an official selection at the Toronto Film Festival²⁸⁰

הסרט פעם הייתי משנת 2012:

הרקע:

"פעם הייתי" בויים בהשראת ספרו של אמיר גוטפרוינד, "בשבילה גיבורים עפים"²⁸¹. גם סרטו זה כמו "סוף העולם שמאלה" מתרחש בשנת 1968, אך כאן מוצגת ההחברה הישראלית מזווית אחרת לגמרי.²⁸² בנוסף לכך לשנה זו ישנה גם משמעות סמלית²⁸³, בהקשר פנימי, זו השנה שאחרי מלחמת ששת הימים, ובהקשר הבינלאומי - זו השנה שבה הגיעה לשיאה המחאה נגד מלחמת וייטנאם בארצות הברית והמהפכה שבסופו של דבר לא פרצה, בצרפת.²⁸⁴

חידוש או שוני בסרט זה לעומת סרטיו האחרים, שעלילתו ממוקמת במסגרת של פלאשבק.²⁸⁵ הגיבור במחשבותיו חוזר לעיר חיפה של שנות השבעים ודרך הנוסטלגיה מספר את סיפורה ישראל בשנות השישים. בשנים אלה ארץ ישראל, מדינה של קיבוץ גלילות, בנוסף לקשיים של מדינה מתהווה, מתמודדת עם קושי נוסף המאפיין מאוד את התקופה.²⁸⁶ המפגש בין הצברים וותיקים ישראלים לניצולי שואה²⁸⁷. מפגש שלא תמיד היה פשוט, בנוסף להתמודדות עם הזיכרונות, האובדן

²⁷⁷ <http://www.imdb.com/>, the world's most popular and authoritative source for movie, TV and celebrity content. 17.07.2017 23: 57

²⁷⁸ <http://www.imdb.com/title/tt0782867/> 17.07.2017 23: 57

²⁷⁹ http://www.imdb.com/title/tt0782867/awards?ref=tt_awd_Awards 17.07.2017 23: 57

²⁸⁰ <https://cinemastudies.sas.upenn.edu/events/2014/November/FilmmakerAviNesher> 17.07.2017 23: 57

²⁸¹ http://www.mouse.co.il/CM.articles_item,1019,209,51252.aspx מתוך פעם הייתי: סימפטי יותר מסרטיו

הקודמים של נשר, מאת: אורי קליין 17.07.2017 23: 57

²⁸² ראה שם שם

²⁸³ ראה שם שם

²⁸⁴ ראה שם שם

²⁸⁵ ראה שם שם

²⁸⁶ http://www.mouse.co.il/CM.articles_item,1019,209,51252.aspx מתוך פעם הייתי: סימפטי יותר מסרטיו

הקודמים של נשר, יום חמישי 24 ביוני 2010 03: 00 מאת: אורי קליין 17.07.2017 23: 59

²⁸⁷ ראה שם שם

והזוועות של השואה היו צריכים הניצולים להתמודד עם אוכלוסיה לא מבינה ועויינת. זיכרון השואה זאת אחת הנקודות החשובות של הסרט.

העלילה:

הסצינה הפותחת את הסרט היא מלחמת לבנון השנייה בזמן שיגור טילים על חיפה.²⁸⁸ אריק בורשטיין ואביו בדרכם לעורך דין. יענק'לה ברייד, השדכן וחבר ילדות של אביו של אריק, נפטר ובצוואתו מוריש את כל רכושו לאריק. מכאן עלילת הסרט חוזרת אחורה, לתקופה שאחרי מלחמת ששת הימים, התקופה שבה פורחת התרבות הנגד האמריקנית וקיימת המולה גדולה סביב הפלישה הסובייטית לצ'כוסלובקיה. אריק הצעיר, שחולם להתגייס לצבא ולא מבין את כל ההמולה סביב האהבה והלא מלחמה, פוגש את ברייד כשזה מציע את שירותיו כשדכן. אחר כך מציע ברייד לאריק עבודה כבלש פרטי. הוא צריך לעקוב אחרי משודכים פוטנציאליים בתמורה לחמש לירות לשעה.²⁸⁹

בריייד מנהל את עסקי השידוכים במשרדו בעיר התחתית, מהר מאוד נגלה לצופה כי השידוכים אינם מקור פרנסתו היחיד. הוא מאוהב בקלרה, ניצולת שואה מרומנייה, שלצערו אינה מחזירה לו אהבה. קלרה עוזרת לבריייד בעסק, היא מלמדת ריקודים סלוניים ומיעצת ללקוחותיו. גם לקלרה זאת לא פרנסתה היחידה, בדירתה מתקיימים משחקי קלפים אסורים.²⁹⁰ משחקים, שמאוחר יותר, מתגלים כגלגל הצלה לניצולי השואה המתקשים להירדם בלילות עקב הזוועות שעברו ולכן הם מעבירים לילות חסרי שינה במשחקים בביתה של קלרה.

ברקע הסרט אוכלוסיה מגוונת מאוד: זונות, ערבים וערביות בלבוש אותנטי, מוכר עיתונים, מוכרי סחורה גנובה, אנשי "השוק השחור" ועוד.²⁹¹ כמו כן יש את משפחת הגמדים, קורבנות מנגלה, המנהלים סינמה עממי שמקרין סרטים הודיים (עובדה היסטורית).

העלילה מקבלת תפנית כאשר מגיעים ארצה אל השכנים העיראקיים, הדוד נאג'י ובתו. תמרה, צעירה יפהיפה ופרובוקטיבית המושפעת מרוח התקופה, מעוררת סערה במשפחה וגורמת גם לאריק סערת רגשות. בין השניים נוצרים יחסי אהבה-שנאה. דמות נוספת שגורמת לתפנית בעלילה היא זו של מאיר, ספרן קומוניסט, בעקבות אהבתו האובססיבית לקלרה.²⁹²

פסקול הסרט:

²⁸⁸ <https://davidmerhav.wordpress.com> מאת דוד מרחב Posted on יוני 30, 2010 קולטורה 23: 59 17.07.2017
²⁸⁹ <https://davidmerhav.wordpress.com> מאת דוד מרחב Posted on יוני 30, 2010 קולטורה 23: 59 17.07.2017

²⁹⁰ ראה שם

²⁹¹ ראה שם שם

²⁹² ראה שם שם

פסקול הסרט הוקלט בלונדון באולפני אבי רוד²⁹³ על ידי המלחין פיליפ סארד שהיה מועמד לאוסקר על "טס" של רומן פולנסקי, והלחין לפולנסקי גם את "הדייר" ואת "פיראטים"²⁹⁴ מה שמרמז על רמה מסוימת של מלחינים איתם נשר עובד.

הדמויות מרכזיות ודרך הצגתן:

יענק'לה ברייד - ניצול שואה מרומניה המתגורר בארץ כבר כ-20 שנה. ברייד מתפרנס משדכנות ומעסק נוסף שמוזכר כאסור. השדכן עבר הרבה בחייו אך מאמין בכוחה של האהבה. הוא מאוהב בקלרה, שאף היא ניצולת שואה, ותמיד נמצא לצידה. ברייד אדם הגון בעל ערכים שבאים לידי ביטוי כמה פעמים בסרט: כאשר הוא סועד עם אריק במסעדה רומנית וקבוצה של חיילים צוחקת על קומתה של סילביה, הוא קם להגנתה ומכריח את החייל להתנצל. דוגמא נוספת: במסגרת מקצועו כשדכן חשוב לו מאוד להכיר את האנשים איתם הוא עובד ואותם הוא משדך כדי לא לאכזב. זה מראה עד כמה שהוא אחראי במעשיו.

הצגתו של ברייד כניצול שואה החיי בארץ היא אמינה. נשר חשב על כל הפרטים: המספר על היד, הצלקת על פניו והצליעה יכולים להעיד על משהו קשה שעבר. גם הדיאלקט והשפה הלא תקינה הם חלק מייצוג דמותו של ברייד. כמנהגם של הניצולים ובמיוחד בשנים אלה, גם יענק'לה לא מרבה לדבר על השואה, ואם כן אז הוא מספר סיפורים פחות כואבים, סיפורים עם סוף טוב. זה מראה שהוא אינו אדם מתייאש ורואה את הטוב בכל רע.

דמותו היא דמות ריאליסטית. כמובן שמעטים הם האנשים ששרדו את השואה ונשארו אופטימיים גם אם הצליחו לבנות משפחה חדשה, בלב לבם אולי נשארו פסימים, הפסיקו להאמין בטוב, באלוקים ונסגרו בתוך עצמם. אך יש גם כאלה שאופטימיות ואמונה בסוף טוב לוותה אותם אחרי השואה. וכזה הוא ברייד. לצערי לסיפורו סוף מר ועצוב. בעקבות הטראומה שעברה קלרה, אהובתו, בחרה היא להתרחק ממנו והוא עד סוף ימי חייו נשאר ללא אהבה וללא משפחה. לפי דעתי דמותו לא התפתחה אלא נסגרה, ההתרחקות של קלרה גרמה לו לאבד את האופטימיות לגמרי ולהתרחק מאנשים אחרים להם היה חשוב, כמו אריק.

קלרה אפשטיין - ניצולת שואה יפה, אלגנטית, אצילית, מעודנת, רגישה ('סרט הודי זה הרבה כאב לב ומוסיקה' קלרה לאריק) וחברתו הטובה של יעקוב ברייד. למרות עברה הקשה ונסיונה המר, מנסה להשאר חזקה ולהראות אופטימיות. חוץ מהשואה, שהשאירה עליה את חותמה, עוברת קלרה שני ארועים לא נעימים כשאחד מהם מפיל אותה סופית. הראשון: כשהיא שותה תה חם מדי היא מגלה לאריק שבזמן השואה עבדה במפעל לייצור עופרת וקיבלה הרעלה. אחר כך היא מספרת על בנה שלא גר איתה כי היא לא מצליחה לגדל אותו כי אין לה כוחות לזה והיא לא רוצה שיגדל עם אימא "מקולקלת". ממשבר זה היא מתנערת יחסית מהר, הולכת לשטוף את פניה מבקשת מאריק שישמור על דסקרטיות בקשר למשחקי הקלפים והסצינה עוברת הלאה. הארוע השני שקלרה עוברת

²⁹³ <http://cinemascope.mako.co.il/archives/4002> מתוך הבלוג של יאיר רווה, בלעדי ל"סינמסקופ": קטע מתוך פסקול "פעם הייתי" של אבי נשר 00:01 18.07.2017
²⁹⁴ ראה שם

וששובר אותה לגמרי עד כדי כך שמהיא גם מוותרת על קירבתו של יענק'לה באופן מוחלט, כאשר מאיר הספרן מצליח בכל זאת במזימתו ובעיתון מופיעה כתבה של עיתונאי המעליבה ופוגעת בה וביענק'לה ברייד. שנה מאוחר יותר קורא אריק מודעת אבל המבשרת את פטירתה. גם דמותה של קלרה כמו של יעקוב ברייד היא דמות ריאלית. היא נשארת אופטימית על אף עברה המר, ומנסה להמשיך לחיות בדרך שהיא מסוגלת. מסיפורה לאריק ניתן להניח כי העניין עם בנה מציק לה, אחרת היא לא הייתה מדברת על זה, והיא היתה רוצה שהדברים היו אחרת, אך אין לה כוחות לכך. גם היא נסגרת ובסופו של דבר גם נשברת ומדמות חזקה שמחזיקה מעמד היא הופכת לשבר כלי, שמביא לפטירתה.

אריק – נער בן 16, בן יחיד לאב ניצול שואה מרומניה ולאימא ישראלית. הוא ילד טוב וחבר טוב ונאמן של בני. נאמנותו באה לידי ביטוי בויתורו על אהבתו לתמרה. אריק קורה המון, בעיקר ספרי בלשות וחולם להיות סופר בעתיד. כמו כן חולם הנער להתגייס לצבא, ליחידה קרבית, ולהלחם. הרוח של אותו הזמן, שנה אחרי מלחמת ששת הימים, דבוקה וניכרת בו. הוא ילד ישראלי טיפוסי.

תמרה – נערה צעירה, יפה, פרובוקטיבית ומורדת. מרד שבא לידי ביטוי בשריפת כל חזיוותיה "כי זה הרבה יותר נוח". היא מגיעה מארצות הברית יחד עם אביה כדי לבלות את חופשת הקיץ אצל משפחתה בישראל. תמרה שונה משאר בנות הסרט הן בלבוש המתאפיין במכנס קצר מאוד, בחולצות רפואיות וללא חזיה מתחת והן בדיבור משוחרר ואף גס לעיתים. למראית עין נראית כשטחית ומעוניינת אך ורק בעצמה ובמה שקורה לה, אך מאוחר יותר מסתבר כי יש בה רגשות עמוקים והיא פועלת על פי עקרונות בהם היא מאמינה. לדוגמא: היא מאוהבת באריק ויודעת שאריק בוחר להתעלם ממנה כי גם בני, חברו הטוב ובן דודה של תמרה, מאוהב בה. בהתחלה היא מאיימת על אריק לחשוף אותם, ולא אכפת לה אם בני יפגע, אך לא עושה זאת. דוגמא אחרת, כשאריק עוזר לברייד לגלות האם הבחור שמחזר אחרי הבחורה החרדיה מאוהב בה באמת או לא הוא פונה לתמרה, החופשיה והנועזת, לעזור לו. תמרה עושה כן, אך לא מוכנה לגלות את מה שגילתה. היא חושבת שבדיקה מסוג זה לא הוגנת ולא ראויה ומוכנה להתעמת עם ברייד. מדמות מורדת ומשוחררת היא הופכת להרבה יותר סבלנית ומתחשבת באנשים ובחברה אליה היא משתייכת.

מאיר הספרן – קומוניסט חסר ביטחון ומנומס מדי. בגללו העלילה מקבלת תפנית. הוא לא מצליח לקרוא בין השורות. מאמין בצדקת התנהגותו ולא מוכן להתפשר. כמובן שהוא עושה זאת מכוונות טובות. הוא בטוח שקלרה חייה תחת עולו של ברייד ולכן הוא חייב להציל אותה. הוא בטוח שברייד איש אכזר ולא מוכן להקשיב לאריק שטוען את ההפך ומוכן ללכת עד הסוף כדי "להציל" את אהובתו.

הקונפליקטים העיקריים בסרט:

קונפליקט יענק'לה ומאיר בנוגע לקלרה- מאיר מתאהב בקלרה ומחזר אחריה. קלרה מתנגדת לחיזוריו. מאיר מבקש מהשדכן את עזרתו אך הוא מסרב ואומר שהיא לא בשבילו עובדה שמכעיסה מאוד את מאיר. מפרש בצורה לקויה את שיחתו עם קלרה וחושב שבריד מכריח אותה לעשות דברים שהיא לא רוצה לעשות. כמו כן הוא משוכנע שסירובה נובע אך ורק משליטתו של השדכן עליה ולכן מחליט 'להוריד' את יענק'לה מדרכם ויוצא למאבק. הוא מחפש את שמו ברשומי מס ההכנסה וברישומים אחרים וכשלא מוצא הוא שולח אליו את המשטרה בטענה שמשדד השידוכים שהוא מחזיק אינו חוקי ובאחריותו גם עסקים לא חוקיים אחרים כמו עסק משחקי הקלפים ועוד. למזלם של קלרה ויעקוב מערב מאיר גם את אריק בעניין שכמובן פועל לטובתם ושלושתם בכוחות משותפים מצליחים 'להוריד' את מאיר מחייהם.

קונפליקט השואה- לאורך כל הסרט יש איזכורים של השואה בסיטואציות שונות. אין הסבר ושיחה אחת ברורה על מה שהיה שם. מדברים על הזוועות שעברו הדמויות בסרט אך אין פירוט ונראה כי מעדיפים לא להרחיב על הנושא. אריק, שהוא דור שני לאבא ניצול שואה, מנסה לדעת ולחקור יותר על הנושא. אימו, הישראלית, מסיימת את השיחה מייד. הספרן, מאיר, לא מספק תשובות מספקות כי אף הוא יליד הארץ והידע שלו היא ככל הנראה מהספרים המעטים שיצאו בנושא בשנים ההן ובנהם "בית הבובות" של ק. צאטניק. אביו של אריק לעומת זאת כן עונה לו על שאלתו אך הוא מתרגש מאוד מתפוצץ ואומר שבארץ לא נותנים להם, לניצולים, לחיות בשקט שהספרים האלה ומה שכתוב בהם (כמו בית הבובות) זאת פנטזיה חולה, ושהאנשים כמו בריד חיים בכוונה ליד הנמלים, מפחד שאם שוב יתחיל משהו דומה יוכלו לברוח. השיחה נקתעת באמצע כשאמו של אריק מפריעה בכוונה ושולחת את אריק לעיסוקיו.

קונפליקט של תמרה עם אביה והמסורת שהוא מייצג- תמרה, נערה ממשפחה מזרחית טיפוסית, בעלת ערכים ועקרונות, גדלה במדינה חופשית שחופש הביטוי הוא אחד מעקרונותיה. כאופייני לבני נוער בכלל ולילדי מדינה חופשית כארצות הברית, היא מורדת בכל המוסכמות והערכים שמשפחתה מייצגת. המרד בא לידי ביטוי בשריפת כל החזיות שהיו ברשותה, תומכת בסיסמא "אהבה ולא מלחמה" מקשיבה למוסיקה רועשת ושונה ממה שמוכר ומקובל במשפחתה בווליום הכי גבוה וללא התחשבות בסביבתה. סגנון דיבורה שונה מזו של בחורה מזרחית 'רגילה', היא מדברת ומשתמשת בביטויים שנחשבים כאסורים. לכן אביה איש העסקים, מחליט בדרכו לגרמניה להשאיר אותה אצל משפחתו המסורתית מאוד של אחיו כדי שהימצאות בסביבה "נורמלית" תעשה ממנה את הבת שהוא כל כך היה רוצה שתהיה לו. תמרה כמובן מתנגדת ולא מסתירה את התנגדותה, לא לאביה ולא לבני המשפחה הישראלים. בסופו של דבר עם המון סבלנות וחיבה של אם המשפחה ועזרה מצד חבריה החדשים, אריק ובני, היא מתרככת במקצת. היא אומנם לא משתנה לגמרי אך נראה כי הבינה את ערך המשפחה, החברות והאהבה. היא אפילו עוזרת במטבח ומצליחה לנהל שיחה נעימה עם האחיות 'המעצבנות' ו'המציקה' של בני. בסופו של דבר חוזרת תמרה בהרגשה נעימה אך עם אהבה נכזבת בחזרה לארצות הברית.

קונפליקט השדכן עם תמרה ואריק - יעקוב ברייד באחת ממשימות העיקוב מבקש מאריק לעקוב אחרי בחורה דתיה שהוריה מבקשים למצוא לה שידוך. אריק מגלה שהבחורה נפגשת בסתר עם בחור לא דתי. ברייד מציע לאריק לבקש מאחת מחברותיו שינסו להבין את "טיבו של הבחור". תמרה עושה זאת היא אך לא מעוניינת לספר לברייד על התוצאות כי לפי דעתה זה לא הוגן לשפוט משהו רק על פי זה. הוא כועס עליה מאוד ובמיוחד הוא כועס על אריק ומפטר אותו.

סיכום הסרט "פעם הייתי":

דרך ההתמקדות בפרטים מצליח נשר להציג את החברה הישראלית ואת המצב בישראל בסוף שנות השישים. כבר דרך הסצינה הפותחת את הסרט נכנסים למציאות ישראלית - מלחמת לבנון השניה העיר נטושה, אזעקה ברקע, רואים מכונית בוערת ורק אריק ואביו נמצאים שם בדרכם לעורך דין. מאוחר יותר, כאשר אריק שוקע בזיכרונות נכנסים מייד למציאות אחרת, חדשה, שוב העיר חיפה, אך הפעם זהו קיץ של שנות השישים המאוחרות. בעזרת הדמויות הערביות הלבושות בלבוש מסורתי, מוכרי השוק השחור, הזונות או אפילו מוכר העיתונים המספר את הארועים המרכזיים של היום על ידי קריאה בקול של הכותרות היומיות מ"ידיעות אחרונות ועד בית הקולנוע המנוהל על ידי הגמדים שוב מצליח נשר להכניס את הצופה לאווירה חדשה, נעימה יותר לאווירה מלאת אור, צבע וחום לעומת האפרוריות והקור של חורף שנות ה-2000. מחיפה כנועה ונטושה לחיפה תוססת ומלאת חיים. חוץ מהאווירה גם עלילה תואמת את אופי התקופה. השואה, שהיא אחת הנקודות החשובות של הסרט, ומסביבה נושאים משניים אך חשובים לא פחות בחיי היום יום של הפרט. ישנו את מרד נעורים של בחורה אשר גדלה ומתחנכת במדינה חופשית מול משפחתה המסורתית והסגורה עם ערכים ונורמות התנהגותיות מוגדרות שמנסה לשלוט בכל והיא בוחרת למרוד וכמחאה היא שורפת את כל חזיוניתה ו"מציגה" לראווה את המה שצריך להשאר בגדר המוסתר והצנוע. ישנה חברות אמת של אריק לבני שלמענה הוא מוכן לוותר על אהבה, ובגיל הזה, בשלב המוקדם הזה של החייהם החברות חזקה יותר מהאהבה. ישנה אהבה טהורה ואמיתית בין יענק'לה לקלרה שלמענה מוכן יענק'לה לבסבול בשקט ולחכות בסבלנות ורק כדי להיות לידה ואחר כך כשהיא מבקשת מרחק הוא גם מכבד את מבוקשה. למען אהבה מוכן יענק'לה לכל, גם אם המחיר שהוא ישלם יהיה כבד. וישנה אהבה אחרת, שהצופה יכנה אותה כאובסיסיבית או כחולנית, אהבתו של מאיר לקלרה שזה בעצם החלק הרע של הסיפור. או שזאת בעצם לא אהבה בכלל. זאת אולי התאהבות מהירה, בלי להכיר את העומק. למרות שכמובן יש המון עומק בקלרה אפשיין רק שמאיר לא באמת מכיר אותו. אדם אוהב צריך להיות קשוב לאדם אותו הוא אוהב ולא להיות פזיז בהחלטותיו. מאיר לא. הוא ממחר להסיק מסקנות. הוא אפילו לא מוכן להקשיב.

גם אם נושא השואה מוצג בדיוק כפי שהיה נהוג בשנים ההן: על השואה לא מדברים, ושאלות לא שואלים, אך בנושא הדת שזהו נושא פתוח ומדובר, גם בשנים ההן, הייתה לי ההרגשה שנשר מנסה לברוח מהצגת הבעיה כמו שהיא, הוא מציג אהבה אסורה בין בחורה דוסית לבחור חילוני אך ללא פיתוח הקונפליקט. הוא שולח את אריק לרגל אחריהם ומאוחר יותר יש אפילו צורך בהתערבות נוספת כיון שיש צורך לוודא האם כוונותיו של הבחור רציניות, מבקש השדכן לערב בחורה מושכת. כאן אריק פונה לעזרתה של תמרה. מה שתמרה מגלה שם לא ברור. היא לא מספרת לא לבני ולא

לאריק, רק דורשת לדבר עם השדכן ומודיעה לו כי הוא לא בסדר, ושכך לא מתנהגים אך מה בדיוק ואיך לא ברור. וזאת, לפי דעתי, ההמנעות של נשר להציג את הקונפליקט במלאו. מכאן ניתן להוסיף כי גם הצגת בעיה זו הייתה הייתה לגמרי מיותרת. אין צורך להציג רעיון אם לא מפתחים אותו עד הסוף.

לסיכום, נשר אכן מציג את החברה כפי שהיא הייתה, הוא מציג אף דרך התמודדות בחלק מהקונפליקטים הקיימים, לרוב אלה הם קונפליקטים שניתן לפתור אותם בקלות יחסית, אך קונפליקטים שצורכים עמדה מסויימת או פיתוח נרחב יותר, בהם הוא רק "מדגדג" את עין הצופה ומשאיר אותו עם המון שאלות לא פתורות.

סוף הסרט "פעם הייתי" משנת 2012

לסרט זה יש כמה סופים. הסוף הראשון הוא בתחילת הסרט שממנו מתחיל אחר כך כל הסיפור: אריק זוכה לירושה מיעקוב ברייד. ירושה שמחזירה אותו בערך חמש עשרה שנה אחורה. הוא נזכר בנסיבות בהן הכיר את השדכן יעקוב ברייד ואת כל סיפור העלילה של אותו קיץ יפה ושונה בחייו. באופן כללי, הסוף ראלי לגמרי, אריק מקבל ירושה מאדם שהכיר סך הכל תקופה של קיץ אחד ואז לא ראה במשך יותר מעשר שנים, זה מראה על חותם שהשאיר אצל השדכן שאת צוואתו השאיר על שמו. וזה רק מחדד את העובדה שברייד עד סוף חייו חי לבד. אריק בתקופה זו של חייו ככל הנראה אב למשפחה שהגשים את חלומו והפך להיות סופר. את זה אנחנו מבינים מהשיחה עם אביו. וזאת נקודה ראלית נוספת, אריק הגשים חלום ילדותו.

סוף אחר בסרט זה הוא סופה הטראגי של אהבתם של יעקוב ברייד וקלרה. מאיר הספרן מצליח במזימתו ומפיל את יענק'לה השדכן, אך בדרך גם אם לא בכוחות עצמו אלא בעזרתו של עיתונאי אחר, מצליח להפיל גם את קלרה. בכתבתו, כותב העיתונאי, כי קלרה אישה בעלת ערכים נמוכים, בלשון המעטה, ומאשים אותה בעסקי זנות מה שמפיל אותה לגמרי. כתוצאה מזה היא מנתקת כל קשר עם יעקוב שמתחנן ומבקש ממנה שלא תעשה זאת. שנה מאוחר יותר מתפרסמת הודעת אבל על מותה. גם סוף זה ניתן להגדיר כראלי. סוף מאכזב אך מציאותי בהחלט, לצערי שומעים על מספיק מקרים בהם אהבות גדולות הסתיימו באכזבה וטרגדיה. גם ברייד עצמו נידון לחיים בצל עצמו. אחרי שקלרה נעלמה מחייו הוא נעלם מחייו של אריק ועד סוף ימי חייו חי לבד. על כך מעידה הירושה שהשאיר לאריק.

רק סילביה, בעלת בית הקולנוע של הגמדים, זכתה לסוף טוב. ברייד מצא לה את השידוך המיוחל ורואים אותם יחד בהלוויתה של קלרה.

סיפורי רקע אחרים הם פחות רלוונטיים אך מעניינים לא פחות לנושא: לא ידוע מה קרה לתמר ובני בעתיד. ידוע כי תמר חזרה לארצות הברית בסוף הקיץ. בני לא מוזכר יותר. לא ברור מה קרה לסיפור האהבה של הנערה הדתיה עם הנער החילוני. כצופה הייתי מצפה ורוצה מאוד לדעת מה

סופם של סיפורים אלה. אני אישית לא אוהבת סרטים עם סוף פתוח. למרות שלפעמים דווקא סיפורים עם סוף פתוח מעודדים.

הביקורות על הסרט - מעולות, להלן מובאות כמה מהן :

ינון ירוס, כתב מאקו, במדור ביקורת קולנוע²⁹⁵, כותב :

"פעם הייתי, משובח ומרגש, מיה דגן בהופעה נדירה, אדיר מילר במשחק מעולה ושלל שחקנים צעירים ומבטיחים, הופכים את "פעם הייתי" לסרט ששווה לקנות בשבילו כרטיס"²⁹⁶

אבנר שביט, סופר ועיתונאי ישראלי, כתב ומבקר קולנוע ב"עכבר העיר" ו"העיר"²⁹⁷, מציין :

"פעם הייתי", דרמת ההתבגרות של אבי נשר, מצליחה לרגש ולרתק, אבל הישגה האמיתי הוא היכולת לגרום לכל אחד מן הצופים לחטט בזיכרונות המשפחתיים שלו"²⁹⁸ ונותן לסרט חמישה כוכבים.²⁹⁹

ד"ר שמוליק דובדבני³⁰⁰, מבקר הקולנוע של Y NET, מדגיש שהסרט מצליח בזכות הרגש והאיפוק, והשילוב המוצלח בין סיפור התבגרות נוסטלגי ועולמם האפל של ניצולי השואה ובעיקר בזכות הדמות הנפלאה שמגלם אדיר מילר³⁰¹ ונותן לסרט ארבעה כוכבים.³⁰²

גם בחו"ל זוכה הסרט לביקורות טובות :

Ha Galil.com das jüdisches leben Online כותב ששוב מצליח הבמאי, אבי נשר, אחד הבמאים המוצלחים והמנוסים של ישראל, להעביר את האווירה ואת המסר הן דרך הצילום והן דרך תשומת הלב לפריטים הקטנטנים, בסרט³⁰³.

„Voller Humor, Menschlichkeit und Tiefsinn erzählt „Ein Sommer in Haifa“ eine Coming-of-age-Geschichte der ganz besonderen Art"³⁰⁴

והביקורת החיובית של האתר Kritik der ExtraMovie.net-Redaktion כבר לא מפתיעה :

²⁹⁵ <http://www.mako.co.il/entertainment-cinema/reviews/Article-3244e720fa86921006.htm>

²⁹⁶ ראה שם

²⁹⁷ <https://library.osu.edu/projects/hebrew-lexicon/00341> לקסיקון הספרות העברית החדשה

²⁹⁸ בעריכת חבר ספרנים.

²⁹⁹ <http://e.walla.co.il/item/1700069> מאת אבנר שביט יום שישי, 25 ביוני 2010, 09:30

³⁰⁰ מתוך <http://cinemascope.mako.co.il/archives/4456> בלוג הקולנוע של יאיר רווה : פעם הייתי, ביקורת

³⁰¹ <http://takriv.net/author/smulik/>

³⁰² <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3909513,00.html> מתוך : טעם של פעם וטעם של עוד. מאת שמוליק

³⁰³ דובדבני פורסם : 24.06.10, 07:57

³⁰⁴ מתוך <http://cinemascope.mako.co.il/archives/4456> בלוג הקולנוע של יאיר רווה : פעם הייתי, ביקורת

³⁰⁵ <http://www.hagalil.com/2012/02/sommer-in-haifa-2/> Alltag nach der Schoah

³⁰⁶ Gaston Kirsche: מאת Februar 2012 – 28 Shevat 5772 .21

³⁰⁷ <http://www.filmkunstkinos.de/filmtext.php?movie=somm10n> מאת : Eric Horst

"Ein Sommer in Haifa" ist ein gelungener Balanceakt zwischen unschuldiger Liebelei, naïv-,
detektivischen Schlenkern und Holocaust-Aufarbeitung".

(שילוב מוצלח של פלירטוט תמים לבין סיפור בלשי וזכרון השואה)

הסרט היה מועמד בשנת 2010 מאת האקדמיה לקלנוע ישראלי לסרט הטוב ביותר ופעמיים זכו
שחקניו הראשיים כשחקנים הטובים ביותר. ו זיכה את נשר ב Best Feature Film מאת
Chicago International Film Festival 2010³⁰⁵.

The Matchmaker won the Silver Plaque at the Chicago International Film Festival. The Matchmaker was nominated for nine Israeli Academy Awards (including Best Picture) and won three, including Best Actor and Best Actress³⁰⁶.

הסרט פלאות משנת 2013 :

הרקע לסרט:

הדת והמיסטיקה הסובבת אותה הן מרכז יצירתו החדשה של נשר, 'פלאות'. הסרט מצולם בסגנון
הפילם נואר אך לא כמו הסרט האמריקאי המקורי, בפלאות' אין אווירה דכאונית אפורה ומעיקה
אך מזכיר במעט את המקור עם דמותו של הבלש הפרטי המאומן והחובבן שעוזר לו.

גם על המוסיקה של סרט הבא אוהב אבי נשר לחשוב עוד לפני שהוא מתחיל לכתוב את התסריט.³⁰⁷
היו לו כבר שלושה רעיונות לתסריטים, כשהחל לחפש רעיון למוסיקה מתאימה. הוא יצא להופעה
של 'הדג נחש', אהב את אשר ראה ושמע ומיד בסופה שלח הודעה לסולן, שאן סטריט³⁰⁸. מכאן הכל
התחיל. הסמס הובילה לידידות והידידות לכתיבת תסריט משותף³⁰⁹.

לסרט "פלאות" יש רקע מעניין, הוא מפגיש בין אמן חילוני לבין רב. שתי דמויות שלכאורה רחוקות
זו מזו. על פי נשר, יש כאן ניסיון לעמוד על הדמיון שקיים בכל זאת בין אמנות לאמונה. "הרי אמונה
באלוהים פירושה אמונה במה שאתה לא רואה, ויצירת אמנות מביאה משהו מהבלתי-נראה אל
הנראה. בשני המקרים מדובר בתהליך של חקירה ובידור".³¹⁰ "יהמתח הפנימי שבין אמנות לאמונה
נראה לי עניין מרכזי בחוויה הישראלית של היום. אנחנו חיים בחברה שנלחמת על זהותה: פעם היא
עסקה בסוציאליזם ובהגשמה, ואילו היום היא עוסקת יותר ויותר באמונה ובכסף. בעיני המלחמה
הזאת על הזהות היא נושא לא פחות מרכזי אצלנו מהדיון בהחזרת שטחים".³¹¹

³⁰⁵ Awards http://www.imdb.com/title/tt1655424/awards?ref_=tt_awd

³⁰⁶ <https://cinemastudies.sas.upenn.edu/events/2014/November/FilmmakerAviNesher>

³⁰⁷ מתוך: <http://www.haaretz.co.il/gallery/cinema/1.1677882>

³⁰⁸ נירית אנדרמן

³⁰⁹ ראה שם שם

³¹⁰ ראה שם שם

³¹¹ ראה שם שם

העלילה:

בתוך שכונה ירושלמית הנמצאת בקו התפר שבין העיר המזרחית והעיר המערבית, ישנו אומן גרפיטי וברמן ירושלמי בשם ארנב, הנסחף לתוך פרשיה אפלה וסבוכה. יחד עם יעקב גיטיס - חוקר פרטי עם סוד אפל ואלה - אשת עסקים יפיפייה הם מנסים לחלץ את הרב שמעיה כנפו, רב הידוע בזכות סגולותיו ויכולתו לצפות את העתיד, מהתסבוכת אליה נקלע. בין הגיבורים, המייצגים עולמות שונים ואמיתות שונות מתפתחת מערכת יחסים הנעה על קו התפר שבין אמונה ואמנות כאשר מהלכי העלילה עתידים לשנות את מהלך חיי גיבוריה³¹².

פסקול הסרט:

את פסקול לסרט מלא המוסיקה הלחין אבנר דורמן, אחד המלחינים הישראלים הצעירים המדוברים בעולם,³¹³ והיא מעין מיקס של מוזיקה קלאסית, אתנית, היפ הופ וזמירות שבת³¹⁴. בנוסף ישנם כמה שירים של הלהקה 'הדג נחש'. על פי יאיר רווה, "זו בכלל תקופה מאוד מעניינת למוזיקה בסרטים ישראליים. פתאום שומעים שוב תזמורות וכלי מיתר ופסקול מולחן שלם שהוא לא רק לקט שירים או אלתורי פסנתר וגיטרה. אצל אבי נשר פסקולים תמיד היו חלק משמעותי מכל סרטיו, בין אם זה השירים של "הלהקה", "דיזנגוף 99" ו"שוברים", או הפסקול האלקטרוני המעולה של יזהר אשדות ורמי קלינשטיין ל"זעם ותהילה", או העבודה על פסקול "דופלגנר"³¹⁵ עם יאן קצמארק (לימים זוכה האוסקר על פסקול "למצוא את ארץ לעולם לא"), או הפסקול של קרישנה לוי על פסקול "סוף העולם שמאלה", הפסקול של דניאל סלומון ל"הסודות" והגיוס של פיליפ סארד (המלחין של פולנסקי) לפסקול "פעם הייתי". ועכשיו דורמן ל"פלאות"³¹⁶.

בסרט ישנם אפילו שני קטעי מוסיקה המציגים את דמותה של אלה, המעין תכניית של הסרט.³¹⁷

הדמויות המרכזיות בסרט הו:

אריאל נבון - אריאל נבון - ארנב, ברמן ירושלמי משכונת מוסררה, אומן מוכשר, אך ללא לימודי אומנות רשמיים. בלילות, אחרי המשמרת בבר, מצייר אריאל גרפיטי אסורים על קירות ירושליים. באחד הערבים בדרך הביתה, הוא רואה את מה שאסור לראות, ומוצא עצמו מעורב בפרשת חטיפה. לכוד בין דמויות שונות אינו יודע למי מהן להאמין, האם להאמין לאיש הדת המסתורי שמוחזק כבן ערובה בדירה שמולו? או לבלש הקשוח והלא נעים המבקש לנצל את דירתו כמיקום אסטרטגי?

³¹² http://www.seret.co.il/movies/s_movies.asp?MID=4000 מתוך תקציר הסרט "פלאות". 00:02 18.07.2017

³¹³ <http://cinemascope.mako.co.il/archives/14690> מתוך הבלוג של יאיר רווה פלאות" של אבי נשר: צפייה

ראשונה והאזנה לפסקול מאת אבנר דורמן. 00:02 18.07.2017

³¹⁴ <http://cinemascope.mako.co.il/archives/14690> מתוך הבלוג של יאיר רווה פלאות" של אבי נשר: צפייה

ראשונה והאזנה לפסקול מאת אבנר דורמן. 00:02 18.07.2017

³¹⁵ סרט סוריאליסטי, של אבי נשר שבויים בארצות הברית, נחשב לבי מוביל - "דופלגנר" (1992) בכיכובה של דרו ברימור שזכה שם להצלחה. כה בפרס האקדמיה האמריקאית לסרטי מדע בדיוני ופנטזיה, ואילו דרו ברימור זכתה בפרס "שחקנית השנה" בפסטיבל אבוריאז, עבור משחקה בסרט זה. מתוך:

http://ticketnet.co.il/ticketNet/jsp/Cinema/movie_details.jsp?sessionId=55197C120EECD3E2CE2E99FB1396DF?eventID=7763&siteID=115&siteTypeID=1&CategoryID=1&customerID=Cinema&pHandler

00:02 18.07.2017 = &externalSiteId=R_Cinema_Icon_2008

³¹⁶ <http://cinemascope.mako.co.il/archives/14690> מתוך הבלוג של יאיר רווה פלאות" של אבי נשר: צפייה

ראשונה והאזנה לפסקול מאת אבנר דורמן. 00:02 18.07.2017

³¹⁷ ראה שם

או לאלה, גיסתו של הרב כנפו שמלכתחילה אחראית לכל המצב המסובך הזה? הרב נע בין הדמיות, נראה כי בכל פעם משהו אחר מצליח למשוך אותו לצד שלו. האדם היחיד שהוא מאמין לו לאורך כל הדרך, זה הרב עצמו. כבר מין הרגע הראשון נוצרת סמפטיה בין השניים ונראה שגם הרב מאמין לו וסומך עליו. ארנב הנעים והמצחיק דואג לו בתחילה לעוגיות ואחר כך אפילו לאוכל. הוא מוכן להסתכן רק כדי להוציאו מהשמשחק ואף מארגן שריפה. אך הרב מסרב.

דמותו של הארנב נשארת כמו שהיא, הוא אינו מאבד את תמימותו וילדותיותו. לקראת סוף הסרט בדרך לבר מצווה של בנו של כנפו, מוכיח אותו הבלש על הטריק עם הניווט. ארנב מברש את סליחתו ומציע לו את הזרת לשולם. גיטיס מסתכל עליו ואומר: " מה אתה ילד קטן?".

יעקוב גיטיס-שוטר לשעבר, מתפרנס כבלש פרטי, נשכר על ידי אלה גור, גיסתו של רב הידוע כמחולל ניסים, כדי למצוא את הרב האבוד. לא מסמפט את הדתיים ובז לדת. ציני וחסר סבלנות. בעזרת מימיקות הפנים, תנועות הגוף וכמובן הדיבור נותן הבלש תחושה של מקצוען, מצד אחד ואדם לא חברתי מצד שני. מהר מאוד אנו מבינים שאופיו הקשה לא הותיר אף אדם קרוב אחד לצידו. דמותו משתנה ומתרככת לקראת סוף הסרט. יתכן שגם השיחה עם הרב עזרה, נראה כי הוא גרם לו להבין שהוא לא כמו האחרים המנצלים את עמדתו בגלל הכסף וכי הוא הבין את טיבם של עמיתיו ואינו עיוור יותר ולכן גם נימצא בשבי שלהם. וכשיטיס עדיין נשאר סקפטי הוא פשוט קולע בול ואומר לו " אתה נראה לי אחד שתריך עזרה לא פחות ממני, גם אתה סגור בחושך עם הטעויות שלך, גם אתה צריך להבין שזאת הזדמנות לשינוי". את השינוי רואים מייד אחר כך, הוא שם לב לציורי הקריקטורה שלו על הקיר בדירתו של ארנב, הוא לא כועס כדרכו אלא מחייך. הוא גם נפתח לארנב ומספר את סיפורו המר, משנה מעט את גישתו אליו ונראה כי הוא אפילו מוכן להכניס שינוי לחייו. הוא מחייך בכל פעם כשרואה את ואקס ובסוף אנו מבינים שהם ישארו יחד.

הרב כנפו-הרב ללא התואר הרשמי ובעל כוחות ניבוי מיוחדים. הוא מוחזק ללא רצונו בבית נטוש באחת בשכונת מוסררה שבירושלים מכיון שמבין שעמיתיו בגדו בו ומנצלים את הכסף שכוחותיו מזרימים לטובת העניים למען טובתם האישית. כאשר הוא מבין זאת הם מנסים להפתר ממנו, אז הם מנצלים את המעידה הקטנטנה שהיתה לו עם גיסתו אלה כדי לסחוט אותו. הוא מודה בחולשתו מוכן לתקן את טעותיו ולכפר עליהם בעיני הקדוש ברוך הוא ולכן נותן להם לשלוט בו. אבל לסחיטה הוא לא מוכן. הוא לא אוכל ולא שותה ומוכן לשאת בתוצאות ומאמין כי בעזרת חרטה אמיתית יזכה לסליחתו והצלתו של השם. והשם אכן עוזר לו, העזרה מגיעה בדמותו של ארנב. בהתחלה הוא מתעקש לסבול עד הסוף, לא מוכן לוותר, אך לאט לאט נכנע לארנב ודאגתו ואף מתחיל לאכול. בתחילה רק עוגיות ואחר כך אפילו אוכל. הרב בעל אופי חזק ואמונה שלמה בקדוש ברוך הוא. אמונתו אינה מתערערת לרגע בכל הרגעים הקושים שהוא עובר.

אלה גור-גיסתו של הרב כנפו. היא שוכרת בלש פרטי כדי למצוא את גיסה האבוד. חוץ מאינטרס המשפחתי לעזור לאחותה למצוא את בעלה, יש לה גם אינטרס אישי למצוא את כנפו. באקסאזה של רגע היא מוצאת עצמה בזרועותיו של גיסה מעידה שעלולה לגרום צער וכאב לאחותה. לכן היא מוכנה לעשות הכל כדי למצוא אותו לפני אחותה עיון שהיא בטוחה שאם שמעיה יספר את הסיפור לפני שתיהן תהינה בצרות. עד סוף הסרט אלה אינה מאמינה בחפותו של כנפו, היא ממשיכה

לראות בו רמאי ושקרן וחושבת שהוא רואה בה ילדה תיכוניסטית נקמנית עם לב שבור, ואפילו לא נגשת אליו בבר המצווה של בנו על מנת למסור מזל טוב אפילו שארנב מציע לה ללכת יחד.

וקס-חברתו לשעבר של ארנב. עובדת איתו בבר ונמצאת בתהליכי חזרה בתשובה שכושלים בסופו של דבר. מאמונה לאי אמונה. היא עוברת תהליך של אכזבה בתהליך חזרתה בתשובה ובסוף הסרט נראת עבודה וכואבת לגמרי. סוף הסרט משאיר תקווה לגבי אמונתה. הרב מנבא לה מערכת יחסים עם גבר מבוגר יותר, שוטר לשעבר, טייס לשעבר וכו', וגם אם היא עדיין לא מודעת לכך אנו מבינים שזה גיטיס הבלש.

הקונפליקטים בסרט:

קונפליקט הרב כנפו עם חברי עמותתו-כנפו שמגלה אצלו כוחות על טבעיים צובר אליו אנשים המעריצים את יכולתו הפלאית ודוחפים אותו להקים עמותה וכך להרחיב את פעילותו והשפעתו. בשלב מסויים מבין שמעיה שמספר בחירי עמותתו מנצלים את התרומות הזורמות לעמותה לטובתם האישית והוא מחליט להרחיק אותם. הם מנצלים מעידה קטנה שהיתה לו עם גיטתו ומאיימים לספר הכל לאישתו אם יעז ללכת נגדם וחוטפים אותו. החוטפים מחזיקים אותו חודש ימים בדירה אפלה וחשוכה ומספרים לאישתו שהוא התרחק על מנת לצבור כוחות. הם מנסים להחתימו על מסמך שיפיל אותו אך הוא מסרב. ניסיונותיהם להחתימו ולהורגו אינם צולחים, גיטיס מציל אותו ברגע האחרון לפני שהוא מוצא להורג.

הבלש יעקב גיטיס עם אריאל נבון,הארנב. גיטיס נשכר לחקור את העלמותו של הרב. הוא מבקש מהארנב, שגר מול הדירה הנטושה בה מוחזק הרב לעזור לו בפרשיה על ידי שימוש בדירתו כמקום תצפית על הדירה ממול, בה מוחזק הרב. הדרך בה החוקר מבקש את עזרתו היא אלימה וגסה, לכן הארנב לא ממחר להענות לו. התנאי להסכמה הוא שיתף הארנב בפרטי הפרשה. גיטיס מסרב ואומר שזה סוד מקצועי. בסופו של דבר מי שמספרת לו את הפרטים זאת 'המעסיקה' של החוקר הפרטי,אלה גור, גיטתו של הרב כנפו. ארנב מסכים לעזור, אבל במקרה זה לאלה ולא ליעקב גיטיס. אך כאן לא מסתיים הקונפליקט.לאורך כל הסרט נוצרים קונפליקטים בין שני הגיבורים על רקע אי ההבנה או אי היכולת לבטוח אחד בשני. לקראת סוף הסרט, כאשר גיטיס מבקש מארנב להשתיל מכשיר ניווט בבגדיו של כנפו, הוא לא סומך עליו שגיטיס עושה זאת לטובת הרב ו'שולח' את הניווט למקום אחר לגמרי. גיטיס, מהיר התפיסה, מצליח להבין בזמן את מקום מסתרו החדש של הרב ומצליח לחלצו בדקה האחרונה.

יעקב גיטיס והדת- בתחילת הסרט נראה כי גיטיס, אשר עושה עבודתו נאמנה, הוא אדם ממורמר וחסר סבלנות ויש לו סלידה ניכרת מהדתיים ומהפרשה כולה. בהמשך מסתבר כי סלידתו זו מהדתיים, הדת ובעיקר מהרב כנפו נובעת מכאב אישי. לפי דעתו, אשתו נפלה קורבן בידי כת של דתיים, שבראשה עמד בחור בסגנון הרב כנפו ש"שטף לה את המוח" וגרם לה לפרק את המשפחה המאושרת שלהם בטענה שהוא, אבי המשפחה, יעקב גיטיס, טמא. גם את שני בניו לקחה איתה.עם הבן הבכור הוא נפגש פעם בשבועיים בסתר והבן השני לא רוצה לשמוע ממנו בכלל. אין פתרון

לקונפליקט בסוף הסרט. יש אולי רמז לריכוך. בסצינה האחרונה רואים את הבלש משוחח עם וקס, שמספרת לו על מה שניבא לה הרב. ומהנבואה הוא מבין שהוא בעצם בן הזוג הבא שלה.

סיכום הסרט "פלאות":

כמו "הסודות" כך גם עלילת הסרט "פלאות" היא סביב הדת. אך כאן היא מוצגת מזווית שונה. לא כמו בסודות, ששם הקונפליקט הוא פנימי, בעולמם של החרדים ואין התערבות חילונית בעניין, כאן בפלאות הקונפליקט משולב. הבמאי נשר מעניק לדת מקום מכובד. יש מעורבות של כלל האוכלוסיה סביב הבעיה אשר לעניות דעתי, אותנטית ואקטואלית כאחד. לצערנו, המציאות הישראלית הקיימת והלא פשוטה גורמת לא פעם לאנשים חלשים והנתונים לשליטה ללכת בעקבות מנהיג רוחני המבטיח ניסים ונפלאות. לצערנו, הרבה פעמים אנשים כאלה מתגלים כרמאים שכל מבוקשם הוא רדיפת בצע. הקהל ה"עיוור" מוקסם ולכן מוכן להשקיע כספים רבים כדי לקבל את הברכה המיוחלת. נשר לא ממציא עלילה. הוא מחבר כמה סיפורים יחד מפתח אותם ויוצר סרט עם סיפור סוחף וסוף ריאלי והגיוני. הקורפציה אינה ניתנת לשינוי, ברוב המקרים אף אינה ניתנת לענישה ואין לה פתרון. כאן בסרט, ואפשר לצפות לסוף דומה בחיים, הרב שוחרר והוחזר למשפחתו בעזרת מוניפולציה פשוטה " בסצינה בקבר עמוס, מנסים החוטפים להרוג את הרב ולהציג את מותו כתאונה. הבלש גיטיס מספיק בזמן ומציע סוג של פיתרון או פשרה: " אפשר באלגן, או שכל אחד מאיתנו כמו ילד טוב נכנס לאוטו ונוסע הביתה", הם בוחרים באחרון. כיון שלא נעשה סיפור מעניין החטיפה זה נתן לגטמציה לפושעים להמשיך במה שעשו, והם אכן ממשיכים. כבר בערב למחורת, ביום בר המצווה, הם מוצאים להם "פלא" חדש ומגיעים איתו לשמחה של משפחת קנפו. הבחנה מעניינת, הם אפילו מחליפים את הכיפות שלהם. כשהיו בשירותו של הרב כנפו חבשו כיפות סרוגות.

01: 39: 15

01:47:46

כל הזכויות שמורות לאן אם סי יונייטד, בניין הרב מכר, סינמה סיטי צומת גלילות.

יש המשכיות לתאוות בצע. אך את ענין הקסם והניסים נשר אינו מבטל לגמרי ובכל זאת מציג את הרב שמעיה כבעל כוחות נבואה. ואת זה מגלים מהשיחה בין וקס לגייטס בסצינה האחרונה. היא מספרת לו בצער רב על הצחוק שהיא עשתה מעצמה כאשר ספרה לרב את הדברים הכי אישיים על עצמה הוא אמר לה שהשבוע חייה ישתנו ושהיא תכיר גבר הרבה יותר מבוגר ממנה שהיה פעם שוטר, כבאי ועוד ועוד. וזה הסוף הנעים והאופטימי, ברור שהיא נשאת עם הבלש. זהו גם פתח תקווה לבלש עצמו, אר לו ניסיון מר עם הדת ועם "נביאים" מסוג של קנפו. ואכן אם נודה בכך או לא ניסים אכן קורים ותמיד יש פתח לתקווה ואופטימיות.

הביקורות על הסרט:

הביקורות על הסרט הן שונות ומגוונות, מטובות יותר עד טובות פחות. להלן מספר דוגמאות חיוביות, מפי מבקרי קולנוע מוכרים ומנוסים:

על פי ד"ר שמוליק דובדבני³¹⁸, מבקר קולנוע ישראלי, מתוך Y NET, קולנוע:

"פלאות", סרטו החדש של אבי נשר, הוא קודם כל עבודתו המהנה ביותר מאז ימי "הלהקה" ו"דיזנגוף 99" ההם. סרט שמנהל דיאלוג שנון עם הקולנוע האמריקאי האפל של שנות ה-70 (ה"ניאו-נאר") ועם יצירתו הספרותית האלמותית של לואיס קרול, "אליס בארץ הפלאות". כל זה על רקע הסביבה הזרוקה והפולקלוריסטית של שכונת מוסררה הירושלמית שמוסיפה לסרט קסם משלה".³¹⁹

מתוך ביקורת על הסרט של פבלו אוטין³²⁰ מבקר קולנוע ישראלי, של עכבר העיר³²¹

³¹⁸ 18.07.2017 08:00 <https://arts.tau.ac.il/profile/duvdeva>

³¹⁹ <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4389176,00.html> מתוך "פלאות" הקסם הוליוודי, הסרט ישראלי

18.07.2017 08:00

³²⁰ 18.07.2017 08:00 <http://www.minshar.org.il/cinema/cinema-staff/1061-pablo-otin>

³²¹ http://www.mouse.co.il/CM.articles_item,519,209,73260.aspx מתוך יהודה לוי עושה פלאות לסרטו של

אבי נשר 18.07.2017 08:00

"אבי נשר ידוע ביכולת הקולנועית המקצועית שלו ו"פלאות" נראה ונשמע נהדר ככל סרטיו. הצילום של מישל אברמוביץ' הצרפתי הופך את ירושלים למבוך אפל ומסעות הגיבורים נהפכים כך למסעות נפשיים מפותלים. בסופו של דבר כל גיבורי "פלאות" מחפשים לעשות את המעשה הנכון ולהביא מעט טוב לעולם. אך הסרט רומז שייתכן והטוב הזה אינו יכול להתקיים ללא אחיו התאום הרשע. או במילים אחרות: הצדדים הטהורים, הנדיבים והתמימים לא מתקיימים כנגד הרוע, תאוות הבצע והאופל, אלא לצדם ויחד איתם, ובחיפוש אחר הראשונים, תמיד ובהכרח יימצאו האחרים כמו אוחזים איתם ידיים ולא מרפים."

מתוך seret.co.il רון פוגל, מקר קולנוע בכיר³²²,

"פלאות" - עוד יצירה ראווה ונבונה של במאי שאוהב קולנוע ונושם קולנוע³²³.

מבקר הקולנוע של הארץ, אורי קליין³²⁴

"פלאות", סרטו החדש של אבי נשר העוסק במקור המשיכה של החברה הישראלית לדתי ולמיסטי, אינו חף מפגמים. אבל אופיו המופשט מקנה לו תוקף יצירתי שנעדר מלהיטיו האחרונים.³²⁵

שתי דוגמאות חיוביות פחות מובאות להלן מפי שני מבקרי קולנוע חובבנים למדי, הייתי אומרת:

על פי יריב פלג ביקורת סרטים: MAKO³²⁶

נשר, במאי וותיק ומעולה שחלק מסרטיו הקודמים ("הלהקה", "דיזנגוף 99") נכנסו לפנתיאון של הקולנוע הישראלי וחלקם ("סוף העולם שמאלה", "פעם הייתי") הם פשוט אחלה סרטים. לא מצליח נשר לשחזר את הקסם למרות שלא מדובר בשום פנים בסרט משעמם³²⁷

וזוהי רק הכותרת, בביקורת שכתב מפרט פלג בכמה נקודות את אי שביעותו מן הסרט המדובר.

בחירת מקום העלילה והשחקן הראשי על פי פלג: ניסיון לא מוצלח של נשר לדמות את ירושלים ללוס אנג'לס ואת השחקן אדיר מילר לדמותו של הבלש גייק גיטיס אותו גילם ניקולסון בקלאסיקה אפלה " כאשר שני הדימויים רחוקים מלהיות מוצלחים³²⁸.

כידוע אוהב נשר ללהק קומיקאים לסרטיו, על פי פלג, לא מצליח חזקיה " להתעלות לגודל המעמד"³²⁹. חזקיה אמנם מצליח להצחיק כשצריך, אבל נראה שיכולת משחק דרמטית היא מעל

³²² 18.07.2017 08:00 <http://www.seret.co.il/critics/reporterprofile.asp?id=7>

³²³ 18.07.2017 08:00 [seret.co.il/critics/moviereviews.asp?id=1350](http://www.seret.co.il/critics/moviereviews.asp?id=1350): <http://www>

³²⁴ 18.07.2017 08:00 <http://www.haaretz.co.il/misc/writers/1.564>

³²⁵ <http://www.haaretz.co.il/gallery/cinema/movie-reviews/.premium-1.2042763> מתוך עיתון הארץ:

³²⁶ "פלאות": למה אנחנו נמשכים אל המיסטי 18.07.2017 08:00

³²⁷ <http://www.mako.co.il/culture-movies/movies-reviews/Article-79beded9cb72f31006.htm> מתוך

ביקורת "פלאות": לא ניסים ולא "פלאות": אבי נשר מאבד את הקסם 18.07.2017 08:00

³²⁸ ראה שם

³²⁹ ראה שם שם

לכוחותיו. העמסת התפקיד הראשי על כתפיו הבלתי מנוסות של חזקיה היא טעות, אותה מגדיר היטב אדיר מילר, כשהוא אומר לחזקיה "אתה קלף טאקי במשחק פוקר"³³⁰.

גם את השימוש שנשר עושה באנימציה לא מובנת לפלג בכלל³³¹: "בחלק מהסרט, ורק לנגד עיניו של ארנב, קמות הדמויות מהעלילה לחיים, אותן הוא מצייר על כל קיר רענן, ואמורות לספק איזו תובנה או רמז מטרים לעלילה. הן לא עושות לא את הראשון ולא את השני ומעבר לעבודת הציור (הנאה ביותר) לא תורמות לטעמי מאומה"³³².

והנקודה האחרונה אליה מתייחס פלג היא העיר ירושלים. לעומת הביקורת החיובית לה זוכה נקודה זו בעיתון Jerusalem Post³³³ מבקר פלג את החנופה שנעשתה כיביכול לעיר. אמנם קיבל הסרט תמיכה משמעותית ממיזם הקולנוע והטלוויזיה של הרשות לפיתוח ירושלים שמטרתו לעדוד יצירה קולנועית בירושלים, והארגון אכן תומך בשנים האחרונות בסרטים רבים המצולמים בעיר וגם ההתעניינות של הוליווד בירושלים מחמיאה אך כל זאת לא אומר שצריך להגזים. ואכן זו הגזמה, על פיו, "להראות את כל הפריטים הקטנטנים והשוליים מהבקלוואה, ברכות השלום והבוקר טוב והקפה השכונתי בו כולם מכירים את כולם, דרך החומס ומועדון הריקודים הכה-מגניב-שאין-בתל-אביב."³³⁴

ביקורת נוספת, שלילית, נכתבה מאת הילי פינץ, "מאכזב, אפשר לוותר"³³⁵.

גם על פי המבקרת הילי פינץ, ליהוק חזקיה לתפקיד הראשי, יחד עם שתי השחקניות הנלוות אליו, יובל שרף ואפרת גוש, זאת טעות כיון שהם לוקים במה שנקרא: "תסמונת הדיבוב". שפירושה, אי היכולת להתאים הבעות פנים לטקסט המועבר³³⁶

"אפילו יהודה לוי", על פי פינץ, המפליא במשחקו, "לא מצליח להציל את הסרט מהיותו ארוך מדי, מתוסבך מדי ופשוט מעייף"³³⁷. גם הנפים הירושלמים והופעת האורח המשעשעת של גברי בנאי לא שווים את מחיר הכרטיס"³³⁸.

מעבר לים, לעומתם, ישנן ביקורות חיוביות מאוד ל"פלאות" להלן מספר ציטוטים של מבקרים מחו"ל:

"A Magically Fun Mystery for All Audiences to Unravel"³³⁹ (Canada)

³³⁰ ראה שם שם

³³¹ ראה שם שם

³³² ראה שם שם

³³³ <http://www.jpost.com/Arts-and-Culture/Entertainment/Wonder-of-Wonders-315674> מאת חנן בראון

18.07.2017 08: 01

³³⁴ ראה שם שם

³³⁵ הילי פינץ, אני סטו לא ניסים ולא "פלאות": אבי נשר מאבד את הקסם דנטית לרפואת שיניים בשנה ג' באוניברסיטה העברית <https://www.facebook.com/Tzachi.Hanegbi/posts/1068899256495447>

18.07.2017 08: 01

³³⁶ ראה שם שם

³³⁷ ראה שם שם

³³⁸ ראה שם שם

³³⁹ <http://www.imdb.com/title/tt2882590/reviews?ref=ur> 18.07.2017 08: 01

“Avi Nesher’s unusual dramedy offers a stylish and amusing riff on ‘Chinatown’ by way of ‘Alice in Wonderland’³⁴⁰”

(Reviewed at Toronto Film Festival (Contemporary World Cinema), Sept. 9, 2013. Running time: 120 MIN. Original title: “Plaut”) ³⁴¹

„The Wonders - von Kritikern als der beste israelische Film des Jahres gefeiert

(Jüdischer Filmclub, Wien)

הסרט זכה במקום השלישי Indiewire Critics' Poll 2014 כ-Best Undistributed Film³⁴²

3. טכניקת הצילום של נשר:

גם לטכניקת צילום מקום מיוחד בסרטיו של נשר, כאמור כפי שכבר כתבתי, כל הסרטים של נשר, ללא יוצא מן הכלל דנים בחיי הפרט שחיים בתוך מציאות ישראלית מסויימת. לדוגמה: הסרט הלהקה מצולם על רקע מלחמת ההתשה, ובמרכזו עומדים כל המאבקים בין החברה. נראה כי החדשות הנשמעות מדי פעם ברדיו אינן מעניינות איש, הן נבלעות בשיחותהן של הגיבורים, ונראה כי התקופה היא חסרת משמעות. הסרט יכול היה להתרחש באותה מידה בכל מלחמה אחרת. או שאפשר היה לוותר באופן כללי, לפי טעמי, על רקע מלחמתי כיון שאין למלחמה שום כיון דרמטי, אך כיון שנשר מעוניין להדגיש את חיי הפרט בתוך מציאות של מלחמה, וזאת מציאות שמלווה, לצערנו הרב, את חייה של מדינת ישראל רוב שנות קיומה. לגיבורי 'דיזנגוף 99' אין בכלל שום דעה או אמירה על שום דבר שקשור לחיי המדינה, פרט לחיי הרגע אותם הם חיים. גם בסרט 'פעם הייתי אפשר היה לוותר על מלחמת הלבנון השניה ברקע. ונראה כי רק הסרט 'סוף העולם שמאלה' עוסק, למרות שמעט מאוד בהבחנותיה של מדינת ישראל לעולים החדשים ונראה כי השביתה של תושבי המעברות משתלמת בסופו של דבר. כל הדוגמאות הנ"ל רק מחזקות את חוסר האמירה או אידיאולוגיה בסרטיו ואין דיון אמיתי במתרחש, וזה בא לידי ביטוי גם בטכניקה או הצורה בה הוא מצלם את סרטיו. כפי שדמיותי ובעיותיהן הן מרכז היצירה כך גם רוב השוטים של הסצינות הן צילום מגובה העיניים, מסורת צילום כזאת נקראת הריאליסטית. זה אומר שרוב הסצנות מצולמות מגובה העין, דומה לדרך בה הצופה תופס את הסצנה. על ידי השימוש בשיטה זו מנסה נשר להציג את המצב המצולם בצורה הברורה ביותר, "בגובה העין", כלומר כשווה לנו. כלומר הדמות היא המרכז וניתנת להתבוננות מקרוב. ורוב הסצינות מצולמות בשיטה זו. דוגמה טובה לכך, הסצינה של ריקוד הבנות בחתונה ב'הסודות'. נשר יכול היה לצלם את ריקוד הבנות על ידי צילום רחוק מזווית קיצונית, וכך בעצם לסיים את הסרט, אך הוא בוחר לצלם את הבנות רוקדות אחת עם השניה מזווית של גובה העיניים וכך בעצם משיג שתי מטרות. א. אנחנו כצופים הופכים לחלק מן החתונה וב. בדרך זו ההמצלמה נתפסת כמחבבת את מצבן ותומכת בהן. זאת מעין מתן

<http://variety.com/2013/film/markets-festivals/the-wonders-review-1200709409/> first appeared 340
18.07.2017 08:01

³⁴¹ ראה שם

18.07.2017 08:02 http://www.imdb.com/title/tt2882590/awards?ref=tt_awd%20Award ³⁴²

לגטמציה להמשך סיפורן, הן רוקדות קרוב מאוד אחת לשניה ומחייכות תוך כדי עוברת המצלמה לבעל הטרי המנגן באושר ושמחה על קלרנט כשעיניו עצומות לעיתים. יכול להיות שזהו רמז לסיפור משולש בעתיד, האם הבעל ישים לב, ידע על כך בודאות? סוג כזה של שוט משאיר שאלות. כך מעמיד נשר את דמיותיו במרכז הצילום ונותן לנו אפשרות להיות חלק מהסיטואציה.

2:01:50

כל הזכויות שמורות ל: MMVI Artomas Communications, Metro Communications, Tu Vas Voir

לעומת זאת את המלחמות או הקונפליקטים מזכיר נשר רק כרקע אז גם הצילום בהתאם. הוא משתמש בזווית צילום גבוהה, זהו שוט בו הנושא מצולם מלמעלה וזה מקנה לנו לצופים תחושה של מבט כללי. צילום כזה מנמיך את הנושא המצולם. דוגמה טובה לכך שוב מהסרט 'הסודות', צילום האורחים או המנחמים שבאו לנחם את נעמי ומשפחתה בשבעה של אימה מצולמים מלמעלה, הם נראים חסרי חשיבות ביחס לדמיות המרכזיות והגעתן לבית האבלים היא רק כרקע. כלומר הם חלק מהסיטואציה, מהתפאורה, הם לרוב חסרי פנים ורואים רק דמויות. ומייד לאחר מכן שוט מרכזי על נעמי ואחותה האבלות. זה בא לידי ביטוי בכל הסרטים.

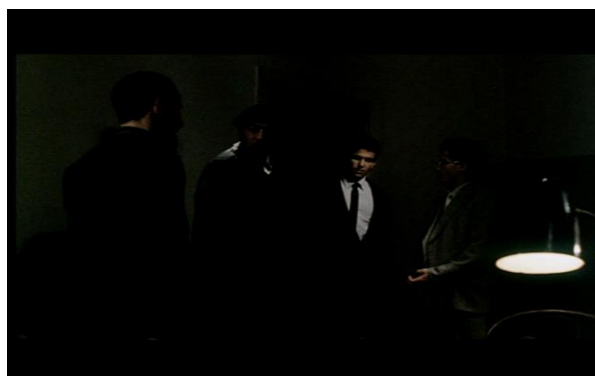
01:43

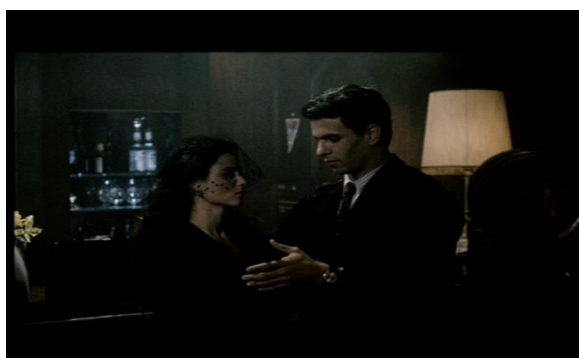
01:49

כל הזכויות שמורות ל: MMVI Artomas Communications, Metro Communications, Tu Vas Voir

צילום מעניין נוסף בו הבחנתי בסרט 'זעם ותהילה' זה השימוש בו עשה נשר באור וצבע. נשר הבלית את המחותר לעומת כל הדברים האחרים כמו המפקדה הבריטית, צילומים בחוץ לאור יום, צילומים בתוך ביתה של אנגילה או במלון. ישנו הבדל ניכר בשימוש בצבע שהבמאי עושה. כל הצילומים של חברי המחותר, במיוחד בלילות אפילו לאור המנורה חשוכים הרבה יותר מצילום במקומות אחרים.

20:18

01:07:36

כל הזכויות שמורות לאן אם סי יונייטד, בניין הרב מכר, סינמה סיטי צומת גלילות.

וחדוש נוסף בסרטו האחרון של נשר, 'פלאות', הסרט הראשון של נשר המצולם צילום דיגיטלי³⁴³ ושילוב האנימציה. קריצות ויזואליות בדמות קטעי אנימציה שובביים.³⁴⁴ דמויות מצוירות אשר קמות לתחיה רק כדי לתאר או להדגיש את מצב רוחו, מחשבותיו או פחדיו של הארנב ושרק הוא יכול לראות.

46: 19

כל הזכויות שמורות לאן אם סי יונייטד, בניין הרב מכר, סינמה סיטי צומת גלילות.

4. ראיון עם אבי נשר. 28.04.2016

לקראת סיום העבודה, לפני הסקת מסקנות, זכיתי לראיין את הבמאי, אבי נשר, להציג בפניו את שאלותי והתלבטויותי. להלן תמליל של חלק מן השאלות והתשובות שעזרו לי לנסח את מסקנותי

ש: האם תמיד אהבת קולנוע? מהו קולנוע בעינייך?

ת: תמיד אהבתי מאוד קולנוע במובן התאורטי של המילה. זאת אומנות רחבה, יש משהו פוליטי בקולנוע, אתה מדבר לציבור מאוד גדול של אנשים. גם אשתי צלמת אומנות, אז השיחה היא אחד לאחד, בקולנוע אתה מדבר לציבור שלם, זהו חלק מתרבות קולקטיבית

ש: האם הסרטים שאתה מצלם הם לאוכלוסייה מסוימת? לציבור הישראלי?

ת: כן, לציבור הישראלי מאוד. אני חושב שאם אתה רוצה לעשות קולנוע, אז קודם כל אתה צריך להתחיל עם התרבות שלך. אם אתה עושה קולנוע לכולם, אז אתה לא עושה לאף אחד.

אתה צריך לנהל דיאלוג, כמו בהסנדק יש דיאלוג עם הקהל האיטלקי אמריקאי ורק אז הוא נעשה אוניברסלי, זאת לא חבורת פשע עולמית, מדובר על חבורת פשע מאוד מאוד ספציפית עם רקע תרבותי מאוד ספציפי.

³⁴³ <http://cinemascope.co.il/archives/14690> 18.07.2017 08:03

³⁴⁴ ראה שם שם

עוד מהסרט "הלהקה", היה לי עניין עצום בחברה הישראלית ובדרך בה הדברים נעשים פה. כמעט כל הסרטים הישראליים שלי עשיתי קודם כל לתרבות הישראלית ואם זה מצליח בעולם אני שמח, זה בונוס. אבל קודם כל הרצון לנהל דיאלוג במקום בו אתה חיי.

ש: האם ברצונך להציג בעיות קיימות או לתת זווית אישית שלך?

ת: בשתי מילים: לייצר חשיבה! כלומר, להתמודד עם חומרים מהם המקום הזה עשוי. בסרט הלהקה, אתה בודק את DNA של החברה הישראלית. ישראל היא מקום של חבורה, לא מקום אינדיבידואליסטי זהו מקום שלא כל אחד יצליח להגשים את האושר הפרטי שלו. מגיל מאוד צעיר אתה תמיד חלק מכיתה, תנועה, יחידה, המשפחה זה מקום קולקטיבי, מקום שהמסורת והמקור שלו זה הקיבוץ. הדנ"א הישראלי הוא מהכלל אל הפרט, סרט כמו הלהקה בודק את הדנ"א של החברה הישראלית, הרצונות הפרטיים שלך מול הרצון הקולקטיבי. אתה בודק את הדנ"א של המקום. כמובן שאתה בעצמך חלק מהדנ"א הזה וכמעט כל סרט בארץ מתחיל מנקודה זאת מתחיל מהניסיונות להבין את הדנ"א של הישראליות, לפעמים זה עוסק בציבור דתי, לפעמים בציבור המזרחי לפעמים, בציבור של ניצולי שואה, זה יכול לעסוק בציבור ירושלמי, המקום הזה מורכב מסיפורים שונים אבל בסופו של דבר זה מתייחס לקולקטיב הישראלי.

ש: הסודות- ההכרות שלי עם הסרטים שלך הייתה דרך הסרט "הסודות"

איזה מסר ניסית להעביר בסרט "הסודות"?

ת: לא מאמין בקולנוע שיש בו מסרים חד משמעיים. זאת לא עיתונות, לא מאמר מערכת. בקולנוע, כמו ספרות טובה, אתה יוצר עולם ואתה יוצר דמויות. הדמויות מהלכות בעולם ומגיעות לאן שמגיעות. העולם הזה מורכב מהרבה דברים חיוביים או שליליים, אני עושה קולנוע לאנשים שיכולים להיכנס לתוך הסרט ולמצוא את מקומם. בסודות באופן ספציפי, יש בעולם החרדי בארץ מהפכה פמיניסטית. כוח נשי הוא מאוד מאוד מרתק. כל העולמות החרדים מתחילים להתפרק תחת כוח נשי זה, זאת אנרגיה עצומה שתמונה שם. יש תהליך של התבגרות של אנשים שמגלים את עצמם, יוצאים נגד השיטה וכו'. הסודות משלב דברים שונים. הוא עושה סרט שמורכב מאלמנטים שונים וכל אחד לוקח את המתאים לו.

זאת חברה שעוברת שינויים ואני מעוניין שכל אחד יכול לקחת מהסרט, או לראות אותו מהזווית שמתאימה לו. אם אני רוצה לראות הסרט על עולמן הפמיניסטי של הנשים החרדיות זה אפשרי, אם אני בוחרת דווקא להתמקד בבחורה שמגלה על עצמה דברים שהיא לא ידעה בתחילת הדרך. גילוי זהות. חלק ממרד גדול- זה גם אפשרי. אני לא רוצה או מעוניין ליצור סרט על קבלה. הסרט הוא על העולם הזה, על האנשים האלה ועל התנהגותם ... כל מה שאת מוציאה מהסרט - על זה הסרט!

ש: מהי השיטה שלך? מה אתה אוהב לעשות?

ת: אני אוהב לקחת סיטואציות ולפתח אותן קצת. אני אוהב להעמיד אנשים מול מראה. אני מראה סיטואציה על מנת שכל אחד ייקח אותה למקום שלו. במחינתי סרט הוא כמו ילד, ברגע

שנולד הוא לא שלך. הוא בפני עצמו ואז הוא הולך לפגוש את העולם. אני לא יודע מה ישפיע על עתידו. זאת הדרך שלו ואסור יותר מדי להגדיר מה אתה רוצה ממנו, הוא צריך למצוא את הדרך שלו בעולם.

לדוגמא הסרט "פלאות" מראה תמונה רחבה, אפשר להזדהות עם הרב, או עם הארנב או עם כל דמות אחרת. אין לו אמירה חד משמעית ואפשר לראות את הסרט מכל מיני כיוונים. גם את הסוף אפשר לפרש בדרכים שונות. זה לא חד משמעי אלא עוסק בעולם רחב יותר.

ש: בסרטים בחרת בתקופות מסויימות, לעיתים לא בסדר הכרונולוגי שלהם. האם ניתן למצוא מכנה משותף לסרטים?

ת: אני יוצר סרטים שמעניינים אותי ושמדברים אלי ואין לי עניין לדבוק בסדר כרונולוגי מסויים. אני נולדתי למדינה חדשה, הורי מהגרים. חלק מהזמן חייתי וגדלתי באמריקה ואני חי ויצר בישראל. חשוב לי מאוד ליצור סרטים כדי לבדוק את זהותי. אני עושה אותם לעצמי ולכן בוחר אני תקופות שונות ומגוונות. אין לי מטרה לעורר בעיות או לפתור שאלות. הסרטים שלי זאת שאלה של זהות שבהם אני וגם כל אחד אחר יכול למצוא את עצמו. בסרטים שעשיתי יש לי ניסיון לראות איפה אני או "היחיד" נמצא בדנ"א הישראלי בדבר הגדול הזה. האני שלי מול הקולקטיב.

ש: אז בעצם אתה לא יוצר אמירה חברתית. אתה שלם עם כל מה שקורה בחברה שלנו?

ת: בחברה יש הרבה דברים שאני לא אוהב, הרבה דברים שהייתי משנה אך אני עדיין בוחר לחיות כאן. עדיין מאוד אכפת לי מהמקום הזה ואם יש מלחמה אני הראשון שאתנדב, זאת אהבה כל כך גדולה, לא הגיונית, לכן אני רוצה למצוא את הטבע של האהבה הזאת. את הערגה הזאת לארץ הנהדרת הזאת. אני גם הייתי ביחידה מובחרת לא מתוך פטריוטיות- זאת האמת. אותי בגיל 18 מאוד עניין אותי להשתמש בנשק ולכן בחרתי לחוות את זה. גם על השאלה למה דווקא כאן, אם זה בגלל השואה, או התנ"ך....אני לא יודע. אותי מזעזע במדינה שבה אני חי יש ציבור גדול של נשים שנחשבות לסוג ב. זאת לא מדינת שוויון זכויות כמו אמריקה. במגזר החרדי הנשים שוות פחות. גם הקשר שלי לדת והקשר בין אומנות לדת מסקרן אותי באופן אישי.

כל סרט מייצג משהו מבחינתי, אמנם איני הודי או מרוקני (סוף העולם שמאלה) אך אני בן של ניצולי שואה של מהגרים. הם לעולם לא יכלו להגיע למה שאני יכולתי להגיע.

בתור במאי אני לא נוהר ממהו חד משמעי. לדוגמא בסרט הסודות – אני מאוד בעד נעמי והמאבק שלה וההחלטה שלה, אבל היא הולכת לשלם מחיר מאוד כבד. החברה ממנה היא יוצאת היא בעייתית אבל אני לא רוצה לצייר אותה כחברה איומה ודורסנית, וגם לא כחברה שהכל רע בה אבל זאת חברה שחייבת להשתנות.

ניקח לדוגמא נוספת את הסרט "הלהקה" יש בו מרד נגד הצבא אבל לא כמשהו זוועתי, אני מבין שיש משהו שצריך להשתנות אבל קשה מאוד להגדיר כמה ואיך. שונא סרטים שיש בהם שחור ולבן. יש מעט מאוד דברים בחיים שאתה יכול לומר עליהם שזה לגמרי טוב או רע. כל הדמיות שלי מחפשות את מה שהן מגדירות כטוב יחסי בעולם שהן קיימות. בלי לנסות להחריב. נעמי

(הסודות) לא רוצה להיות חילונית, היא מאוד מאמינה, היא פשוט רוצה לשנות. היא רוצה להישאר שם אך שהמקום ישתנה. לא להרוס את העולם בו הן קיימות ולא להראות אותו כעולם רע.

ש: מדוע אינך עוסק בסכסוך הישראלי פלסטיני?

ת: על הסכסוך הישראלי פלסטיני הוא נושא שאין בו צד אחד טוב וצד שני רע. כמו שאמרתי אני לא אוהב להציג דברים של שחור ולבן והנושא הזה מוציא מהשומעים, ומהעוסקים בו אמירה החלטית, יש בנושא חד צדדיות ולכן אני לא רוצה להציג דברים כגון הסכסוך. גם בסכסוך הזה אני מאמין שמהו צריך לעבור שינוי, זה צריך לעשות בעדינות. לתקן את השלילי מבלי לגעת ולהרוס את החיובי. צריך לנסות לסדר את מה שאפשר.

ש: האם השואה השפיעה על היצירה שלך?

ת: כן. היא קיימת בראש שלי. כבן לניצולי שואה צברתי זיכרונות, אימרות וחוויות שהשפיעו על יצירותי. השואה- תמיד נתפסה כמשהו מביש מבחינת הציונים, החלוצים. אנחנו הישראלים מלמדים להילחם. השואה סימנה את היהודי הגלותי החלש. לכן ניסו לא לדבר על זה כדי לא לשבור את המיתוס של מעטים מול רבים וכו' זה היה בסתירה גמורה עם מה שהשואה יצגה- הקרבה והשלמה וקבלה של הסבל, של הרע יחד עם הטוב. השם של הסרט שלי "פעם הייתי" מעביר את מה שתמיד פיתמנו לי וחינכו אותי פעם היינו חלשים ככה אבל לא יותר. ניצולי השואה הם דברים מטורפים, כאב מהלך ואין שם מה לפתוח. דיבורים לא יעזרו. רק המפגש עם דרייב אחר זה מה שגורם לדיבור.

הסבל של הניצולים מפריע לי וקשה לי עם מצבם של חלק מהניצולים אבל כל אחד באופן אישי צריך להגדיר מה נראה לו דחוף יותר או פחות. אנחנו חייבים להתעורר ולהבין שיש מה לעשות. אני לא אומר איך וכמה אבל מעורר את המחשבה דרך סיפורים של אנשים בודדים.

ש: איך אתה מגדיר את החברה הישראלית ואת הישראלי?

ת: אני לא אוהב ולא רוצה להגדיר. כולנו חייבים להתעורר ולחשוב. בסרט "פלאות" השיר "זה הזמן להתעורר" יכול להתאים לשם ולשם: לדתיים- זה הזמן להתעורר ולראות שהמנהיגים שלכם הם לא שה תמים ולכל השאר- שחיים בסוג של מקום מלא בדברים שונים שצריך להתעורר בגללם.

אני לא רוצה לדבר ישירות על דברים שבוערים פה... על זה אפשר לכתוב כתבה בעיתון ...

גם אני לא אעשה סרט דוקומנטרי או כזה שעוסק במהגרים בלבד, אתיופים, שבט בני המנשה וכו'. אני לא חושב שאצליח לחדש משהו. עם כל הקשיים והגזעות שקיימת כאן – אט אט כולם הופכים להיות חלק. אני מאמין שסרט נועד להציג משהו שונה מהחשיבה הקונבנציונאלית

ובמקרה הזה אין לי משהו לחדש. אני יודע שעלינו לחבק אותם לעזור להם ככל שניתן על מנת להקל על המעבר שלהם ועל קליטתם

חוץ מזה, יש סרטים שאנשים אחרים יעשו יותר טוב. אני לא רוצה לעשות דברים בינוניים או כאלה שלא מרגישים לי טוב. ונקודה אחרונה בהחלט- סרטים זה גם טיימינג – עם הזמן למדתי לא לזרוע מלח על פצעים כל עוד הפצע מדמם.³⁴⁵

תודה רבה על שהקדשת מזמן וענית על שאלותיי.

5. סיכום ומסקנות:

בשורה התחתונה, הבמאי, אבי נשר, יוצר סרטים נפלאים ומוצלחים, יעידו על כך הצופים: את "סוף העולם שמאלה" ראו כחצי מיליון צופים. ב"הסודות" ביקרו כ-200 אלף³⁴⁶, ב"פעם הייתי", רק השבוע הראשון של ההקרנה הביא לבתי הקולנוע יותר ממאה אלף צופים זהו הישג מרשים בהתחשב שהסרט יצא בעיצומו של המונדיאל. את "הלהקה", ו"דיזנגוף 99" ראו כמיליון צופים. למרות ההצלחות הרבות דעת המבקרים חצויה. חלקם סבורים כי אינו מבצע את תפקידו כאיש רוח וכאיש תרבות. בכל סרטיו ללא יוצא מן הכלל נמנע נשר מדיון או עיסוק בתכנים הכואבים באמת בחברה הישראלית- ההתנתקות, מלחמות ואובדן, שלום וטרור, הוא אינו נוקט עמדה פוליטית ברורה וגם אם ישנם נושאים "חמים" וחשובים כגון גזענות, אפליה וכדו' הוא מעדיף לבחור בנושאים שלרוב כבר ירדו מעל בימת השיח הציבורי ואינם רלוונטים יותר. כמו לדוגמא הסרט "סוף העולם שמאלה" שנעשה בשנת 2004. העלילה, כאמור, מתמקדת בעליה של שנות ה-60 ובמעברות, היסטוריה שחלפה ואיננה עוד, ואומנם יחסי העדות הם עדיין חלק מחיי היום יום בישראל, אך הם כבר מזמן לא עומדים בראש הפרק. גם מאיר שניצר מ"מעריב" ואורי קליין מ"הארץ" - רואים בנשר קולנוען מיושן וסנטימנטלי, המנותק מהעדכניות שפיתח הדור הצעיר של יוצרי הקולנוע הישראלי³⁴⁷ המתעקש לחיות את העבר.

כידוע, החברה הישראלית "מבורכת" בקונפליקטים רבים שמוצגים בסרטיהם של יוצרים רבים. מהצפיה בסרטיו עולה כי גם כאשר הוא בוחר בקונפליקטים מדוברים יותר כמו הדת ב"הסודות" או השואה ב"פעם הייתי" גם אז ישנה התחושה שנשר בוחר מתוכם תמונות משפחתיות סולידיות ונחמדות כמתוך אלבום משפחתי (בהשאלה- ציר הזמן) שבהן אנו, החברה, מצולמים במצבים מחמיאים, נעימים ולא חשופים ערומים או מובכים.

יתרה מזאת בהסתכלות לאחר הוא מציג לעיתים רק את המסגרת של התמונות ובורח או נמנע מצילום של רגעים מכוננים ומשמעותיים. אין התעמקות בקונפליקט המוצג ונוצרת תחושה שטחית

³⁴⁵ כנראה בעקבות הביקורת החריפה שנאמרה על הסרט "זעם ותהילה" - השוואות שנעשו בין לוחמי המחתרות ובין פעולות טרור של מחבלים ערביים נגד חיילים ואזרחים.

³⁴⁶ <http://www.nrg.co.il/online/47/ART2/132/775.html> מתוך פעם לאהוב: ראיון עם אבי נשר מאת אלון הדר

18.07.2017 08:03

³⁴⁷ ראה שם שם

למדי. כדוגמא כזו אפשר לקחת את נושא השואה בסרט "פעם הייתי". נושא שנשר בוחר להתעסק בו בצורה שטחית, לא רצינית ובדרך של איזכור מהיר. גם במהלך הסרט ואפילו לא בסופו זוכים למענה לגבי שאלות שעלו ובסופו של הסרט ישנה תחושה של של מחסור. נותרה בי ההרגשה שהסרטים נשארים בסביבה ה"בטוחה" עם סוף מתוק לעיתים, משהו אמריקאי יותר ולא עוצמתי כואב ומטלטל.

גם למבקר הקולנוע, ארון שמיר, דעה דומה. אמנם הוא מדגיש את מקצועיותו ואת הניסיון הרב שבבעלותו של נשר ובהפקותיו כל המחלקות מתקתקות עבודה וכולם יודעים בדיוק מה לעשות ואיך לעשות זאת, אבל מה שחסר לשמיר, באופן אישי, וזה חוזר על עצמו בכל סרטיו, אלו הם האמירה והנשמה³⁴⁸.

חסידיו – לעומתם, ובראשם יאיר רווה, כמבקר קולנוע, יוצר ותסריטאי מנוסה מבלוג הקולנוע "סינמסקופ" – בטוחים שהוא אחד מגדולי היוצרים בארץ ומאמינים שהוא סובל מעוול מתמשך ומזכיר שגם איכויות הבימוי של אפרים קישון לא הוכרו בזמן אמת.³⁴⁹ רווה מדגיש כי לעומת יוצרים אחרים שבסרטיהם שולטת בראש ובראשונה המציאות, סרטיו של נשר קולנועיים למהדרין. רווה מוסיף כי חלק מיוצרים אלה מתקשה להבדיל בין מציאות וקולנוע וחלקם מצליח לנסח את המציאות באמצעים קולנועיים. אבל אצל נשר יש קודם כל קולנוע – מבנה, דרמה, צורה, דימוי – ורק אז יש את המציאות.³⁵⁰ יתכן וזאת בדיוק הנקודה או אחת הנקודות הקוסמות לצופה הישראלי הממוצע, שממהר לבית הקולנוע לא כדי לראות שוב את המציאות שהוא מילא מכיר מחיי היום יום, אלא ממהר לקולנוע שיש בו רק נגיעה של המציאות, משהו ראלי פחות אך יחד עם זאת משהו שכן אפשר להאחז בו, כי זה חלק מההיסטוריה שלנו אבל החלק הפחות כואב, זה חלק מהיום יום אך הפחות טרגי מפחיד או מטלטל. והסוף המתוק או הטוב הוא המיוחל לעומת הטרגדיות היום יומיות הפוקדות את תושבי הארץ והן חלק גדול מחיי הפרט של החברה הישראלית. המרירות, הכאב והסבל כל כך מאוסים על הקהל הישראלי שהוא במודע שוקע לתוך עולם הפחות מציאותי של נשר.

במבט מפקס יותר בסופים של הסרט, נגלה שכמעט כל סרט מסתיים בנימה חמוצה. גם כשנדמה שיש סוף טוב, הוא לא באמת כזה. הלהקה מנצחת בקרב מול מפקדה, אבל מתפרקת. הבמאי הצעיר מ"דיזנגוף 99" רואה את חלומותיו מתרסקים כי הוא מבין שכדי להצליח ולחיות טוב יצטרך לעשות דברים שהוא עצמו לא אוהב ולא מאמין בהם. חוליית הלח"י ב"זעם ותהילה" מצליחה במשימתה, אבל במחיר מוות, מאסר ופיזור. ב"סוף העולם שמאלה" הנערה מתחילה חיים חדשים של חופש, אבל זו לא הנערה הנכונה – שרה וניקול החליפו את החלומות שלהן. וגם אם יש סוף טוב לסיפור הוא קורה אחרי סוף הסרט (או שהוא לא קורה לעולם) וגיבורת "הסודות" מוזמנת לחגיגה בה עליה להסתיר לב שבור ולא רק, המעשה האמיץ שלה, להודות בשוני שלה, האם יצליח לטווח ארוך?

³⁴⁸ http://www.mouse.co.il/CM.articles_item,514,209,12482.aspx מתוך: רומן לסבי במדרשה של צפת,

מאת: אורון שמיר, עכבר און ליין 05:08 18.07.2017

³⁴⁹ <http://www.nrg.co.il/online/47/ART2/132/775.html> מתוך פעם לאהוב: ראיון עם אבי נשר מאת אלון הדר |

05:08 18.07.2017

³⁵⁰ <http://cinemascope.mako.co.il/archives/583> מתוך סינמסקופ של יאיר רווה, הר אדוני(הסודות) ביקורת,

יאיר רווה 05:08 18.07.2017

האם לא תנודה מהחברה? וגם נעומי עצמה, האם תצליח לחיות בחיים שבחרה לעצמה, האם זה היה שווה? "פעם הייתי" נגמר עם רגשות אשמה. ורק "פלאות", הוא סרט עם סוף טוב, שמח, אופטימי, אך יחד עם זאת הוא משאיר את את צופיו עם שאלות ותהיות רבות.³⁵¹

לאור הדברים שכתבתי אני מניחה כי גדולתו של מר אבי נשר היא בחירה מושכלת של קונפליקטים "פשוטים יותר" מתוך הקונפליקטים הקיימים והצגתם בצורה אוטופית למדי. יחד עם זאת הוא מחבק את המציאות בצורה רכה יותר, עדינה ומפוייסת יותר. יתכן והצגה כזו של החברה היא המועדפת על הקהל הישראלי.

6. Zusammenfassung und Schlussfolgerung

Avi Nesher ist einer der erfolgreichsten Regisseure der Gegenwart, dessen Filme immer wieder große Zuschauerzahlen in die israelischen Kinos locken. „Once I was“ (IL 2010) sahen sich in der ersten Spielwoche bereits 100 000 Zuschauer an und der Film spielte weltweit über 2 Millionen Dollar ein. Seine frühen Filme wie „The Band“ haben mittlerweile in Israel den Kultfilm-Status erreicht. Nesher ist jedoch ein Regisseur, der eine tiefe Auseinandersetzung mit den wichtigen aktuellen Problemen der israelischen Gemeinschaft meidet. Man kann sagen, dass sich der zeitgenössische israelische Film in zwei Richtungen entwickelt hat – der reine Unterhaltungsfilm und das politische Kino. Nesher gehört zu keiner dieser Richtungen. Er ist weder ein politischer Regisseur, noch ein Filmemacher, der pures Entertainment bietet. Er wählt Themen aus der israelischen Geschichte und Gesellschaft aus, die entweder bereits lange abgeschlossen sind, wie die Probleme der Integration der Migranten aus Indien und Marokko, die den Hintergrund seine Filmes „Turn left at the End of the World“ (IL/FR 2004) Geschichte bilden. Dabei vermeidet es Nesher auch, ein „unbequemer“ Regisseur zu sein. Er zeigt nicht die Schattenseiten der israelischen Gesellschaft, den Nahostkonflikt, den Terrorismus oder den religiösen Fundamentalismus. Nesher möchte gefallen und unterhalten, aber auf einem filmisch und schauspielerisch hohen Niveau. So wirken seine Filme wie ein mitunter nostalgisches Familienalbum aus vergangenen Zeiten. In „Once I was“ schaut man auf das Haifa der 50er Jahre und die Problematik der Shoah-Überlebenden zurück, aber auch diese Auseinandersetzung ist eher oberflächlich. Für

³⁵¹ <http://cinemascope.mako.co.il/archives/17752> מתוך הבלוג של יאיר ראווה, הסוף בנתיים. 18.07.2017 08:00

Nesher zählt die Story, seine Figuren und vor allem die äußere Gestaltung. So erinnern seine Filme ein wenig an das französische „Cinéma du look“ der 80er Jahre, in denen die formale Bildgestaltung im Zentrum lag, aber auch beim magischen Realismus des französischen Kinos der 30er und 40er Jahre. Kritiker wie Meir Shnitzer („Maariv“) und Uri Klein („Ha-Aretz“) werfen daher Nesher vor, dass er ein veralteter Filmemacher sei, der von den aktuellen Problemen sich ausgeschlossen hat und darauf bestünde, in der Vergangenheit zu leben.

So wirken Neschers Filme mitunter wie Hollywood-Produktionen, in denen politische oder gesellschaftliche Konflikte nur den Rahmen für eine unterhaltsame oder ergreifende Geschichte bilden. Auch der Filmkritiker Aharon Shamir verweist auf Neschers große formale Könnerschaft und dass er überzeugende und mitreißende Produktionen machen würde, aber er kritisiert auch, dass ihm Tiefe und Mut fehlen.

Der Drehbuchautor und Kritiker Yair Rave dagegen betont, dass in den anderen Filmen israelischer Regisseure an erster Stelle die Realität dominiere, aber bei Nesher an erster Stelle das „Kino“ herrschen würde. Rave betont, dass einem Großteil der Filmemacher die Unterscheidung zwischen Kino und Realität schwerfallen würde und nur einem geringen Teil würde es gelingen, mit dem Kino die Realität zu deuten und zu erklären. Nesher dagegen produziert reines Kino. Bildsprache, Aufbau und Struktur des Dramas und die Form sind ihm wichtig. Dann erst folgt die „Realität“ als möglicher skizzierter Hintergrund. (<http://cinemascope.mako.co.il/archives/583>)

So sind seine Filme zwar teilweise magischer Eskapismus, bzw. eine in Sepiatönen getauchte gemilderte Sicht auf reale Probleme. Utopisch, verspielt, aber pures Kino und vielleicht auch das, was die israelischen Zuschauer dringend benötigen.

Dennoch enden fast alle seine Filme fast immer bittersüß, nie mit einem reinen Happy-End. Viele Fäden der Geschichte werden nicht aufgelöst, Fragen bleiben offen und die Figuren können viele andere mögliche Wege beschreiten. (<http://cinemascope.mako.co.il/archives/17752>)

7. המקורות:

ספרים:

נתן ויעקוב גרוס, הסרט העיברי: פרקים בתולדות הקולנוע והראינוע בישראל. ירושלים תשנ"ב
1991

יהודה הראל, הקולנוע: מראשיתו ועד היום, תל אביב: יבנה, 1956

מאיר שניצר, הקולנוע הישראלי, כל העובדות/כל העלילות/כל הבמאים/וגם ביקורות, הוצאת
כינרת 1994

Ariel L. Feldstein, Cinema and Zionism: the development of a nation
through film, London: Valentine Mitchell 2012.

Amy Kronish, World cinema: Israel, Trowbridge, Wiltshire: Flicks Books
1996.

Amy Kronish and Costel Safirman, Israeli film: a reference guide,
Westport, Conn.: Praeger 2003.

Yosefa Loshitzky, Identity Politics on the Israeli Screen, Austin:
University of Texas Press 2001.

Miri Talmon, Miri / Yaron Peleg (eds.), Israeli Cinema: Identities in
Motion. Austin, TX: Texas University Press 2011.

Ursula Raberger, Israeli Queerer Film, Wien: Zaglossus Verlag 2015.
Ariel Schweitzer, Le nouveau cinéma israélien, Crisnée: Yellow now
2013.

Ella Shohat, Israeli cinema: East West and the politics of
representation, London: Tauris 2010.

Raz Yosef, Beyond Flesh: Queer Masculinities and Nationalism in Israeli
Cinema, New Brunswick/London: Rutgers Univ.-Press 2003.

Raz Yosef / Boaz Hagin(eds.), Deeper than Oblivion: Trauma and Memory in
Israeli Cinema, London: Bloomsbury 2013.

אתרי האינטרנט:

<http://www.fridmanwork.com/X6228.html>

מתוך: חוק לעידוד הסרט הישראלי, תשי"ד-1954

<http://israel.com/he/home/lifestyle/film-tv/film>

מתוך: הקולנוע הישראלי

<http://212.199.117.183/isracin/history.html>

מתוך : קולנוע בצל הבורקס : תקופות, זרמים, וקהילות בתולדות הקולנוע

http://www.ybz.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/Article_61.2.pdf

מתוך : ראשית הקולנוע הארצישראלי כמשקף רעיונות התקופה

<https://www.spitball.co/item/%D7%94%D7%90%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%91%D7%A8%D7%A1%D7%99%D7%98%D7%94-%D7%94%D7%A4%D7%AA%D7%95%D7%97%D7%94/6335/%D7%9E%D7%96%D7%A8%D7%97-%D7%95%D7%9E%D7%A2%D7%A8%D7%91-%D7%91%D7%A7%D7%95%D7%9C%D7%A0%D7%95%D7%A2-%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99/85746/%D7%AA%D7%A7%D7%A6%D7%99%D7%A8-%D7%94%D7%A1%D7%A8%D7%98%D7%99%D7%9D.docx/>

<http://www.openu.ac.il/adcan/adcan46/p31-35.pdf>

מתוך : גרסת הקולנוע הישראלית של שנות ה-90 מאת מאת ד"ר יעל מונק

<http://www.frontrow.co.il/>

מתוך : שורה ראשונה, מזגין הקולנוע והטלוויזיה הישראלי

<http://www.29november.org/upload/1319713994.pdf>

מתוך מאמר על הקולנוע הישראלי

http://www.idi.org.il/%D7%AA%D7%97%D7%95%D7%9E%D7%99-%D7%A2%D7%99%D7%A1%D7%95%D7%A7-%D7%94%D7%9E%D7%9B%D7%95%D7%9F/%D7%94%D7%9E%D7%A8%D7%9B%D7%96-%D7%9C%D7%9C%D7%90%D7%95%D7%9D-%D7%93%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%A0%D7%94/religion_and_state_program

מתוך : התוכנית לדת ומדינה

<http://www.israelstudies.umd.edu/hasson-3-hebrew.pdf>

מתוך : דת ומדינה בישראל תסריטים אפשריים, מאת שלמה חסון

http://retro.education.gov.il/tochniyot_limudim/ezrahot/aezi0004.htm

מתוך : חומרי עזר למורה - אזרחות

http://www.yadvashem.org/yv/he/education/pedagogic_center/israeli.asp#!prettyPhoto

מתוך : חינוך והוראה מתוקשבת

<http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=16227>

מבוסס על מאמרה של חנה יבלונקה, 'ניצולי השואה בישראל - סיכומים ראשוניים', בשביל

הזיכרון 27, יד ושם, ירושלים, 1998

<http://www.inss.org.il/uploadImages/systemFiles/memo139867877940.pdf>

מתוך על פי : ערבים אזרחי ישראל בפתח המאה ה-21 מאת אריק רודניצקי

<http://soc.haifa.ac.il/~s.smooaha/download/arabsandjewsrelations.pdf>

סמוחה סמי. 2001. "יחסי ערבים ויהודים בישראל כמדינה יהודית דמוקרטית" בתוך : מגמות

בחברה הישראלית, בעריכת אפרים יער וזאב שביט. תל אביב : האוניברסיטה הפתוחה. ע"מ - 231

.263

<https://rafimann.wordpress.com/2014/01/20/%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%A0%D7%94-%D7%91%D7%9C%D7%99-%D7%9B%D7%AA%D7%9E%D7%99%D7%9D-%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C-%D7%91%D7%A2%D7%99%D7%A0%D7%99-%D7%94%D7%A2%D7%95%D7%9C%D7%9D-1959>

מתוך : מדינה בלי כתמים- ישראל בעייני העולם 1959

<http://www.frogi.co.il/news-world/10547.html>

מתוך : "יהודים, מלחמה, ירושלים" : מה הנוער בעולם חושב על ישראל

<http://www.directorsguild.org.il/siteFiles/1/36/5095.asp>

מתוך : איגוד הבמאים

http://www.imdb.com/name/nm0626409/bio?ref=nm_ov_bio_sm

מתוך : אבי נשר- ביוגרפיה

<http://jfi.org/films/detail/biography-of-a-young-accordion-player>

<http://www.haaretz.co.il/gallery/cinema/1.2634673>

מתוך : סרטים חדשים של אבי נשר ודני וקסמן בין מקבלי התמיכה מקרנות הקולנוע

<http://cinemascope.mako.co.il/archives/15250>

מתוך : "אוצרות דרום 2013" : שיחה בין איתן גרין ואבי נשר

<http://www.habama.co.il/Pages/Description.aspx?ArticleId=2410&Subj=1&Area=1->

מתוך : האמת של אבי נשר חלק א'

<http://www.haaretz.co.il/gallery/cinema/1.1677882>

מתוך : עיתון הארץ- הסמס שהוביל לסרט החדש של אבי נשר

<http://www.nrg.co.il/online/47/ART2/132/775.html> -

מתוך : פעם לאהוב ראיון עם אבי נשר

http://www.sapir.ac.il/files/7a790acebf3213f6928cb60fd488471a/uploaded_content/departments/cinema/darom/darom2013.pdf

מתוך כתבה : קולנוע דרום

<http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=12204>

מתוך : תקציר -הפנתרים השחורים

<https://yaelisrael.wordpress.com/>

מאת יעל ישראל, סופרת, עורכת, מבקרת ספרות וקולנוע ומנחת סדנאות כתיבה.

אריאל שוייצר, הרגישות החדשה, הוצאת בבל.

<https://yaelisrael.wordpress.com/>

מאת יעל ישראל, סופרת, עורכת, מבקרת ספרות וקולנוע ומנחת סדנאות כתיבה.

הקולנוע האישי ופוליטיקת האלגוריה – אלה שוחט מתוך מסמך שמצאתי באינטרנט

<http://www.hatasha.org>

מתוך : מלחמת ההתשה 1967-1970

<http://www.news1.co.il/Archive/003-D-108850-00.html>

מתוך מאמר: כל העם צבא

<http://www.army-bands.co.il/general.asp?id=1>

מתוך: שרים במדים- הסטוריה

<http://www.sratim.co.il/view.php?id=12279&m=reviews>

מתוך: הלהקה

<http://erezdvd.co.il/content>

מתוך: הלהקה - פסקול הסרט

<http://www.ynet.co.il/articles/1,7340,L-2905848,00.html>

מתוך: תרבות ובידור, מגזין קולנוע, מתוך הכתבה: לא נפסיק לשיר

<http://www.maariv.co.il/news/new.aspx?pn6Vq=L&0r9VQ=GGLDE>

מתוך: הלהקה ועד דיזנגוף 99: אבי נשר מדבר על הכל

<http://uri.mitkadem.co.il/films/film.critics.israel.html>

מתוך: מבקרי קולנוע בישראל

<http://www.mako.co.il/men-sex/pic/Article-adec5d7c8d30131006.htm>

מתוך: עירום בקולנוע הישראלי: הסרטים הכי לוחטים

<http://www.sratim.co.il/view.php?id=143102>

מתוך: דיזנגוף 99

http://www.hasharat.co.il/html/article_12104.php

מתוך: אמנים שונים: דיזנגוף 99 - פס הקול העברי המקורי

<http://e.walla.co.il/item/2848018>

מתוך דרך ארוכה: ריאיון עם אבי נשר על "דיזנגוף 99" אז ועכשיו

<http://www.mako.co.il/men-sex/pic/Article-adec5d7c8d30131006.htm>

<http://www.israelhayom.co.il/article/92741>

מתוך: העולם על פי אבי נשר, מרתון סרטי אבי נשר, הוט בידור ישראלי /אהרון לפידות

<http://www.haaretz.co.il/gallery/cinema/klein/.premium-1.2441092>

מתוך: בסרט הזה כבר הייתם: סרטי הקאלט משודרים שוב ושוב

<http://www.maariv.co.il/news/new.aspx?pn6Vq=L&0r9VQ=GGLDE>

מתוך: מאת רותי זוארץ: מהלהקה ועד דיזנגוף 99: אבי נשר מדבר על הכל.

<http://www.edb.co.il/title/t0000202/#plotelaborated>

מתוך: הפחדנים- הסרט

<http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=1798>

מתוך: מעמד הכותל המערבי

<http://www.gdoley-hauma.org.il/Web/He/Concepts/2625.aspx>

מתוך: האתר, משרד ראש הממשלה -התנועה הרוויזיאניסטית

http://lehi.org.il/?page_id=67

מתוך: הרקע ההיסטורי להקמת תנועת לוחמי חירות ישראל.

<http://old-amit.org.il/sixtyisrael/wars/Lebanon.asp>

מתוך : מבצע שלום הגליל, מלחמת הלבנון הראשונה

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3308711,00.html>

מתוך : ימים נוראים של יאיר

<http://www.habama.co.il/Pages/Event.aspx?Subj=4&Area=1&EventId=1396>

מתוך : זעם ותהילה על הסרט

<http://cinemascope.co.il/archives/17752>

מתוך : סינמהסקופ של יאיר רוה, הסוף בנתיים.

<http://cinemascope.co.il/archives/21908>

מתוך : יום הולדת 30 ל"שוברים", יום הולדת שנה ל"סינמסקופ ברדיו הקצה"

<http://www.mako.co.il/news-special/decade/Article-10fc6d7d631b521004.htm>

מתוך : פרויקט מיוחד : סיכום שנת 2004

<http://www.haaretz.co.il/misc/1.1223215>

מתוך : עשור לאינתיפאדה השנייה

מתוך : אירועים נבחרים ממלחמה שאיש לא יודע מתי הסתיימה, אם בכלל

<http://www.haaretz.co.il/misc/1.1558848>

מתוך : הפינוי המתוכנן : עשרים התנחלויות ברצועת עזה ובגדה בתוך שנה-שנתיים

<http://www.olympic.one.co.il/General/Page.aspx?id=63&siteid=1>

מתוך : הוועד האולימפי בישראל

<http://www.meyraz.co.il/index.php/2012-11-28-11-24-13/2013-01-17-17-15-34/87-2012->

<http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/0DBEED07-09-28-23-01-11/133-50-60>

D231-42C0-B203-BC6B1E117575/146544/kolo.pdf

דה קולוניאליזם-שלילת הקולוניאליזם, תהליך שהביא בהדרגה לסיום שליטתן של המעצמות על

המושבות מעבר לים, והקמת מדיניות עצמאיות בארצות אלה

<http://www.meyraz.co.il/index.php/2012-11-28-11-24-13/2013-01-17-17-15-34/87-2012->

09-28-23-01-11/133-50-60

מתוך : בונים מדינה

<http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=85252004&nTocEntryID=85418106#221.2121.6.default>

מתוך : מסעות בזמן, בונים מדינה במזרח התיכון. יחידה 4 : פרק יב : בניית חברה בשני העשורים

הראשונים (1948-1967)

<http://www.beneisrael.info/Index.php?pageName=articles/israelPath>

מתוך : מעגל המסעות של קהילת בני ישראל יוצאי הודו

<http://www.haaretz.co.il/news/comeback/1.2234636>

מתוך : העולים מהודו נגד ישראל : "חיים כאן כמו חיות"

<https://www.sratim.co.il/video.php?id=2532>

מתוך : סוף העולם שמאלה

<http://www.israelhayom.co.il/article/92741>

מתוך : העולם על פי אבי נשר, מרתון סרטי אבי נשר, הוט בידור ישראלי /אהרון לפידות
<http://cinemascope.mako.co.il/archives/583>

מתוך : סינמסקופ, בלוג הקולנוע של יאיר רווה. הר אדוני ("הסודות", ביקורת) 17.07.2017 23: 50
<http://www.kipa.co.il/community/show/1650511>

מתוך : ביקורת על "סוף העולם שמאלה".
http://www.israpost.com/Community/articles/iPhone_Show.php?articleID=4594&lang=heb

מתוך פסטיבל הסרטים הישראלי ה-20 בארה"ב מאת : עמי גלעד
<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-2937040,00.html>

מתוך : הנשר נחת, מאת שמוליק דובדבני פורסם
<http://www.moviepilot.de/filme/beste/genre-Die-besten-Liebesfilme-aus-Israel-liebesfilm/land-israel>
" <http://www.seret.co.il/critics/moviereviews.asp?id=465>

מתוך : סוף העולם שמאלה, ביקורת סרט, מאת יאיר הוכנר
https://scholars.huji.ac.il/sites/default/files/ramamorag/files/hgl_hdty_hkhdsh_bqvlhv_hyshrly_12_12_10.pdf

מתוך : אחד משלנו? הגל הדתי בקולנוע הישראלי העכשווי מאת : רעיה מורג
http://www.seret.co.il/movies/s_movies.asp?MID=2309
<http://www.musicaneto.com/product>

מתוך : הסודות-פסקול הסרט
<http://www.nikolevy.com/nikolevy-musician/world-music>
http://www.mouse.co.il/CM.articles_item,514,209,12482,.aspx

מתוך : עכבר העיר, ביקורת קולנוע רומן לסבי במדרשה של צפת יום ראשון 17 ביוני 2007 00: 13
מאת : אורון שמיר, עכבר און ליין
<http://www.israelhayom.co.il/site/writer.php?id=37>

מתוך : הצוות המוביל, צוות ניהולי של ישראל היום
<http://www.mouse.co.il/Tags/19221.aspx>

מתוך : אורי קליין, עכבר העיר
<http://www.haaretz.co.il/gallery/1.1418574>

מתוך : הארץ-גלריה "יש מה להסתיר" מאת אורי קליין
<http://www.imdb.com/>
the world's most popular and authoritative source for movie, TV and celebrity content.
http://www.imdb.com/title/tt0782867/awards?ref_=tt_awd Awards
<https://cinemastudies.sas.upenn.edu/events/2014/November/FilmmakerAviNesher>
http://www.mouse.co.il/CM.articles_item,1019,209,51252,.aspx

מתוך : פעם הייתי : סימפטי יותר מסרטי הקודמים של נשר

<https://davidmerhav.wordpress.com>

מתוך : פעם הייתי : סימפטי יותר מסרטיו הקודמים של נשר

<http://cinemascope.mako.co.il/archives/4002>

מתוך : בלעדי ל"סינמסקופ" : קטע מתוך פסקול "פעם הייתי" של אבי נשר

<http://www.mako.co.il/entertainment-cinema/reviews/Article-3244e720fa86921006.htm>

מתוך : בלעדי ל"סינמסקופ" : קטע מתוך פסקול "פעם הייתי" של אבי נשר

<https://library.osu.edu/projects/hebrew-lexicon/00341>

מתוך : לקסיקון הספרות העברית החדשה, בעריכת חבר ספרנים.

<http://e.walla.co.il/item/1700069>

מתוך : אבי האומה : על "פעם הייתי" של אבי נשר

<http://cinemascope.mako.co.il/archives/4456>

מתוך : ביקורת על פעם הייתי

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3909513,00.html>

מתוך : טעם של פעם וטעם של עוד

<http://www.hagalil.com/2012/02/sommer-in-haifa-2>

מתוך : יום אחרי השואה (מאמר בגרמנית)

<http://www.filmkunstkinos.de/filmtext.php?movie=somm10n>

מתוך מאמר בגרמנית על פעם הייתי

http://www.imdb.com/title/tt1655424/awards?ref=tt_awd

Awards

<https://cinemastudies.sas.upenn.edu/events/2014/November/FilmmakerAviNesher>

מתוך : הבמאי אבי נשר, מאמר בגרמנית

<http://www.haaretz.co.il/gallery/cinema/1.1677882>

מתוך : הסמס שהוביל לסרט החדש של אבי נשר

http://www.seret.co.il/movies/s_movies.asp?MID=4000

מתוך : תקציר הסרט "פלאות"

<http://cinemascope.mako.co.il/archives/14690>

מתוך : "פלאות" של אבי נשר : צפייה ראשונה והאזנה לפסקול מאת אבנר דורמן

http://ticketnet.co.il/ticketNet/jsp/Cinema/movie_details.jsp;jsessionid=55197C120EEC0CD3E2CE2E99FB1396DF?eventID=7763&siteID=115&siteTypeID=1&CategoryID=1&customerId=Cinema&pHandler=&externalSiteId=R_Cinema_Icon_2008

מתוך : אייקון - סדנא של אבי נשר

<https://arts.tau.ac.il/profile/duvdeva>

מתוך : על ד"ר שמואל דובדבני

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4389176,00.html>

מתוך : "פלאות" : הקסם הוליוודי, הסרט ישראלי

<http://www.minshar.org.il/cinema/cinema-staff/1061-pablo-otin>

מתוך על: פבלו אוטין

http://www.mouse.co.il/CM.articles_item,519,209,73260,.aspx

מתוך : יהודה לוי עושה פלאות לסרטו של אבי נשר

<http://www.seret.co.il/critics/reporterprofile.asp?id=7>

רון פוגל , צוות אתר סרט, מבקר קולנוע בכיר

<http://www.seret.co.il/critics/moviereviews.asp?id=1350>

מתוך: פלאות - "עוד יצירה ראוייה ונבונה של במאי שאוהב קולנוע ונושם קולנוע" - ביקורת הסרט

<http://www.haaretz.co.il/gallery/cinema/movie-reviews/.premium-1.2042763>

מתוך : גלריה קולנוע ביקורת סרטים "פלאות" : למה אנחנו נמשכים אל המיסטי

<http://www.mako.co.il/culture-movies/movies-reviews/Article-79beded9cb72f31006.htm>

מתוך : לא ניסים ולא "פלאות" : אבי נשר מאבד את הקסם

<http://www.jpost.com/Arts-and-Culture/Entertainment/Wonder-of-Wonders-315674>

'Wonder of 'Wonders

<https://www.facebook.com/Tzachi.Hanegbi/posts/1068899256495447>

מתוך : אתר הפייסבוק של הילי פינץ

http://www.imdb.com/title/tt2882590/reviews?ref_=tt_urv

Reviews & Ratings for The Wonders

<http://variety.com/2013/film/markets-festivals/the-wonders-review-1200709409/> first appeared

http://www.imdb.com/title/tt2882590/awards?ref_=tt_awd%20Award

Awards the wonders

<http://cinemascope.co.il/archives/14690>

מתוך : רומן לסבי במדרשה של צפת